

Har vattendomstol eller synemän genom laga kraft ägande beslut lämnat medgivande till utsläppande av avloppsvatten eller fast avfall i vattendrag, sjö eller annat vattenområde skall medgivandet enligt *punkt 4* anses som tillstånd enligt den nya lagstiftningen. Detta innebär att de nya bestämmelserna om omprövning blir tillämpliga på sådana beslut.

Beslut i annat fall som enligt förut gällande ordning meddelats om åtgärd till skydd mot miljöfarlig verksamhet skall enligt *punkt 4* äga tillämpning till dess annorlunda förordnas. Vid allmän domstol kan ha meddelats dom i immissionsmål. Den rättskraftsverkan mellan parterna i målet, som en sådan dom medför, rubbas givetvis inte av den nya lagstiftningen. Å andra sidan utgör den inte hinder för tillsynsmyndighet att ingripa enligt de nya reglerna för att skydda allmänna intressen och ej heller för prövning av tillståndsansökan. Har hälsovårdsmyndighet — hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse — förelagt åtgärd till skydd mot miljöfarlig verksamhet, kan de nya prövningsmyndigheterna ändra ett sådant beslut.

Punkt 5. Som framgår av den allmänna motiveringen blir den nya lagstiftningen i princip tillämplig också på anläggningar som tillkommit före lagens ikraftträdande. För att man skall kunna nå de från allmänna synpunkter önskvärda resultaten av reformen gäller detta också tillåtlighetsreglerna. På grundläggande punkter är emellertid den nya lagstiftningen utformad så att hänsyn kan tas till de äldre anläggningarnas speciella problem. Sålunda är bemyndigandet att meddela förprövningsregler i huvudsak begränsat till nyanläggningar. Tillsynsmyndigheterna har visserligen möjlighet att ingripa mot befintliga anläggningar men kan därvid på grund av de materiella reglernas utformning beakta dessa anläggningars speciella problem.

Trots att de nya reglerna alltså i och för sig erbjuder ett gott skydd mot att oskäligen krav ställs på äldre anläggningar, finner jag i likhet med immissionssakkunniga det lämpligt att komplettera detta skydd med en särskild övergångsbestämmelse som ger koncessionsnämnden möjlighet att medge det anstånd med åtgärdens genomförande som är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till omständigheterna. Anståndsregeln är begränsad till sådana fall då verksamheten har påbörjats före lagens ikraftträdande och därefter fortsatt utan ökad eller ny olägenhet. De sakkunniga nämner som exempel på situationer då anståndsregeln kan få tillämpning att det för genomförandet av en befogad och rimlig åtgärd möter svårigheter i form av byggnads- eller kreditrestriktioner. Även andra omständigheter kan motivera ett anstånd. Genom uttrycket »oundgängligen nödvändigt» markeras att anståndsregeln skall tillämpas restriktivt.

Också de nya ersättningsreglerna blir tillämpliga på äldre anläggningar. Detta är en naturlig följd av att de nya reglerna väsentligen är att anse som preciseringar av gällande regler och redan tillämpade rättsgrundsatser.

Ett undantag görs dock i *punkt 6* beträffande regeln om lösningsplikt. Denna får ej tillämpning i fråga om miljöfarlig verksamhet som börjat före lagens ikraftträdande och därefter fortsatt utan väsentligt ökat men.

7.2 Förslaget till lag om ändring i vattenlagen

Departementschefen. Som jag tidigare har utvecklat innebär den nya lagstiftningen att bestämmelser om åtgärder mot vattenförorening bryts ut ur vattenlagen och förs samman med motsvarande bestämmelser i fråga om luftförorening, buller o. d. till en gemensam lag. Detta för med sig åtskilliga ändringar i vattenlagen. Särskilt 8 kap. måste arbetas om i betydande utsträckning. Men också flera paragrafer i andra kapitel påverkas. Förutom följdändringar till den nya lagstiftningen föreslår jag också några andra ändringar, framför allt av redaktionell art men i vissa fall också av saklig innebörd.

2 KAP.

35 §.

Departementschefen. I tredje stycket införs en hänvisning till lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

38 §.

Departementschefen. Ändringen i denna paragraf är rent formell och beror på att departementsförslaget inte skiljer på kloakvatten och industriellt avloppsvatten.

3 KAP.

9 §.

Departementschefen. Ändringen är densamma som i 2 kap. 38 §.

8 KAP.

Departementschefen. Kapitlet har nu rubriken »Om avloppsvatten». Genomgående skiljer man i kapitlet på kloakvatten och industriellt avloppsvatten. Efter ett inledande avsnitt som innehåller regler om tillämpningsområde och om avgränsning mot annan lagstiftning m. m. följer ett avsnitt som handlar om avledande av kloakvatten. Detta avsnitt är i sin tur delat i tre underavsnitt. Det första innehåller regler om kloakledningar, det andra regler om ledningar som är gemensamma för avledande av kloakvatten och

torrläggning av mark och det tredje regler om åtgärder till motverkande av förorening genom kloakvatten. Därefter följer ett avsnitt om industriellt avloppsvatten med motsvarande regler, delvis i form av hänvisning till bestämmelserna om kloakvatten. Bl. a. i fråga om åtgärder mot förorening gäller dock särskilda bestämmelser för industriellt avloppsvatten. Slutligen innehåller kapitlet ett avsnitt med gemensamma bestämmelser. Dessa avser främst frågor om prövning av avloppsmål, verkan av beslut i sådana mål och handhavandet av avloppsföretag med flera delägare.

De ändringar som jag föreslår i kapitlet innebär i första hand att de regler som avser skyldighet att vidta åtgärder för att motverka förorening utgår. Vidare slopas skillnaden mellan kloakvatten och industriellt avloppsvatten. Dessa ändringar får betydande återverkningar på indelningen i avsnitt och medför också ändring i lydelsen av åtskilliga paragrafer. Jag har vidare gjort en allmän redaktionell översyn av kapitlet.

Efter ändringarna kommer kapitlet i huvudsak att innehålla regler om rätt eller skyldighet att ansluta till avloppsledning, om delaktighet i gemensamma ledningsföretag, om bidragsskyldighet och om handhavandet av gemensamma företag. Också regler om tvångsrätt till mark för ledningar, reningsverk o. d. samt om byggande i vatten för att motverka förorening kommer att finnas kvar i kapitlet. Den nuvarande kapitelrubriken blir med hänsyn till vad jag nu har sagt för vidsträckt. Jag föreslår i stället rubriken »Om avloppsföretag m. m.», som bättre ansluter till det mera begränsade innehåll som kapitlet får efter omarbetningen.

Inledande bestämmelser

Departementschefen. 1 § anger vad som åsyftas med uttrycket avloppsvatten. Paragrafen stämmer helt överens med 3 § lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet och motsvarar 1 § första och tredje styckena i kapitlets nuvarande lydelse. 2 § motsvarar 2 § första stycket första punkten i nuvarande lydelse. I sak föreligger en skillnad. Den nuvarande lydelsen avser fast avfall, medan den nya avser fast ämne. Genom denna ändring får man överensstämmelse med 1 § lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. 3 § innehåller en erinran om den nya lagens regler om skyldighet att utföra åtgärder för att motverka vattenförorening. 4 § är i sak helt överensstämmande med nuvarande 2 § andra och tredje styckena.

Avloppsledning

Departementschefen. Bestämmelserna under denna rubrik är desamma som nu finns samlade under rubriken »Om kloakledningar». Till skillnad från de nuvarande reglerna omfattar emellertid de nya alla slag av avloppsledningar. Vidare avviker den nya lydelsen från den gällande i redaktionellt avseende.

Ledning för såväl avledande av avloppsvatten som torrläggning av mark

Departementschefen. Vad som nyss sagts om avloppsledning äger tillämpning också i fråga om detta avsnitt.

Vissa åtgärder för att motverka vattenförorening

Departementschefen. I sin nuvarande lydelse har 23—30 §§ den gemensamma rubriken »Om åtgärder till motverkande av förorening genom kloakvattnen.» I fråga om industriellt avloppsvatten motsvaras tillåtlighetsregeln i 23 § av särskilda bestämmelser i 32 §. 24—30 §§ äger motsvarande tillämpning på industriellt avloppsvatten (jfr 33 § första punkten och 35 §). Beträffande sådant avloppsvatten finns dessutom vissa särregler, nämligen 33 § andra punkten, som jag strax återkommer till, samt 34 §, som avser fiskeavgift, 36 §, som behandlar det fallet att industriellt avloppsvatten leds till samhälles avloppsledning, och 37 §, som bemyndigar Kungl. Maj:t att i vissa fall förbjuda utsläpp av industriellt avloppsvatten. Med ersättningsreglerna i 30 och 35 §§ hänger undantagsbestämmelsen i 55 § samman.

Tillåtlighetsreglerna i 23 och 32 §§ ersätts nu med bestämmelser i lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. Detsamma gäller ersättningsregeln i 30 § och motsvarande bestämmelse i fråga om industriellt avloppsvatten samt 55 §. Också bemyndigandet i 37 § ersätts med regler i den nya lagen. Som jag har utvecklat i den allmänna motiveringen utgår helt bestämmelserna om bidragsskyldighet i 28 § andra stycket och om fiskeavgift i 34 §. Bestämmelserna i 24—29 §§, vilka främst avser tvångsrätt till mark, byggande i vatten för att motverka förorening och skyldighet att bidra till reningskostnader o. d., behålls i den nya lydelsen som 25—30 §§. Dessa avser alla slag av avloppsvatten. De avviker från nuvarande regler i redaktionellt avseende. Beträffande 26 §, som motsvarar 25 § i kapitlets nuvarande lydelse, föreligger också en saklig avvikelse. Nuvarande 25 § hänvisar bl. a. till 3 §. Detta innebär att åtgärd mot förorening skall utföras så att ändamålet kan utan oskälig kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan. Frågan om vilka åtgärder som skall vidtas för att motverka förorening och hur åtgärderna skall utformas skall emellertid i fortsättningen prövas inom ramen för den nya lagstiftningen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. Med hänsyn härtill har jag uteslutit hänvisningen till nuvarande 3 §.

I detta avsnitt har jag vidare som 31 § tagit upp nuvarande regel i 33 § andra punkten.

I kapitlets nya lydelse finns ingen motsvarighet till 36 §. Denna bestämmelse reglerar dels förhållandet mellan samhälle och industriföretag som ansluter sig till samhällets ledningsnät, dels ansvaret utåt sedan sådan anslutning skett. Frågan om det inbördes rättsförhållandet bör emellertid enligt min mening lösas i annan lagstiftning. Frågan om ansvaret utåt, dvs. skyldigheten att vidta behövliga skyddsåtgärder, utge skadeersättning o. d. regleras genom de allmänna bestämmelserna i den nya lagen om skydd mot

miljöfarlig verksamhet. Hur prövningen av dessa fall skall ordnas torde få lösas inom ramen för de nya förprövningsreglerna.

Ny ägares ansvarighet

Departementschefen. I 32 § har jag tagit upp bestämmelser av samma innehåll som i nuvarande 45 §.

Prövning och beslut

Departementschefen. De paragrafer som förts samman under denna rubrik — 33—37 §§ — motsvarar nuvarande 38, 39, 42, 43 och 44 §§. Den föreslagna 33 § skiljer sig emellertid från nuvarande 38 § i ett par viktiga hänseenden. Eftersom prövning av frågor om avloppsutsläpp skall ske inom ramen för den nya lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet utgår bestämmelsen i 38 första stycket om att man hos vattendomstol kan ansöka om prövning av fråga under vilka villkor avloppsvatten får släppas ut. Vidare har jag slopat regeln i 38 § tredje stycket om underställning av utlåtande vid syneförrättning. När denna regel tillkom motiverades den med två skäl. Det ena var att synemännen kunde komma att pröva föroreningsfrågor. Vidare anfördes att vattendomstolarna, särskilt under lagens första tid, borde ha möjlighet att allmänt kontrollera syneutlåtandena för att leda utvecklingen i önskvärd riktning (se SOU 1939: 40 s. 158 och prop. 1941: 45 s. 129). Det första skälet är inte längre giltigt, eftersom den nya lagstiftningen innebär att föroreningsfrågor inte kommer att behandlas vid syneförrättning. Det andra skälet kan också anses verkningslöst numera sedan lagstiftningen tillämpats under nästan 30 år. Det saknas därför enligt min mening anledning att ha underställningsregeln kvar.

De nuvarande reglerna i 38 § sista stycket samt i 40 och 41 §§ avser utsläppande av avloppsvatten och ersätts med regler i lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. Bestämmelsen i 40 § sista stycket har i och för sig en vidare innebörd. Utanför det område som den nya lagen täcker har bestämmelsen emellertid en så ringa praktisk betydelse att den kan utgå ur vattenlagen.

Handhavande av företag

38—45 §§.

Departementschefen. Bestämmelserna under denna rubrik överensstämmer, fränsett en del redaktionella ändringar, helt med 46—53 §§.

Byggnad eller anläggning på ofri grund

46 §.

Departementschefen. Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 54 §.

9 KAP.

1 §.

Departementschefen. Efter föreslagna ändringar kommer 8 kap. inte att innehålla ersättningsregler som avviker från 9 kap. Jag har därför låtit hänvisningen i 1 § till 8 kap. utgå.

47 och 50 §§.

Departementschefen. De bestämmelser i dessa paragrafer som avser skada till följd av förorening genom avloppsvatten ersätts av regler i lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

10 KAP.

32 § 4 mom. samt 48 och 58 §§.

Departementschefen. Ändringarna i dessa lagrum innebär att »kloakvat- ten eller industriellt avloppsvatten» byts ut mot »avloppsvatten».

33, 38 och 79 §§.

Departementschefen. Eftersom föroreningsfrågor inte skall behandlas vid synförrättning i fortsättningen, utgår 33 § första stycket sista punkten, 38 § sista stycket och 79 § tredje stycket sista punkten.

44, 68 och 74 §§.

Departementschefen. Departementsförslaget innebär att frågan om utsläpp av avloppsvatten från atomanläggningar skall, såvitt gäller den radioaktiva strålningen, behandlas i koncessionsärendet hos Kungl. Maj:t. Strålningsfrågan kan därför inte komma upp vare sig i vattenmål eller i syneärende. Med hänsyn härtill utgår bestämmelserna i 44, 68 och 74 §§ om att strål- skyddsmyndigheten skall tillställas vissa handlingar och underrättelser.

Underrättelseförfarandet enligt 44 § andra stycket kan förenklas med hänsyn till att föroreningsfrågor inte skall behandlas av synemännen. Enligt den föreslagna lydelsen av andra stycket skall därför avskrift av kungörelsen bara sändas till länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden samt i vissa fall till byggnadsnämnden. Sista punkten utgår som obehövlig.

51 §.

Departementschefen. Eftersom frågan om åtgärder mot vattenförorening helt skall prövas inom ramen för den nya lagstiftningen om skydd mot miljöfarlig verksamhet utgår denna paragraf.

67 §.

Departementschefen. I andra stycket utgår hänvisningen till 8 kap. 34 §. Ändringen av paragrafnumreringen i 8 kap. medför den följdändringen i tredje stycket att »16 §» ersätts med »18 §».

80 §.

Departementschefen. I första stycket ersätts »16 §» med »18 §».

11 KAP.

17 §.

Departementschefen. Ändringarna i punkterna 19, 20, 23 och 51 är en följd av att numreringen av paragraferna i 8 kap. ändrats. Punkterna 47—49 utgår med hänsyn till att talan om förbud, skyddsåtgärd, ersättning eller ansvar skall föras enligt reglerna i den nya lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. Som följd av att 8 kap. 34 § upphävs, utgår vidare punkt 50.

27 § 2 mom. och 83 §.

Departementschefen. Eftersom föroreningsfrågor inte skall behandlas av vattendomstol i fortsättningen, utgår dock-satsen i 27 § 2 mom. andra stycket och sista stycket i 83 §.

59 §.

Departementschefen. Av skäl som jag har anfört under 10 kap. 44, 68 och 74 §§ utgår bestämmelsen om att avskrift av utslag skall sändas till strålskyddsmyndigheten.

91 och 92 §§.

Departementschefen. Som jag har framhållit vid redogörelsen för ändringarna i 8 kap. kommer det i fortsättningen inte att finnas någon motsvarighet till nuvarande regel om underställning i 8 kap. 38 § tredje stycket. Som följd härav utgår 11 kap. 91 § sista stycket och hänvisningen i 11 kap. 92 § första stycket till 8 kap. 38 §.

95 §.

Departementschefen. I första stycket har orden »kloakvatten eller industriellt avloppsvatten» bytts ut mot »avloppsvatten».

13 KAP.

8, 11 och 12 §§.

Departementschefen. Bestämmelserna om handräckning i 8 § tredje stycket andra punkten samt om straff i 11 § andra stycket och 12 § andra styc-

ket utgår. De ersätts av regler i 45 § och 47 § första stycket första punkten i lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

16 §.

Departementschefen. Ändringen i denna paragraf innebär att »kloakledning» byts ut mot »avloppsledning». Detta betyder en saklig ändring, eftersom bestämmelsen kommer att omfatta också ledning för industriellt avloppsvatten. Jag anser inte att denna utvidgning är någon olägenhet.

Övergångsbestämmelser

Departementschefen. I övergångsbestämmelserna till lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet har föreslagits vissa regler för det fall att fråga om tillstånd till avloppsutsläpp väckts vid syneförrättning före den 1 juli 1969. Som framgår av 8 kap. 38 § vattenlagen i dess nuvarande lydelse kan syneförrättning emellertid avse också andra frågor. Dessa är f. ö. betydligt vanligare än frågor om tillstånd till utsläpp, vilka regelmässigt handläggs av vattendomstol. Särskilda övergångsbestämmelser krävs för de fall som inte regleras i övergångsbestämmelserna till den nya lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. De särskilda bestämmelser som jag har föreslagit innebär att den äldre lydelsen av vattenlagen skall tillämpas om förrättningsman förordnats före den 1 juli 1969. Sådant förordnande kan vara grundat på 8 kap. 38 § första eller andra stycket. Bl. a. blir härigenom regeln i 10 kap. 51 § vattenlagen om att synemännen skall meddela erforderliga bestämmelser till motverkande av vattenförorening tillämplig. Vidare blir t. ex. bestämmelserna i 10 kap. 44 § om underrättelser till vissa myndigheter samt kostnadsregeln i 10 kap. 79 § tredje stycket sista punkten tillämpliga.

Frågor som nu har nämnts kan också handläggas av vattendomstol. I detta fall finns ingen motsvarighet till 10 kap. 51 § vattenlagen. Särskild övergångsbestämmelse är därför obehövlig.

Genom den nya lagstiftningen upphävs bestämmelsen i 8 kap. 34 § vattenlagen om fiskeavgifter. I fråga om redan fastställda avgifter föreskrivs i punkt 2 att de skall upphöra att utgå i och med utgången av 1972 i den mån de inte har upphört dessförinnan.

I 13 kap. 11 § andra stycket vattenlagen, som upphävs genom den nya lagstiftningens införande, finns bestämmelse om straff bl. a. för den som bryter mot föreskrift som meddelats av Kungl. Maj:t med stöd av 8 kap. 37 § vattenlagen. Denna straffbestämmelse äger tillämpning även efter den 1 juli 1969 för det fall att någon bryter mot sådan föreskrift som utfärdats före nämnda dag.

13 kap. 12 § andra stycket vattenlagen, som också upphävs, innehåller en bestämmelse om straff för den som åsidosätter förbud eller föreskrift till skydd mot vattenförorening. Även denna straffbestämmelse skall tillämpas

efter den 1 juli 1969 om någon bryter mot förbud eller föreskrift som avses i nämnda stycke. Det är att märka att vattendomstol på grund av bestämmelsen under punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet kan komma att meddela sådana förbud och föreskrifter även efter den nya lagstiftningens ikraftträdande.

I fall som avses i punkterna 3 och 4 gäller handräkningsbestämmelserna i 13 kap. 8 § tredje stycket andra punkten i dess lydelse före den 1 juli 1969. Ansvarstalan skall föras vid vattendomstolen.

7.3 Förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen

3 a §.

Departementschefen. Immissionssakkunniga föreslår att det under naturvårdslagens inledande bestämmelser skrivs in en erinran om de föreskrifter som de sakkunnigas förslag innehåller angående tillsyn till skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller och andra sådana störningar som innebär fara för allmänna intressen. Jag delar de sakkunnigas uppfattning att en sådan erinran är motiverad. Den bör ha sin plats i det inledande avsnittet av naturvårdslagen. Eftersom den inte lämpligen kan sammanföras med någon av de inledande paragraferna, har den fått formen av en särskild paragraf.

19 och 20 §§.

Gällande bestämmelser. I 18—22 §§ naturvårdslagen meddelas särskilda bestämmelser om skydd för landskapsbilden. Genom dessa tilläggs länsstyrelserna åtskilliga befogenheter. Sålunda krävs enligt 18 § länsstyrelsens tillstånd till vissa täktföretag. Enligt 19 § kan länsstyrelsen förordna att annat arbetsföretag än täktverksamhet inte får utföras utan länsstyrelsens tillstånd. Om arbetsföretag, som inte omfattas av tillståndstvång enligt 18 eller 19 §, kan komma att väsentligt ändra landskapsbilden, bör enligt 20 § samråd ske med länsstyrelsen innan företaget utförs. Länsstyrelsen kan i sådant fall förelägga åtgärder för att begränsa eller motverka skada på landskapsbilden. I både 19 och 20 §§ görs undantag som innebär bl. a. att paragrafernas bestämmelser inte skall avse företag vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen.

Immissionssakkunniga. Syftet med undantagsbestämmelsen i 19 och 20 §§ är uppenbarligen att undvika onödig dubbelprövning. Motsvarande bör gälla beträffande företag vars tillåtlighet skall prövas enligt immissionslagen. Med den av de sakkunniga förordade uppläggningsordningen hör till fall vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen eller inmissionslagen inte endast sådana där prövningen ankommer på vattendomstol utan också sådana som skall prövas av naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Även i fall av det senare slaget kan uppenbarligen synpunkter om skydd för landskapsbilden tillgodoses i erforderlig omfattning.

Remissyttrandena. Statens naturvårdsnämnd avstyrker de föreslagna ändringarna i 19 och 20 §§ naturvårdslagen. Nämnden kan inte dela uppfattningen att naturskyddssynpunkterna kommer att tillräckligt beaktas genom den föreslagna lagstiftningen. Såvitt nämnden kan finna torde man vid prövning av ett företag enligt immissionslagen kunna varken helt förbjuda en anläggning på den grund att den skulle vålla skador på landskapsbilden eller, för att minska sådan skadeverkan, ställa krav på viss utformning av anläggningen och omgivande terräng. Nämnden framhåller särskilt beträffande 19 § att den visat sig vara av stort värde när det gäller att hävda landskapsvårdens intressen.

För att lösa frågan om en samordnad prövning av grustäktsärenden föreslår länsstyrelsen i Norrbottens län att i 18 § naturvårdslagen skrivs in en regel av innebörd att täkttillstånd skall göras beroende av täktverksamhetens tillåtlighet enligt immissionslagen.

Departementschefen. I likhet med de sakkunniga finner jag det angeläget att dubbelprövning undviks i så stor utsträckning som möjligt. Jag föreslår därför att bestämmelserna i 19 och 20 §§ naturvårdslagen inte görs tillämpliga på företag vars tillåtlighet skall prövas enligt lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet. Härigenom undantas alla fall där förprövning skall äga rum oavsett om förprövningen sker vid koncessionsnämnden, naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Enligt min mening medför inte den föreslagna ordningen att naturvårdsintressena åsidosätts. Det åligger samtliga prövningsmyndigheter att beakta naturvårdsintressena. Prövningsmyndigheterna kommer på grund av bestämmelser i tillämpningsförfattningen att hålla varandra underrättade om ansökningar och beslut i förprövningsärenden. Därigenom skapas garantier för att länsstyrelsen får kännedom om och kan bevaka att naturvårdslagens regler beaktas i alla sådana ärenden. Genom de goda möjligheter till samråd som kommer att finnas behöver det enligt min mening inte heller uppkomma några problem, när det gäller att samordna beslut enligt naturvårdslagen och beslut enligt den föreslagna lagstiftningen.

7.4 Förslaget till kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan

38 §.

Departementschefen. Som framhållits i den allmänna motiveringen bör hälsovårdsnämndens uppgift att vidta åtgärder för att motverka också luftförorening, buller och andra sådana störningar komma till tydligt uttryck. Detta har skett genom ett tillägg till paragrafens första stycke. I överensstämmelse härmed har också kapitelrubriken fått ny lydelse.

I ett andra stycke erinras om den tillsynsverksamhet som utövas av statens naturvårdsverk och länsstyrelsen.

42 §.

Departementschefen. Paragrafens andra stycke, som innehåller en hänvisning till förprövningsreglerna, har ändrats så att det ansluter sig till den nya lagstiftningen.

63 §.

Departementschefen. För ändringen av förevarande paragraf har utförligt redogjorts i den allmänna motiveringen.

64 och 83 §§.

Departementschefen. Både 64 § och 83 § punkt 10 blir överflödiga genom att tillståndsprövningen enligt 63 § slopas.

8. Hemställan

Jag hemställer, att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1) *lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet,*

2) *lag om ändring i vattenlagen,*

3) *lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822)*

för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 1

Immissionssakkunnigas förslag

Förslag

till

Lag

om luftförorening, buller och andra immissioner (immissionslag)

Härigenom förordnas som följer.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §.

Fast egendoms användning för ändamål, som kan medföra att omgivningen utsättes för varaktig störning genom luftförorening, buller, skakning, strålning eller annat dylikt (*immission*), skall vara underkastad de inskränkningar och övriga villkor som föreskrivas i denna lag eller med stöd av densamma.

Om sådan användning gäller därutöver vad i särskilda hänseenden är föreskrivet i hälsovårds-, byggnads- och naturvårdslagstiftning samt eljest i lag och författning.

Angående vattenförorening stadgas i vattenlagen.

2 §.

Sakägare på grund av immission är ägare till fast egendom, som kan utsättas för olägenhet genom immissionen, samt innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till sådan egendom, i den mån hans rätt beröres.

I vad avser enskild rätt skola denna lags bestämmelser gälla endast i den mån ej annat följer av avtal eller annan särskild rättsgrund.

3 §.

Till skydd mot immissioner som innebära fara för allmänna intressen utövas tillsyn av statens naturvårdsverk och länsstyrelserna enligt vad därom stadgas i miljötillsynslagen.

4 §.

Angående domstolar och rättegång i mål enligt denna lag (*immissionsmål*) skall i allt, varom ej i lagen eller i annan lag eller författning är särskilt stadgat med avseende på sådant mål, gälla vad i fråga om domstolar och rättegång i vattenmål är föreskrivet, såvitt det är tillämpligt. Immissionsmål skall därvid jämföras med mål om förorening genom avloppsvatten, varom stadgas i 8 kap. vattenlagen.

2 kap. Om skyddsåtgärder, förbud och tillstånd

Allmänna bestämmelser

1 §.

Den som använder eller ämnar använda fast egendom för ändamål, som kan medföra immission, är skyldig att vidtaga de skyddsåtgärder och övriga försiktighetsmått som skäligen kunna fordras.

Frågan om skyldighetens omfattning skall bedömas med utgångspunkt från vad som är tekniskt möjligt vid användning av ifrågavarande slag samt med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen.

Vid avvägningen mellan olika intressen skall särskild hänsyn tagas till å *ena sidan* beskaffenheten av det område som kan påräknas bli utsatt för immissionen och betydelsen av immissionens verkningar, å *andra sidan* nyttan av användningen samt kostnaden för skyddsåtgärd och verkan i övrigt av villkor som kommer i fråga.

2 §.

Kan immissionen, trots försiktighetsmått som avses i 1 §, befaras föranleda olägenhet av väsentlig betydelse, får användningen ej tillåtas utan att särskilda skäl äro därtill.

Innebär den befarade olägenheten att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller att betydande förlust från naturvårdssynpunkt uppkommer eller att liknande allmänna intressen i avsevärd mån förnärmas, kan tillstånd till användningen lämnas endast om Konungen, efter underställning av frågan, förklarar att, med hänsyn till användningens synnerliga betydelse för näringslivet eller för orten eller eljest från allmän synpunkt, hinder däremot ej möter.

3 §.

Talan om åläggande för någon att, till skydd mot immission från viss fast egendom, vidtaga anordning eller upphöra med, avstå från eller begränsa egendomens användning eller eljest iakttaga försiktighetsmått får vid vattendomstolen väckas av sakägare.

Om rätt för statens naturvårdsverk att väcka talan stadgas i miljötillsynslagen.

4 §.

Vill någon erhålla prövning av fråga, under vilka villkor han får använda fast egendom enligt denna lag, äger han vid vattendomstolen söka tillstånd till användningen.

Särskilda bestämmelser om förprovning

5 §.

För att förebygga immissioner, som kunna medföra olägenhet för många eller över vidsträckt område eller som eljest innebära särskild fara från allmän synpunkt, äger Konungen föreskriva förbud mot att vissa slag av fabriker eller andra inrättningar anläggas

1. utan att, efter prövning vid vattendomstol, tillstånd därtill lämnats enligt denna lag; eller

2. utan att dessförinnan anmälan gjorts hos statens naturvårdsverk eller länsstyrelse.

Genom föreskrift som nu sagts äger Konungen också meddela förbud mot att inrättning eller dess användning, utan tillstånd eller anmälan, ändras på sätt som kan medföra väsentlig ökning av immissionen eller eljest är av väsentlig betydelse från störningssynpunkt.

Tillståndsbeslut och verkan därav

6 §.

Tillståndsbeslut skall innehålla noggrann beskrivning av den användning som är föremål för tillståndet samt föreskrift om de villkor som skola gälla.

När så prövas erforderligt, skall i beslutet också fastställas viss tid, i regel ej över tio år, inom vilken medgiven anläggning skall vara fullbordad.

7 §.

Har tillstånd meddelats genom lagakraftäggande beslut, är det gällande mot envar, dock med de inskränkningar som följa av bestämmelserna i 8—11 §§.

8 §.

Sedan tio år förflutit från det tillståndsbeslut vunnit laga kraft eller när eljest väsentligt ändrade förhållanden inträtt, äger vattendomstolen ändra meddelad föreskrift om villkoren för användningen efter vad som finnes skäligt.

Uppkommer genom immission betydande olägenhet, som icke förutsetts vid tillståndets meddelande, äger vattendomstolen också meddela ändrade föreskrifter som äro ägnade att förebygga eller i största möjliga mån minska olägenheten för framtiden.

9 §.

Tillståndsbeslut innebär icke hinder för länsstyrelsen att meddela sådana brådskande föreskrifter som finnas nödvändiga till följd av särskilda omständigheter.

10 §.

Finnes under anläggnings utförande eller efter dess fullbordande, att föreskrift som meddelats i tillståndsbeslutet är obehörlig eller uppenbart strängare än erforderligt eller fordras eljest att föreskriften jämkas till följd av omständighet, som icke förutsetts vid tillståndets meddelande, äger vattendomstolen på ansökan förordna om sådan jämkning ävensom i övrigt ändra bestämmelserna rörande anläggningen på sätt som föranledes därav.

11 §.

Har anläggning ej fullbordats inom tid som föreskrivits enligt 6 § andra stycket, är tillståndsbeslutet förfallet.

Om giltigt skäl för dröjsmål visas eller synnerligt men skulle uppstå genom att beslutet förfaller, äger vattendomstolen dock bevilja anstånd med företagets fullbordande på högst tio år, under förutsättning att ansökan därom göres före utgången av den ursprungligen fastställda tiden.

3 kap. Om ersättning

1 §.

Den som genom immission orsakar olägenhet av någon betydelse skall, även om försumlighet icke föreligger, ersätta skadan, i den mån ej olägenheten skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena i orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

Har den skadelidande medverkat till skadan genom eget vållande, kan ersättningen jämkas efter vad som finnes skäligt.

Kan ersättningens belopp lämpligen uppskattas på förhand, skall ersättning bestämmas för framtida skada, om det fordras på någondera sidan.

2 §.

Ersättning för framtida skada kan bestämmas att utgå med visst årligt belopp, om skälig anledning därtill förekommer.

Har ersättning bestämts att utgå på detta sätt, kan den jämkas efter vad som finnes skäligt, när ändrade förhållanden påkalla det.

3 §.

Medför immission, att fastighet eller del därav blir onyttig för ägaren eller att vid dess begagnande eljest synnerligt men uppkommer, skall fastigheten eller den särskilda delen lösas, om ägaren fordrar det.

4 §.

Beträffande ersättning för framtida skada till följd av immission skola i övrigt bestämmelserna i 9 kap. vattenlagen gälla i tillämpliga delar. Skada genom immission skall därvid jämföras med skada av förorening genom avloppsvatten, varom stadgas i 8 kap. vattenlagen.

4 kap. Om ansvar och handräckning m. m.

1 §.

Den som bryter mot föreskrift som Konungen meddelat enligt 2 kap. 5 §, eller bryter mot förbud som enligt denna lag meddelats av vattendomstol, eller, sedan föreskrift om villkor för användning meddelats enligt denna lag, underlåter att vidtaga föreskriven åtgärd eller eljest från beslutet gör avvikelse av beskaffenhet att kränka allmän eller enskild rätt, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

2 §.

Har någon begått gärning som avses i 1 §, äger överexekutor meddela handräckning för att rätta vad som olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser som äro meddelade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

Äro allmänna intressen i fråga, kan ansökan om handräckning göras av allmän åklagare, statens naturvårdsverk eller annan vederbörande myndighet.

Angående rätt för länsstyrelse att meddela föreläggande om åtgärder och förbud stadgas i miljötillsynslagen.

3 §.

Vill någon, för att förbereda företag enligt denna lag eller för att kontrollera verkningarna av immission som han orsakar, verkställa mätningar eller andra undersökningsarbeten på fast egendom som äges eller innehaves av annan, äger länsstyrelsen, när skäl äro därtill, föreskriva att erforderligt tillträde till egendomen skall lämnas under viss tid. Erfordras för undersökningsarbete att mätapparat eller liknande instrument utsättes, äger länsstyrelsen också stadga förbud mot att rubba eller skada sådant instrument.

Beträffande undersökningsarbete som nu sagts skall vad i 14 kap. 5 § 1 mom. vattenlagen är stadgat äga motsvarande tillämpning.

5 kap. Om rättegången i immissionsmål*Allmänna bestämmelser*

1 §.

Till immissionsmål hänföras följande mål:

A. ansökningsmål:

1. ansökan om tillstånd, som avses i 2 kap. 4 och 5 §§;
2. ansökan av den, som innehar sådant tillstånd, om tillämpning av bestämmelserna i 2 kap. 10 § eller om jämkning enligt 3 kap. 2 § andra stycket av ersättning som bestämts i ansökningsmåls ordning;
3. ansökan om anstånd enligt 2 kap. 11 §.

B. stämningssmål:

4. talan om åläggande, som avses i 2 kap. 3 och 8 §§;
5. talan, utan samband med ansökningsmål, om ersättning enligt 3 kap.;
6. talan om ansvar enligt 4 kap. 1 §.

När särskilda skäl äro därtill, äger vattenrättsdomaren eller vattendomsstolen förordna att mål, som avses under 1, skall behandlas vid synförrättning i den ordning som i 10 kap. 32—82 §§ vattenlagen är stadgad för synförrättning rörande företag enligt 8 kap. samma lag. Sker det, skola även vattenlagens bestämmelser om besvär mot synemännens beslut och om underställning av synemännens utlåtande äga motsvarande tillämpning.

2 §.

Förekommer immissionsmål samtidigt med vattenmål rörande samma företag, skola målen handläggas i en rättegång, om ej särskilda skäl äro däremot.

Om förfarandet vid vattendomsstol i ansökningsmål

3 §.

Ansökan enligt 1 § 1—3 göres skriftligen och ingives till vattendomsstolen i fyra exemplar eller det större antal som vattenrättsdomaren finner erforderligt föreskriva.

4 §.

Ansökan skall innehålla de uppgifter som erfordras för sakens bedömande och skall i erforderlig utsträckning vara åtföljd av ritningar jämte beskrivning och andra handlingar.

Ansökan enligt 1 § 1 skall särskilt innehålla uppgifter angående:

1. den fasta egendom vars användning är i fråga samt vederbörande ägares namn och hemvist;
2. beskaffenheten och omfattningen av den störande användningen;
3. arten av störningarna samt, såvitt möjligt, deras styrka och räckvidd;
4. åtgärd som sökanden kan ha vidtagit eller ämnar vidtaga för att förebygga eller begränsa störningarna och kostnaderna härför; samt
5. åtgärder som sökanden kan ha vidtagit för att bereda statens naturvårdsverk, länsstyrelsen samt övriga av företaget berörda myndigheter och sammanslutningar tillfälle att vid planläggningen av företaget framföra önskemål med hänsyn till företagets verkningar ävensom vad i anledning av sådana åtgärder huvudsakligen förekommit.

Konungen äger för riket i dess helhet eller viss del därav meddela bestämmelser angående skyldighet för den som vill utföra företag enligt denna lag att före ansökningens ingivande vidtaga åtgärder för ändamål, som avses under 5, samt att gälda kostnad, som i samband med sådan förberedelse åsamkas det allmänna.

5 §.

Påfordrar sökanden att ersättning till sakägare skall bestämmas i målet, skall ansökningen innehålla uppgift om fastighet, som yrkandet avser, samt om vederbörande sakägares namn och hemvist.

6 §.

I immissionsmål skola, vid tillämpning av 11 kap. 32—37 §§ vattenlagen, följande särskilda bestämmelser iakttagas:

1. Mål enligt 1 § 1 och 2 skola jämföras med mål, som avses i 11 kap. 17 § 19 vattenlagen, och mål enligt 1 § 3 med mål, som avses i 11 kap. 17 § 20 samma lag.

2. Kungörelse, som avses i 11 kap. 32 § vattenlagen, skall i fråga om sakägares rätt till gottgörelse för kostnader innehålla erinran om vad nedan stadgas i 7 §.

3. I fall, som avses i 5 §, skall underrättelse om kungörelsens innehåll utan dröjsmål sändas till varje sakägare som uppgivits i ansökningen.

4. Ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen skall utan dröjsmål översändas till statens naturvårdsverk. Kungörelsen skall vidare utan dröjsmål sändas till kammarkollegiet, länsstyrelsen, länsläkaren i länet och vederbörande kommuns hälsovårdsnämnd samt, om så anses erforderligt, jämväl till länsarkitekten ävensom kommunens styrelse och byggnadsnämnd. Är fråga om radioaktiv luftförorening, skall kungörelsen därjämte sändas till strålskyddsmyndigheten.

Vad under 1 är stadgat om mål enligt 1 § 1 och 2 skall också gälla vid tillämpning av 11 kap. 46 § vattenlagen.

7 §.

Sakägare som fört talan i ansökningsmål är berättigad till ersättning för sina rättegångskostnader endast såvitt sökanden påfordrat fastställande av ersättning till honom för olägenhet eller han eljest haft särskild anledning att bevaka sin rätt i målet.

Har svarandepart genom att utebli från muntlig förberedelse eller vattendomstolens sammanträde eller ej iakttaga föreläggande, som vattendorrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller

invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad, skall han gottgöra sökanden de utgifter som därigenom åsamkats denne.

Om förfarandet vid vattendomstol i stämningssmål

8 §.

Vill någon mot annan föra talan, som avses i 1 § 4—6, skall han hos vattendomstolen göra skriftlig ansökan om stämning på svaranden.

9 §.

Ansökan enligt 1 § 1 och 2 skall vid tillämpning av 11 kap. 83 § vattenlagen jämföras med ansökan, som avses i 17 § 19 samma lag.

6 kap. Slutbestämmelser

1 §.

Konungen äger meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1968.

Har före ikraftträdandet talan vid allmän domstol väckts i ämne, varom bestämmelse meddelats i denna lag, skall målet handläggas och bedömas enligt tidigare gällande ordning.

Beslut som enligt tidigare gällande ordning meddelats om åtgärd till skydd mot immission skall äga tillämpning intill dess annorlunda förordnas.

3 §.

Uppkommer i immissionsmål fråga om åtgärd till skydd mot immission från användning, som påbörjats före denna lags ikraftträdande och därefter fortsatt utan väsentlig ändring, äger vattendomstolen medgiva det anstånd med åtgärdens genomförande som finnes nödvändigt med hänsyn till omständigheterna.

Vad i 3 kap. 3 § är stadgat skall ej äga tillämpning i fråga om immission, som börjat före ikraftträdandet och därefter fortsatt utan att medföra väsentligt ökat men.

Förslag
till
Lag
om tillsyn till skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller m. m.
(miljötillsynslag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller och andra sådana störningar som innebära fara för allmänna intressen skall tillsyn utövas enligt bestämmelserna i denna lag och med stöd därav meddelade föreskrifter.

Angående tillsyn i särskilda hänseenden gäller vad därom är föreskrivet i hälsovårds-, byggnads- och arbetarskyddslagstiftning samt eljest i lag och författning.

2 §.

Tillsynsmyndigheter enligt denna lag äro länsstyrelserna och statens naturvårdsverk.

Tillsynsmyndigheterna skola i erforderlig omfattning samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som ha att utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som eljest fullgöra uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

3 §.

Finner tillsynsmyndighet att genom störning uppkommer eller kan uppkomma olägenhet av betydelse från allmän synpunkt, äger myndigheten meddela råd och anvisningar om lämplig åtgärd för att motverka olägenheten.

4 §.

Länsstyrelse äger i brådskande fall omedelbart samt eljest efter råd eller anvisningar och skäligt anstånd meddela föreläggande om åtgärder eller förbud, som finnas uppenbart erforderliga för att vattenlagens eller immissionslagens bestämmelser skola efterlevas såvitt avser störningar av ifrågasvarande slag.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf äger länsstyrelsen utsetta vite. Efterkommes ej föreläggande, skall på anmodan av länsstyrelsen utmätningsmannen föranstalta om att åtgärd vidtages.

Har tillstånd meddelats enligt 8 kap. vattenlagen eller 2 kap. immissionslagen, skall i fråga om länsstyrelses rätt att meddela ändrade föreskrifter gälla vad som stadgas i nämnda kapitel.

5 §.

Statens naturvårdsverk äger hos vattendomstolen väcka talan om åtgärder eller förbud enligt bestämmelserna i vattenlagen och immissionslagen.

Naturvårdsverket äger även eljest, såväl vid vattendomstol som vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen, föra talan i ärende som berör dess tillsynsverksamhet.

Efter samråd med kammarkollegiet äger naturvårdsverket överlämna åt kollegiet att föra talan enligt denna paragraf.

6 §.

Konungen äger meddela erforderliga föreskrifter om skyldighet att göra anmälan hos tillsynsmyndighet i ärenden som beröra sådan myndighets verksamhet.

7 §.

Finnes anledning till antagande, att avsevärd olägenhet kan uppkomma genom vattenförorening från tätbebyggelse eller genom vattenförorening, luftförorening eller buller från fabrik eller annan anläggning, äger länsstyrelsen förordna särskild person att tillse, att sådan olägenhet förebygges. Förordnandet kan återkallas av länsstyrelsen, när skäl äro därtill.

Närmare bestämmelser angående tillsynsmannens åligganden meddelas av länsstyrelsen.

Ersättning till tillsynsman skall, enligt grunder som Konungen bestämmer, gäldas av den som är ansvarig för att åtgärder vidtagas till skydd mot olägenheten.

8 §.

För att utöva tillsyn enligt denna lag äger tillsynsmyndighet rätt att vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning, vare sig den är i bruk eller ej, ävensom att företaga undersökningar inom område som hör till anläggningen eller på annan plats där undersökning kan vara erforderlig.

Vad nu sagts skall också gälla den som biträder tillsynsmyndigheten ävensom sådan särskild tillsynsman som avses i 7 §.

9 §.

Kan anläggning befaras orsaka störning som avses i denna lag, är innehavaren skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndighet eller den som biträder denna eller särskild tillsynsman erforderliga upplysningar angående anläggningen.

10 §.

Det åligger polismyndighet att lämna den handräckning som erfordras för utövande av tillsyn enligt denna lag.

11 §.

Den som tagit befattning med tillsyn enligt denna lag får ej röja yrkeshemlighet eller, om det ej kan anses påkallat av hans åligganden, yppa driftanordning eller affärsförhållanden vid anläggning, i avseende på vilken han tagit sådan befattning.

12 §.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt 9 §, dömes till böter.

Den som bryter mot förbudet i 11 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

13 §.

Åtal för överträdelse av denna lag väckes vid allmän domstol.

Förseelse mot 11 § får ej åtalas av allmän åklagare, om den ej angives till åtal av målsägande.

14 §.

Talan mot länsstyrelsens beslut enligt denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser föres genom besvär hos Konungen. Statens naturvårdsverk äger föra sådan talan för att tillvarata allmänna intressen.

15 §.

Föreläggande enligt 4 § och förordnande enligt 7 § lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

16 §.

Konungen äger meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1968. Genom lagen upphäves lagen den 30 november 1956 (nr 582) om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Med avseende på den som vid nya lagens ikraftträdande innehar förordnande att vara tillsynsman jämlikt 6 § i den upphävda lagen skall så anses, som hade han utsetts enligt 7 § nya lagen.

Bilaga 2

Remitterade förslaget

**1) Förslag
till
Lag
om skydd mot miljöfarlig verksamhet**

Härigenom förordnas som följer

Inledande bestämmelser

1 §.

Denna lag är tillämplig på

1. utsläppande av avloppsvatten, gas eller fast ämne i vattendrag, sjö eller annat vattenområde,

2. användning av fast egendom på sätt som eljest kan medföra förorening av vattendrag, sjö eller annat vattenområde, om användningen ej utgör byggande i vatten,

3. användning av fast egendom på sätt som kan medföra störning för omgivningen genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller annat sådant, om störningen ej är helt tillfällig.

Om vattenförorening från fartyg och inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning samt om joniserande strålning och atomskada gäller särskilda bestämmelser.

Åtgärd eller användning som enligt vad nu sagts omfattas av lagen kallas miljöfarlig verksamhet.

2 §.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller vad som föreskrives om miljöfarlig verksamhet i hälsovårds-, byggnads- och naturvårdslagstiftning eller i annan lagstiftning.

I fråga om byggande i vatten för att motverka vattenförorening och om ianspråktagande av mark för ledning eller annan anläggning för avloppsvatten finns bestämmelser i vattenlagen.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger meddela särskilda bestämmelser till förebyggande av vattenförorening genom fast avfall.

3 §.

Med avloppsvatten avses i denna lag

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,

2. vatten som använts för kylning vid driften av fabrik eller annan inrättning,

3. vatten som avledes för sådan torrläggning av mark inom stadsplan eller byggnadsplan som ej sker för viss eller vissa fastigheters räkning,

4. vatten som avledes för torrläggning av begravningsplats.

Tillåtlighetsregler

4 §.

För miljöfarlig verksamhet skall väljas sådan plats att ändamålet kan vinnas med minsta intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad.

5 §.

Den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet skall vidtaga de skyddsåtgärder, tåla den begränsning av verksamheten och iakttaga de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa olägenhet.

Omfattningen av åliggande enligt första stycket bedömes med utgångspunkt från vad som är tekniskt möjligt vid verksamhet av det slag som är i fråga och med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen.

Vid avvägningen mellan olika intressen skall särskild hänsyn tagas till å ena sidan beskaffenheten av område som kan bli utsatt för störning och betydelsen av störningens verkningar, å andra sidan nyttan av verksamheten samt kostnaden för skyddsåtgärd och den ekonomiska verkan i övrigt av försiktighetsmått som kommer i fråga.

6 §.

Kan miljöfarlig verksamhet befaras föranleda olägenhet av väsentlig betydelse, även om försiktighetsmått som avses i 5 § iakttages, får verksamheten utövas endast om särskilda skäl föreligger.

Innebär den befarade olägenheten att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller att betydande förlust från naturvårdssynpunkt uppkommer eller att liknande allmänt intresse skadas avsevärt, får verksamheten ej utövas. Konungen kan dock lämna tillstånd enligt denna lag, om verksamheten är av synnerlig betydelse för näringslivet eller för orten eller eljest från allmän synpunkt.

Första stycket eller andra stycket första punkten hindrar ej att sådan flygplats, väg eller järnväg som prövas i särskild ordning användes för avsett ändamål.

7 §.

Avloppsvatten av följande slag får icke utsläppas i vattendrag, sjö eller annat vattenområde om det ej är uppenbart att det kan ske utan olägenhet, nämligen

1. avloppsvatten som kommer från vattenklosett eller härrör från tätbebyggelse och som ej undergått längre gående rening än slamavskiljning,

2. pressaft från siloanläggning,

3. urin från djurstall,

4. vassle,

5. ytbehandlingsbad i metallindustri eller koncentrerat sköljvatten från sådant bad.

Konungen kan föreskriva att vad som sägs i första stycket skall gälla avloppsvatten av visst annat slag.

8 §.

Är det av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt eller eljest med hänsyn till allmänt intresse, kan Konungen förbjuda all förorening genom avloppsvatten inom visst område, om det kan ske utan oskäligt intrång för innehavare av fabrik eller inrättning som anlagts innan beslutet meddelats eller för kommun eller annan som dessförinnan börjat avleda avloppsvatten.

Tillståndsprövning

9 §.

Statens koncessionsnämnd för miljövard (koncessionsnämnden) kan på ansökan av den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet lämna tillstånd till verksamheten efter prövning enligt denna lag.

10 §.

Konungen kan föreskriva, att

1. vissa slag av fabriker eller andra inrättningar ej får anläggas,
2. avloppsvatten av viss mängd, art eller sammansättning ej får utsläppas,
3. fast avfall eller annat fast ämne ej får utsläppas eller uppläggas så att vattendrag, sjö eller annat vattenområde kan förorenas,
4. vissa slag av inrättningar eller deras användning ej får ändras på sätt som kan medföra ökad eller ny olägenhet eller som eljest är av betydelse från störningssynpunkt

utan att koncessionsnämnden lämnat tillstånd enligt denna lag eller anmälan gjorts hos statens naturvårdsverk eller länsstyrelsen.

Naturvårdsverket får, efter prövning i varje särskilt fall enligt denna lag, medge undantag från sådan skyldighet att söka tillstånd som föreskrivits med stöd av första stycket. I beslut om medgivande skall anges de villkor som skall gälla.

11 §.

Koncessionsnämnden består av ordförande och tre andra ledamöter. Vid företagande av förberedande åtgärd och prövning av fråga om avvisning av ansökan eller avskrivning av ärende kan nämnden bestå av ordföranden ensam.

Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. En ledamot skall ha sakkunskap och erfarenhet i tekniska frågor. En ledamot skall ha erfarenhet av frågor som faller inom verksamhetsområdet för statens naturvårdsverk. Den fjärde ledamoten skall ha erfarenhet av industriell verksamhet. Om ärendet enligt ordförandens bedömning i huvudsak avser kommunala förhållanden, skall som fjärde ledamot i stället ingå person med erfarenhet av kommunal verksamhet.

Konungen förordnar ordförande, övriga ledamöter och, i den utsträckning det behövs, ersättare för dem. Bestämmelserna om ledamot gäller även ersättare.

Konungen kan föreskriva att i koncessionsnämnden skall finnas flera avdelningar. Bestämmelserna om koncessionsnämnd gäller i tillämpliga delar avdelning.

12 §.

Bestämmelserna i 4 kap. rättegångsbalken om jäv mot domare äger motsvarande tillämpning på ledamot i koncessionsnämnden. Ledamot är dock icke jävig på grund av att han

1. i vattendomstol tagit befattning med ärende som rör samma miljöfarliga verksamhet som är under prövning hos koncessionsnämnden,

2. hos annan myndighet än vattendomstol tagit befattning med sådant ärende utan att fatta beslut varigenom ärendet avgjorts.

13 §.

Ansökan om tillstånd skall vara skriftlig. Den skall innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som fordras för sakens bedömande.

Ansökan skall ingivas i det antal exemplar som koncessionsnämnden anser behövt.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket eller har den ej ingivits i tillräckligt antal exemplar, skall sökanden föreläggas att avhjälpa bristen inom viss tid. I föreläggandet kan utsättas vite eller påföljd att bristen avhjälpes på sökandens bekostnad.

14 §.

Koncessionsnämnden skall sörja för fullständig utredning av ärende som kommer under nämndens prövning.

Nämnden skall

1. genom kungörelse i en eller flera av ortens tidningar eller på annat lämpligt sätt bereda dem som kan beröras av den miljöfarliga verksamheten tillfälle att yttra sig,

2. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i frågan,

3. hålla sammanträde med parter och besiktning på platsen, om det ej är uppenbart onödigt,

4. bereda part tillfälle att yttra sig över utredning som förebragts av motpart eller införskaffats genom koncessionsnämndens försorg.

Nämnden kan uppdraga åt en eller flera av ledamöterna att hålla sammanträde eller besiktning enligt andra stycket 3.

Nämnden kan uppdraga åt sakkunnig att verkställa särskild utredning.

Kostnad för kungörelse och för utredning enligt fjärde stycket betalas av den som utövar eller ämnar utöva den miljöfarliga verksamheten. Nämnden fastställer på yrkande ersättning för utredningen.

15 §.

Uppkommer skiljaktiga meningar vid koncessionsnämndens överläggning till beslut, skall den mening gälla som fått de flesta rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

16 §.

Finner koncessionsnämnden vid prövning av ansökan om tillstånd enligt denna lag att hinder mot tillstånd möter enligt 6 § andra stycket första punkten men att det föreligger sådana omständigheter som anges i samma stycke andra punkten, skall nämnden med eget yttrande underställa frågan Konungens avgörande.

17 §.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, koncessionsnämnden kan uppdraga åt länsstyrelsen att pröva fråga om tillstånd i ärende eller grupp av ärenden av mindre vikt eller enklare beskaffenhet. Beträffande ärenden som sålunda prövas av länsstyrelsen gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag om ärenden som prövas av koncessionsnämnden.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, statens naturvårdsverk kan uppdraga åt länsstyrelsen att i ärende eller grupp av ärenden av mindre vikt eller enklare beskaffenhet medgiva undantag som avses i 10 § andra stycket.

Tillståndsbeslut

18 §.

I tillståndsbeslut skall noggrant anges den miljöfarliga verksamhet som tillståndet avser och de villkor som skall gälla.

Om det är nödvändigt, skall i beslutet fastställas viss tid, i regel ej över tio år, inom vilken tillståndet skall ha tagits i anspråk.

19 §.

Lämnar Konungen tillstånd i fall som avses i 6 § andra stycket, kan Konungen meddela särskilda villkor för att tillgodose allmänna ändamål i bygden.

20 §.

Om Konungen lämnar tillstånd, kan Konungen uppdraga åt koncessionsnämnden eller länsstyrelsen att fastställa närmare villkor för tillståndet.

21 §.

Om det när tillstånd till miljöfarlig verksamhet lämnas ej tillräckligt säkert kan bedömas vilka villkor som bör gälla i visst avseende, får avgörandet i denna del uppskjutas till dess erfarenhet av verksamheten vunnits.

I samband med uppskov enligt första stycket skall provisoriska föreskrifter om skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått meddelas, om det är nödvändigt för att motverka olägenhet. Uppskjuten fråga skall avgöras så snart det kan ske.

22 §.

Har någon fått tillstånd till miljöfarlig verksamhet genom lagakraftägande beslut enligt denna lag, kan han ej på grund av bestämmelse i lagen eller i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663) åläggas att upphöra med verksamheten eller att med avseende på denna vidtaga försiktighetsmått utöver vad som anges i tillståndsbeslutet, om ej annat följer av 23—25 § eller 40 § andra stycket.

23 §.

Åsidosätter någon villkor som angivits i tillståndsbeslut och är avvikelsern betydande, kan koncessionsnämnden förklara tillståndet förverkat och förbjuda fortsatt verksamhet.

24 §.

Har tio år förflutit från det tillståndsbeslut vunnit laga kraft eller har dessförinnan förhållandena ändrats väsentligt, kan koncessionsnämnden ändra villkoren för verksamheten efter vad som är skäligt.

Om särskilda skäl föreligger, kan nämnden efter tidsperiod som anges i första stycket även ompröva tillstånd att utsläppa avloppsvatten i visst vattenområde.

25 §.

Uppkommer genom miljöfarlig verksamhet betydande olägenhet som icke förutsågs när tillstånd lämnades, kan koncessionsnämnden meddela föreskrift som är ägnad att förebygga eller minska olägenheten för framtiden.

26 §.

Fråga som avses i 23—25 § prövas efter framställning av statens naturvårdsverk.

27 §.

Efter ansökan av tillståndshavaren kan koncessionsnämnden upphäva eller mildra villkor i tillståndsbeslut, om det är uppenbart att villkoret ej längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen föranledes av omständighet som icke förutsågs när tillståndet meddelades.

28 §.

Har Konungen fastställt villkor för tillstånd, får koncessionsnämnden vid tillämpning av 24, 25 eller 27 § icke avvika väsentligt från villkoret utan att Konungen medgivit detta.

29 §.

Tillstånd förfaller, om det ej tages i anspråk inom tid som föreskrivits med stöd av 18 § andra stycket.

Visas giltigt skäl för dröjsmål eller skulle synnerligt men uppstå genom att tillståndet förfaller, kan koncessionsnämnden förlänga tiden med högst tio år, om ansökan därom göres innan den föreskrivna tiden går ut.

Ersättning och andra enskilda anspråk

30 §.

Den som orsakar olägenhet av någon betydelse genom miljöfarlig verksamhet skall, även om försumlighet ej föreligger, utge ersättning härför, i den mån ej olägenheten skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena i orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

Om ej annat följer av vad nedan anges, skall ersättningen bestämmas enligt allmänna skadestandsregler.

31 §.

Kan ersättningens belopp lämpligen uppskattas på förhand, skall ersättning bestämmas för framtida skada, om part begär det.

Om det finns skälig anledning, kan ersättning för framtida skada bestämmas att utgå med visst årligt belopp. Sådan ersättning kan jämkas efter vad som är skäligt, om ändrade förhållanden påkallar det.

32 §.

Medför miljöfarlig verksamhet att fastighet eller del av fastighet blir onyttig för ägaren eller att synnerligt men uppkommer vid begagnandet, skall fastigheten eller fastighetsdelen lösas, om ägaren begär det.

33 §.

Om fastighetsägare fordrar inlösen enligt 32 §, skall han instämma sin talan till den fastighetsdomstol inom vars område den miljöfarliga verksamheten i huvudsak utövas eller skall utövas.

I fråga om inlösen gäller lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation i tillämpliga delar. Ogillas yrkande om inlösen, tillämpas dock allmänna regler om rättegångskostnad.

34 §.

Den som vill framställa ersättningsanspråk i annat fall än som avses i 33 § eller som eljest vill föra talan om enskilt anspråk på grund av miljöfarlig verksamhet skall instämma sin talan till fastighetsdomstol som anges i 33 §. Även den som utövar eller ämnar utöva den miljöfarliga verksamheten kan påkalla prövning av ersättningsfråga på sätt som nu sagts. Han skall därvid ange de ersättningsbelopp som han erbjuder.

35 §.

Ersättning som fastställts att utgå på en gång för framtida skada skall nedsättas hos länsstyrelsen om fastigheten häftar för fordran. Nedsättning behöver dock ej ske om skadan eller intrånget är väsentligen utan betydelse för fordringshavarens säkerhet.

I samband med att fastighetsdomstolen bestämmer ersättning skall domstolen ange i vad mån nedsättning skall ske.

Beträffande förfarandet vid nedsättning och länsstyrelsens befattning med nedsatt belopp äger lagen om expropriation motsvarande tillämpning.

36 §.

Väcker någon talan vid fastighetsdomstol om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller om åläggande för den som utövar eller ämnar utöva sådan verksamhet att vidtaga försiktighetsmått och är fråga om tillstånd till verksamheten enligt denna lag under prövning eller kommer den under prövning innan fastighetsdomstolen avgjort målet, skall domstolen förklara målet vilande till dess frågan avgjorts.

37 §.

I mål enligt 34 § andra punkten äger bestämmelserna om kostnad i expropriationsmål motsvarande tillämpning.

Ogillas talan som avses i 36 § på den grund att svaranden efter talans väckande sökt och erhållit tillstånd enligt denna lag, skall vardera parten bära sin rättegångskostnad, om ej särskilda omständigheter föranleder att kostnaderna fördelas på annat sätt.

Tillsyn

38 §.

Till skydd mot miljöfarlig verksamhet som kan medföra fara för allmänna intressen skall tillsyn utövas av statens naturvårdsverk och länsstyrelserna.

Naturvårdsverket har den centrala tillsynen, leder och samordnar länsstyrelsernas tillsynsverksamhet samt lämnar vid behov bistånd i denna verksamhet. Länsstyrelsen utövar fortlöpande tillsyn inom länet.

Tillsynsmyndigheterna skall samarbeta med varandra samt med sådana

statliga och kommunala organ som har att utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som eljest fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

39 §.

Finner tillsynsmyndighet att olägenhet av betydelse från allmän synpunkt uppkommer eller kan uppkomma genom miljöfarlig verksamhet, kan myndigheten meddela råd och anvisningar om lämplig åtgärd för att motverka olägenheten.

40 §.

Länsstyrelsen kan meddela föreläggande om sådant försiktighetsmått eller förbud som är uppenbart behövt för att lagens bestämmelser skall efterlevas. I brådskande fall eller när särskilt skäl eljest föreligger får föreläggandet ges omedelbart och i annat fall först sedan det visat sig att rättelse ej kan vinnas genom råd och anvisningar.

Tillståndsbeslut enligt denna lag hindrar icke länsstyrelsen från att meddela sådan brådskande föreskrift som är nödvändig till följd av särskilda omständigheter.

Om tillståndshavare åsidosätter villkor som angivits i tillståndsbeslutet, kan länsstyrelsen antingen förordna om rättelse på hans bekostnad eller förelägga honom att själv vidtaga rättelse.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf kan länsstyrelsen utsätta vite.

41 §.

För att tillgodose allmänna intressen kan statens naturvårdsverk hos koncessionsnämnden påkalla prövning av fråga om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller om åläggande att vidtaga försiktighetsmått. Vid sådan prövning äger 14 och 16 §§ motsvarande tillämpning.

42 §.

För att utöva tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndighet rätt att vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning, vare sig den är i bruk eller ej, samt att företaga undersökning inom anläggningen eller område som hör till denna eller på annan plats där undersökning är behövt. Vad nu sagts gäller också den som biträder tillsynsmyndigheten.

43 §.

Kan anläggning befaras orsaka störning som avses i denna lag, är innehavaren skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndighet eller den som biträder denna behövt upplysningar om anläggningen.

44 §.

Den som tagit befattning med tillsyn enligt denna lag får ej röja yrkeshemlighet som därigenom blivit känd för honom eller obehörigen yppa driftanordning, affärsförhållande eller förhållande av betydelse för landets förvar som han sålunda fått kännedom.

Ansvar, handräckning och besvär m. m.

45 §.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud enligt 8 eller 23 § eller förbud som meddelas efter framställning enligt 41 §,

2. underlåter att iakttaga föreskrift som Konungen meddelat med stöd av 10 § första stycket utan att undantag har medgivits enligt 10 § andra stycket eller 17 § andra stycket,

3. åsidosätter villkor eller föreskrift som meddelats med stöd av 10 § andra stycket eller 17 §, 18 § första stycket, 19—21, 24, 25, 27 eller 41 §, så att allmän eller enskild rätt kan kränkas, eller

4. bryter mot 44 §,

dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 43 §, dömes till böter.

46 §.

Brott mot 44 §, som avser annat än förhållande av betydelse för landets försvar, får åtalas av åklagare endast efter angivelse av målsägande.

47 §.

Har någon begått gärning som avses i 45 § första stycket 1—3, kan överexekutor meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning gäller samma regler som för handräckning enligt 191 § utsökningslagen.

Berörs allmänna intressen, får ansökan om handräckning göras av statens naturvårdsverk eller annan myndighet som ärendet angår.

Efterkommes ej föreläggande enligt 40 § första stycket, skall utmätningsmannen på anmodan av länsstyrelsen ombesörja att åtgärd vidtages.

Det åligger polismyndighet att lämna den handräckning som behövs för utövande av tillsyn enligt denna lag.

48 §.

När koncessionsnämnden eller länsstyrelsen meddelar beslut i fråga om tillstånd enligt denna lag skall senast samma dag underrättelse om tiden för beslutets meddelande införas i en eller flera av ortens tidningar eller, om så lämpligen kan ske, avsändas till parterna. Vad nu sagts gäller även beslut av koncessionsnämnden i fråga som avses i 41 § och beslut av länsstyrelsen i fråga som avses i 40 §.

Talan mot beslut som avses i första stycket och beslut enligt 14 § sista stycket sista punkten föres hos Konungen inom fyra veckor från dagen för beslutet. Statens naturvårdsverk får föra talan mot beslut som avses i första stycket för att tillvarata allmänna intressen.

Mot beslut som meddelas av naturvårdsverket enligt 10 § andra stycket eller av länsstyrelsen enligt 17 § andra stycket får talan ej föras.

49 §.

Beslut i fråga om tillstånd enligt denna lag, beslut i fråga som avses i 41 § och beslut enligt 14 § sista stycket sista punkten blir gällande när beslutet vunnit laga kraft. Om skäl föreligger kan den myndighet som meddelar beslutet förordna att det skall lända till efterrättelse omedelbart.

Beslut i fråga som avses i 40 § länder till efterrättelse omedelbart.

50 §.

Har länsstyrelse med stöd av 40 § första stycket eller hälsovårdsnämnd förbjudit miljöfarlig verksamhet eller ålagt den som utövar eller ämnar utöva sådan verksamhet att vidtaga skyddsåtgärd och begär han tillstånd till verksamheten enligt denna lag kan koncessionsnämnden, om skäl föreligger

och sökanden ställer säkerhet för kostnad och skada, bestämma att länsstyrelsens eller hälsovårdsnämndens beslut ej får verkställas förrän tillståndsfrågan avgjorts eller koncessionsnämnden föreskriver annat.

51 §.

Vill någon för att utreda verkningarna av miljöfarlig verksamhet som han utövar eller ämnar utöva företaga mätning eller annat undersökningsarbete på fast egendom som annan äger eller innehar, kan länsstyrelsen, om skäl föreligger, föreskriva att tillträde till egendomen skall lämnas under viss tid. Behöver mätapparat eller liknande instrument utsättas för undersökningsarbetet kan länsstyrelsen även föreskriva förbud vid vite att rubba eller skada instrumentet.

Undersökningsarbetet skall utföras så att minsta skada och intrång vållas. För skada och intrång skall ersättning utgå. Talan om ersättning väckes vid fastighetsdomstol som anges i 33 §.

52 §.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969, då lagen den 30 november 1956 (nr 582) om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden skall upphöra att gälla.

2. Mål som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid allmän domstol eller vattendomstol och som rör fråga, om vilken bestämmelse meddelas i denna lag, handlägges och bedömes enligt äldre bestämmelser.

3. Har före ikraftträdandet förrättningsman förordnats enligt 10 kap. 32 § 4 mom. vattenlagen för att handlägga fråga om villkor för utsläppande av avloppsvatten, skall äldre bestämmelser tillämpas på förrättningen.

4. Har vattendomstol eller synemän genom laga kraft ägande beslut lämnat medgivande till utsläppande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten eller fast avfall i vattendrag, sjö eller annat vattenområde, anses medgivandet som tillstånd enligt denna lag. Beslut i annat fall som enligt förut gällande ordning meddelats om åtgärd till skydd mot miljöfarlig verksamhet äger tillämpning till dess annorlunda förordnas.

5. Uppkommer i ärende enligt denna lag fråga om åtgärd till skydd mot miljöfarlig verksamhet som påbörjats före lagens ikraftträdande och där efter fortsatt utan ökad eller ny olägenhet, kan koncessionsnämnden medge det anstånd med åtgärdens genomförande som är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till omständigheterna.

6. Bestämmelsen i 32 § äger ej tillämpning i fråga om miljöfarlig verksamhet, som börjat före lagens ikraftträdande och som därefter fortsatt utan att medföra väsentligt ökat men.

7. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall i stället den bestämmelsen tillämpas.

2) Förslag
till
Lag
om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, *dels* att 10 kap. 51 § vattenlagen¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 2 kap. 35 och 38 §§, 3 kap. 9 §, 8 kap., 9 kap. 1, 47 och 50 §§, 10 kap. 32 § 4 mom. samt 33, 38, 44, 48, 58, 67, 68, 74, 79 och 80 §§, 11 kap. 17 §, 27 § 2 mom., samt 59, 83, 91, 92 och 95 §§, 13 kap. 8, 11, 12 och 16 §§ samt rubriken till 8 kap. vattenlagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 KAP.

35 §.

I vatten ————— nödgats utgiva.

Vad sålunda ————— däri nedsköljas.

Om förebyggande av förorening i vattendrag, sjö eller annat vattenområde meddelas, utöver vad i 14 § sägs, bestämmelser i 8 kap.

Om förebyggande av förorening i vattendrag, sjö eller annat vattenområde meddelas, utöver vad i 14 § sägs, bestämmelser i 8 kap. *och i lagen den om skydd mot miljöfarlig verksamhet.*

38 §.

Där arbete, som ovan sägs, avser huvudsakligen anläggande av grundvattentäkt eller utförande av vattenreglering eller inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller av allmän flottled, torrläggning av mark eller avledande av klokvatten eller industriellt avloppsvatten, skola stadgandena i 2—37 §§ av förevarande kap. äga tillämpning endast, såvitt sådant finnes för varje fall i 42—61 §§ av detta kap. eller i 3, 5, 6, 7 eller 8 kap. föreskrivet.

Där arbete, som ovan sägs, avser huvudsakligen anläggande av grundvattentäkt eller utförande av vattenreglering eller inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller av allmän flottled, torrläggning av mark eller avledande av avloppsvatten, skola stadgandena i 2—37 §§ av förevarande kap. äga tillämpning endast, såvitt sådant finnes för varje fall i 42—61 §§ av detta kap. eller i 3, 5, 6, 7 eller 8 kap. föreskrivet.

Är fråga ————— för annat.

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 35 §, 3 kap. 9 §, 8 kap. 3—13, 15, 16, 18—21, 24—27, 30, 31, 35, 39—48, 50, 52 och 53 §§, 9 kap. 1, 47 och 50 §§ samt 10 kap. 32, 48, 51, 58 och 80 §§ se 1941:614, av 2 kap. 38 §, 8 kap. 23, 28 och 29 §§, 11 kap. 83 § samt 13 kap. 8, 11 och 12 §§ se 1964:110, av 8 kap. 1, 14, 17, 22, 33, 36 och 54 §§ se 1955:315, av 8 kap. 2 § se 1956:87, av 8 kap. 32, 34, 37 och 38 §§ se 1956:581, av 8 kap. 49 § se 1952:235, av 8 kap. 51 §, 10 kap. 38 och 79 §§ samt 11 kap. 91 § se 1961:548, av 8 kap. 55 § och 11 kap. 17 §, se 1968:51, av 10 kap. 33 § se 1945:343, av 10 kap. 44, 68 och 74 §§ samt 11 kap. 59 § se 1967:370, av 10 kap. 67 § se 1952:239, av 11 kap. 27 § se 1948:479, av 11 kap. 92 och 95 §§ se 1960:304, av 13 kap. 16 § se 1920:459.

3 KAP.

9 §.

Visas, efter det vattenreglering, som i 1 § sägs, blivit utförd, att densamma länder till stadigvarande nytta för allmän hamn eller annan allmän farled eller för anläggning, varigenom *kloakvatten eller industriellt* avloppsvatten avledes, må ägaren av farleden eller anläggningen, där den vunna nyttan kan uppskattas till visst penningbelopp, på talan av deltagarna förpliktas att antingen på en gång eller med fördelning på visst antal år erlægga högst så stor del av nämnda belopp, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den beräknade båtnaden därav i sådant hänseende, som i 3 § avses. Å oguldet kapitalbelopp skall gäldas ränta efter den räntefot, som finnes skälig. För bidrag, som nu nämnts, förvärfvas ej delaktighet i företaget, och vare förty bidragsgivaren ej skyldig att taga del i framtida kostnad för detta.

Visas, efter det vattenreglering, som i 1 § sägs, blivit utförd, att densamma länder till stadigvarande nytta för allmän hamn eller annan allmän farled eller för anläggning, varigenom avloppsvatten avledes, må ägaren av farleden eller anläggningen, där den vunna nyttan kan uppskattas till visst penningbelopp, på talan av deltagarna förpliktas att antingen på en gång eller med fördelning på visst antal år erlægga högst så stor del av nämnda belopp, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den beräknade båtnaden därav i sådant hänseende, som i 3 § avses. Å oguldet kapitalbelopp skall gäldas ränta efter den räntefot, som finnes skälig. För bidrag, som nu nämnts, förvärfvas ej delaktighet i företaget, och vare förty bidragsgivaren ej skyldig att taga del i framtida kostnad för detta.

Vad sålunda — — — — — flottleds anläggningskostnad.
Anslag, som — — — — — givit anslaget.

8 KAP.¹*Om avlopps företag m. m.***Inledande bestämmelser**

1 §.

Med avloppsvatten avses i detta kap.

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,
2. vatten som använts för kylning vid driften av fabrik eller annan inrättning,
3. vatten som avledes för sådan torrläggning av mark inom stadsplan eller byggnadsplan som ej sker för viss eller vissa fastigheters räkning,
4. vatten som avledes för torrläggning av begravningsplats.

¹ Beträffande 8 kap. anges endast föreslagen lydelse.

2 §.

Bestämmelserna i detta kap. om avloppsvatten gälla i tillämpliga delar också i fråga om utkastande, utsläppande eller uppläggande av fast ämne från samhälle eller fastighet så, att vattendrag, sjö eller annat vattenområde kan förorenas av ämnet.

3 §.

Om skyldighet att utföra åtgärder för att motverka vattenförorening finnas bestämmelser i lagen den om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

4 §.

Utöver bestämmelserna i detta kap. gäller vad som föreskrives i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663) eller eljest från hälsovårdssynpunkt. Beträffande avledande av avloppsvatten genom allmän vatten- och avloppsanläggning gälla dessutom särskilda bestämmelser.

Med samhälle avses i detta kap. verksamhetsområdet för allmän vatten- och avloppsanläggning. Såvitt angår rättigheter och skyldigheter som föreskrivas beträffande samhälle avses med samhälle huvudmannen för sådan anläggning.

Avloppsledning

5 §.

Avloppsledning skall göras täckt, om ej öppen ledning kan tillåtas med hänsyn till särskilda förhållanden.

I övrigt skall avloppsledning inrättas så, att ändamålet kan vinnas med minsta intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad.

6 §.

Fordras för avledande av avloppsvatten att ledning drages fram över annans fastighet, är fastighetens ägare skyldig att tåla intrånget mot ersättning enligt 9 kap.

7 §.

Fordras för avledande av avloppsvatten att avlopp ordnas genom väg eller genom järnvägs eller spårvägs banvall eller stationsområde eller att befintligt sådant avlopp utvidgas eller fördjupas, skall arbetet bekostas av anläggaren och ombesörjas av vägens, järnvägens eller spårvägens ägare, om ägaren ej hellre vill överlämna arbetet åt anläggaren.

Vad som nu sagts om ägare av väg avser i fråga om allmän väg väghållaren.

8 §.

Skall allmän väg eller därtill hörande bro eller trumma byggas eller ändras och fordrar, innan arbetet börjar, någon som behöver eller kan behöva avlopp genom vägen för att avleda avloppsvatten att avlopp ordnas enligt av honom framlagd plan som upprättats av sakkunnig, skall väghållaren utföra arbetet på detta sätt om det kan ske utan men för väganläggningens brukbarhet och framtida bestånd. Väghållaren har rätt till ersättning med det belopp varmed väganläggningen eller dess underhåll fördyras. Om väg-

hållaren underlåter att utföra arbetet och avlopp fordras sedermera, får större kostnad än nyss angivits ej åläggas den som behöver avloppet.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på järnväg eller spårväg med särskild banvall samt bro eller trumma som hör till järnvägen eller spårvägen.

9 §.

I den mån detta kap. ej innehåller särskilda föreskrifter gälla bestämmelserna i 7 kap. 5, 12 och 16—19 §§ om upptagande av dike i tillämpliga delar också i fråga om avloppsledning.

10 §.

Avloppsledning skall behörigen underhållas av ägaren, om någons rätt kan vara beroende av det.

11 §.

Kan avloppsledning som skall byggas för ett samhälle lämpligen inrättas för att avleda också annat samhälles avloppsvatten, skall ledningen byggas så, om sistnämnda samhälle fordrar det.

Om avloppsledning som ett samhälle vill anlägga kan med väsentlig fördel användas för att avleda avloppsvatten också från annat samhälle som behöver avloppsledning, är sistnämnda samhälle skyldigt taga del i ledningens anläggande, om ej särskilda omständigheter föranleda att frågan om dess deltagande i företaget skäligen bör anstå.

12 §.

Anläggningskostnaden för ledning som avses i 11 § skall, i den mån ledningen är gemensam för två eller flera samhällen, fördelas mellan samhällena med hänsyn tagen till mängden och beskaffenheten av det avloppsvatten som varje samhälle skall avleda. Inget samhälle är dock skyldigt att sammanlagt vidkännas större kostnad för att avleda sitt avloppsvatten än om samhället anlagt särskild ledning eller att bidra med större belopp än som kan anses rimligt med hänsyn till samhällets nytta av företaget.

Har ett samhälle förskjutit medel på sätt och för ändamål som anges i 8 §, har samhället rätt till ersättning för denna utgift jämte skälig ränta. Ersättning skall dock utgå med högst det belopp till vilket nyttan av utgiften kan uppskattas.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för den gemensamma ledningens skötsel och underhåll.

13 §.

Vill samhälle leda avloppsvatten till avloppsledning som redan anlagts för annat samhälles räkning, får det ej vägras, om ej väsentlig olägenhet vållas och avledning kan ändamålsenligt beredas på annat sätt.

Har ett samhälle inrättat avloppsledning så, att den kan med väsentlig fördel användas för att avleda avloppsvatten också från annat samhälle, är sistnämnda samhälle skyldigt att ingå i företaget, när samhället behöver avloppsledning, om ej särskilda omständigheter föranleda att frågan om dess deltagande i företaget skäligen bör anstå.

14 §.

Om fördelning av kostnaderna för gemensam ledning i fall som anges i 13 § gälla bestämmelserna i 12 §. Skyldigheten att deltaga i anläggnings-

kostnaden skall fastställas med hänsyn till ledningens värde i befintligt skick. Om ledningen måste utvidgas eller ändras på annat sätt, är det samhälle som berättigats eller förpliktats att ingå i företaget ej skyldigt att taga del i redan nedlagd kostnad som blir onyttig genom ändringen.

15 §.

Måste avloppsledning som är gemensam för två eller flera samhällen byggas om, äga bestämmelserna här ovan om ny ledning motsvarande tillämpning.

Sker ombyggnaden på yrkande av ett samhälle och fordras den ej för det eller de andra samhällenas räkning, är samhälle som sist angivits ej skyldigt bidra till ombyggnaden i vidare mån än samhällets utgifter för ledningens skötsel och underhåll beräknas bli mindre för framtiden. Ökas kostnaden för ledningens skötsel och underhåll genom ombyggnaden, är sistnämnda samhälle ej skyldigt att taga del i sådan ökning.

16 §.

Vad som föreskrives i 11—15 §§ i fråga om två eller flera samhällen äger motsvarande tillämpning med avseende på två eller flera fastigheter, med de avvikelser som föranledas av 17 och 18 §§.

Första stycket gäller också i fråga om samhälle och en eller flera fastigheter som äro belägna utom samhället.

17 §.

Äro ett flertal fastigheter delaktiga i samma avloppsledning kunna, i den mån ej ledningens längd eller arten av förefintlig bebyggelse eller eljest särskilt förhållande föranleder till annat, fastigheterna förklaras skyldiga att delta i kostnaden för hela ledningen, trots att avloppsvatten från dem tillföres ledningen på skilda ställen.

18 §.

Ägare av fastighet, som ej är sökande till företag som anges ovan och ej heller förenat sig med sökanden om företaget eller fört talan som föranlett större anläggning än sökanden yrkat, kan berättigas att betala på honom belöpande bidrag till anläggningskostnaden med fördelning på visst antal år efter vad som prövas skäligt i varje fall. På oguldet kapitalbelopp skall ränta beräknas efter den räntefot som finnes skälig.

19 §.

Bestämmelserna i 5—18 §§ äga ej tillämpning i fråga om avledande inom samhälle av avloppsvatten från byggnader, tomter, gator eller andra platser i samhället.

Ledning för såväl avledande av avloppsvatten som torrläggning av mark

20 §.

Vill någon leda avloppsvatten till ledning som skall byggas eller är anlagd för torrläggning av mark gälla 11 § första stycket och 13 § första stycket.

Om ledning som skall byggas eller är anlagd för torrläggning av mark kan med väsentlig fördel användas också för att avleda avloppsvatten från samhälle eller fastighet som behöver ledning för sådant ändamål, gälla bestämmelserna i 11—13 §§.

melserna i 11 § andra stycket och 13 § andra stycket om skyldighet att ingå i avloppsledningsföretag.

Med avseende på fördelning av kostnaderna för ledning som avses i första eller andra stycket mellan torrlägningsföretaget, å ena, samt den som berättigats eller förpliktats att ingå i företaget med hänsyn till möjligheten att använda ledningen också för att avleda avloppsvatten, å andra sidan, äga 12, 14 och 15 §§ motsvarande tillämpning. I fråga om anstånd med betalning av bidrag till anläggningskostnaden gäller 18 §.

21 §.

Ägare av mark varifrån vattnet har naturligt fall åt det håll där avloppsledning skall byggas eller är anlagd har rätt att för markens torrläggning leda vattnet till ledningen under de förutsättningar och villkor i övrigt som ovan föreskrivas i fråga om inledande av avloppsvatten i avloppsledning.

Om avloppsledning är till väsentlig nytta för marks torrläggning, är ägare av mark som har båtnad av företaget skyldig taga del i detta efter vad som prövas skäligt. Han är dock ej skyldig vidkännas större bidrag till kostnaden för företaget eller att betala på honom belöpande bidrag på andra villkor än om företaget avsett endast torrläggning av mark.

22 §.

Vid bedömande huruvida ledning får användas för såväl avledande av avloppsvatten som torrläggning av mark skall iakttagas att behövlig rening av avloppsvattnet ej får hindras eller försvåras väsentligt.

Om det lämpligen kan ske, bör avloppsvattnet underkastas behövlig rening innan det tillföres ledningen.

23 §.

Om två eller flera fastigheter på grund av båtnad genom torrläggning av mark äro delaktiga i företag som anges i 20 eller 21 §, skall den del av kostnaden för företaget som åvilar fastigheterna på grund av denna båtnad fördelas mellan dem efter vad som föreskrives i 7 kap. om dikningssamfällighet.

24 §.

Bestämmelserna i 20—23 §§ äga ej tillämpning på ledning inom stadsplan eller byggnadsplan för torrläggning av mark inom det planlagda området eller för avledande av avloppsvatten från byggnader, tomter, gator eller andra platser inom detta område. Bestämmelsen i 21 § första stycket gäller dock också ledning som nu angivits.

Vissa åtgärder för att motverka vattenförorening

25 §.

Fordras för renande av avloppsvatten innan det släppes ut i vattendrag, sjö eller annat vattenområde att anläggning utföres på annans fastighet, är fastighetens ägare skyldig att tåla intrånget mot ersättning enligt 9 kap. Tomtplats, trädgård eller park får dock ej tagas i anspråk för ändamål som nu avses, om det kan undvikas utan synnerlig olägenhet.

26 §.

Bestämmelserna i 10—18 §§ om avloppsledning gälla i tillämpliga delar också i fråga om åtgärd för att motverka förorening genom avloppsvatten, innan det släppes ut i vattendrag, sjö eller annat vattenområde.

27 §.

Fordras för att motverka förorening genom avloppsvatten att nya eller ändrade bestämmelser meddelas om vattenhushållningen vid byggnad i vatten eller att sådan byggnad rives ut eller ändras eller att eljest särskild åtgärd vidtages i vatten, äro bestämmelserna i 2 kap. om byggande i vatten tillämpliga. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket hindra dock ej åtgärd som nu angivits.

28 §.

Om åtgärd som anges i 27 § är behövlig till följd av att avloppsvatten avledes från två eller flera samhällen, är varje samhälle skyldigt taga del i företaget efter vad som prövas skäligt.

29 §.

Om två eller flera samhällen avleda avloppsvatten till samma vattenområde och något av dem har vidtagit åtgärder för att rena sitt avloppsvatten, kan samhälle som fortfarande förorenar vattenområdet förpliktas att, till dess samhället vidtager motsvarande åtgärder för att rena sitt avloppsvatten, årligen utgiva bidrag till kostnaden för förstnämnda åtgärder efter vad som prövas skäligt.

30 §.

Bestämmelserna i 28 och 29 §§ om två eller flera samhällen äga motsvarande tillämpning med avseende på två eller flera fastigheter samt beträffande samhälle och en eller flera fastigheter som äro belägna utom samhället.

31 §.

Om avloppsvatten från fabrik eller inrättning inom samhälle icke avledes genom samhällets avloppsledning, behandlas fabriken eller inrättningen vid tillämpning av 25—30 §§ som om den är belägen utom samhället.

Ny ägares ansvarighet

32 §.

Har fastighet, som förklarats delaktig i företag eller som eljest ålagts bidragsskyldighet enligt detta kap., övergått till ny ägare, är också denne skyldig svara för den kostnad som efter vad ovan sagts belöper på fastigheten. Har föregående ägares skyldighet att betala kostnaden fastställts genom dom eller på annat sätt eller har sådan skyldighet, om fastigheten är delaktig på grund av båtnad genom marks torrläggning, åvilat fastigheten oavsett om båtnaden tagits i bruk, skall dock ny ägare ej svara för bidrag som förfallit till betalning mer än ett år innan han blev ägare till fastigheten eller, om han inropat fastigheten på exekutiv auktion, för bidrag som förfallit till betalning före försäljningsdagen.

Om föregående ägare försummat att verkställa arbete som ålagts honom för utförande av eller underhåll av företag, är nye ägaren skyldig fullgöra vad som blivit eftersatt.

Prövning och beslut

33 §.

Vill någon begagna sig av rättighet som anges i 6, 7 eller 25 § eller erhålla prövning av fråga om delaktighet i företag eller bidragsskyldighet som avses i detta kap., kan han ingiva ansökan därom till vattendomstolen. Målet prövas i den ordning som föreskrives för ansökningsmål i 11 kap. Om det är lämpligt, kan dock vattnerättsdomaren eller vattendomstolen förordna att målet skall behandlas vid syneförrättning som avses i 10 kap. 32 §. Om mål som avser både avledande av avloppsvatten och torrläggning av mark hänvisas till syneförrättning, bör till ledning vid förordnande av förrättningsman om möjligt anges vilket ändamål som bör anses vara företagets huvudsakliga.

Ansökan som avses i första stycket kan också inges till Konungens befallningshavande. Målet behandlas i sådant fall alltid vid syneförrättning som avses i 10 kap. 32 §.

34 §.

Har vattendomstol eller synemän lämnat medgivande till företag enligt detta kap. genom beslut som vunnit laga kraft, gäller beslutet mot envar med de inskränkningar som följa av bestämmelserna i 35—37 §§ samt av vad som föreskrives i 9 kap., 10 kap. 77 och 78 §§ samt 11 kap. 69 § om ny prövning i vissa fall. Om begränsad rättsverkan i visst fall av vattendomstols beslut meddelas föreskrifter i 11 kap. 61 § andra stycket.

Om verkan av vattendomstols beslut i fall som enligt 27 § skall bedömas enligt 2 kap. gäller vad som föreskrives i sistnämnda kap.

35 §.

Om skada eller intrång vållas när företag utföres enligt beslut som avses i 34 § och skadan eller intrånget icke förutsetts när beslutet meddelades, kan den skadelidande yrka ersättning enligt 9 kap. utan hinder av bestämmelserna i 34 §. För att anspråket skall kunna upptagas till prövning skall det anmälas hos vattendomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som kan ha föreskrivits i beslutet. Tiden räknas från utgången av den tid för företagets slutförande som bestämts i beslutet eller som fastställts senare med anledning av begäran om anstånd.

Är skada eller intrång som avses i första stycket av betydelse, kan den skadelidande föra talan om att sådana åtgärder vidtagas på företagets bekostnad som äro ägnade att förebygga eller i största möjliga mån minska skadan eller intrånget för framtiden utan att förnärma tredje mans rätt eller medföra väsentlig olägenhet för företaget. Talan skall föras inom tid som gäller för anmälan av anspråk enligt första stycket.

36 §.

Har företag som avses i detta kap. icke slutförts inom tid som föreskrivits enligt 10 kap. 62 § eller 11 kap. 63 §, förfaller beslutet rörande företaget. Om giltigt skäl för dröjsmål visas eller synnerligt men skulle uppstå genom att beslutet förfaller, kan vattendomstolen bevilja anstånd på högst tio år med företagets slutförande, under förutsättning att ansökan därom göres före utgången av den fastställda tiden.

Meddelas ej anstånd, kan deltagare i företaget begära vattendomstolens prövning huruvida den kostnad som nedlagts på företaget skall betalas endast av sökanden och dem som förenat sig med honom eller om och i vilken mån också övriga deltagare skola taga del i kostnaden med hänsyn till den nytta de vunnit.

37 §.

Om visst arbete som föreskrivits i beslut rörande företag enligt detta kap. finnes vara obehövt, när företaget utföres, eller om de bestämmelser som meddelats om företagets utförande behöva jämkas till följd av oförutsedd arbetssvårighet eller annan sådan orsak, kan vattendomstolen på ansökan av deltagare i företaget göra sådan jämkning och i övrigt göra den ändring i bestämmelserna om företaget som jämkningen kan föranleda.

Har bestämmelse meddelats om skötsel eller underhåll av gemensam anläggning som avses i detta kap. eller kostnaden därför eller om bidragskyldighet som avses i 28 och 29 §§ och inträffar väsentlig ändring i något förhållande som lagts till grund för bestämmelsen, äger första stycket motsvarande tillämpning.

Handhavande av företag

38 §.

Är företag som avses i detta kap. gemensamt för två eller flera samhällen, skall det samhälle som är bäst lämpat åläggas att handhava företagets angelägenheter mot ersättning för den del av företagets utgifter som skall åvila den eller de övriga deltagarna. Om det är lämpligt, kan företaget uppdelas så, att dess angelägenheter handhavas av ett samhälle i visst hänseende och av annat samhälle i annat hänseende.

Är företag gemensamt för samhälle och en eller flera fastigheter, skall samhället handhava företagets angelägenheter, om ej särskilda förhållanden föranleda annat. Skall ej samhället handhava företagets angelägenheter, gälla bestämmelserna i 39—44 §§ om företag som är gemensamt för två eller flera fastigheter.

39 §.

I fråga om företag som är gemensamt för två fastigheter äger 38 § första stycket motsvarande tillämpning.

40 §.

Är företag gemensamt för flera än två fastigheter, skall styrelse med en eller flera ledamöter utses att handhava företagets angelägenheter.

Det står deltagarna fritt att antaga stadgar om handhavande av företagets angelägenheter. Sådana stadgar gälla dock endast om Konungens befallningshavande granskat och fastställt dem. I fråga om stadgar för företag som avses i detta kap. gäller i övrigt 3 kap. 13 §.

41 §.

Innan styrelseval anmälts hos Konungens befallningshavande får ej i fall som avses i 40 § arbete utföras på annans mark eller åtgärd eljest vidtagas till förfång för annan. Vad som sagts nu gäller dock ej arbete som tillåtits

med stöd av 11 kap. 66 § 1 mom. och ej heller om syssloman enligt 45 § förordnats att handhava företagets angelägenheter.

Ändras styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen anmäla detta hos Konungens befallningshavande.

Har anmälan gjorts enligt första eller andra stycket, skall underrättelse därom införas i länskungörelserna på deltagarnas bekostnad.

42 §.

Bestämmelserna i 3 kap. 15 och 17—21 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om företag som avses i 40 § i detta kap. Förordnande som anges i 3 kap. 17 § skall dock införas i länskungörelserna. Om icke viss ort bestämts som styrelsens säte i fastställda stadgar, skall talan som avses i 3 kap. 20 § väckas hos den allmänna underrätt inom vars domkrets anläggningen eller största delen av anläggningen är belägen.

43 §.

Rätten att handhava de angelägenheter som äro förenade med företag som avses i 40 § utövas på sammanträde. Varje deltagare i företaget har rösträtt efter det andelstal som bestämmer hans skyldighet att taga del i företaget. Gälla olika andelstal i fråga om anläggningskostnad samt skötsel och underhåll skall det andelstal som gäller skötsel och underhåll tillämpas, om det ej är fråga endast om åtgärd som hör till företagets utförande.

Om ej annat bestämts i särskilda stadgar, skall kallelse till sammanträde antingen delges samtliga deltagare skriftligen minst en vecka före sammanträdet eller också kungöras i minst en av ortens tidningar senast fjorton dagar i förväg.

I fråga om sådant sammanträde gäller i övrigt 3 kap. 22 § i tillämpliga delar.

44 §.

Bestämmelserna i 3 kap. 23—25 §§ om talan mot beslut som fattas vid sammanträde med deltagarna samt om rätt och skyldighet att hålla sådant sammanträde äga motsvarande tillämpning i fråga om företag som avses i 40 § i detta kap. I fall som avses i 42 § skall dock talan väckas hos den allmänna underrätt som anges i sistnämnda lagrum.

45 §.

Om det finns skäl antaga att viss eller vissa deltagares intressen åsidosätts i fråga om företag som avses i 38—40 §§ eller att företagets angelägenheter eljest försummas eller handhavas på mindre lämpligt sätt, kan Konungens befallningshavande förordna syssloman att handhava företagets angelägenheter och företräda deltagarna. Konungens befallningshavande kan entlediga sysslomannen när förhållandena föranleda det.

Underrättelse om förordnande av syssloman skall införas i länskungörelserna på deltagarnas bekostnad. Sysslomannen har rätt att få arvode av deltagarna. Arvodet bestämmes av Konungens befallningshavande.

Byggnad eller anläggning på ofri grund

46 §.

Avledes avloppsvatten från byggnad eller anläggning som tillhör annan än markens ägare och ej är att anse som fast egendom, skall, om förhållandena

föranleda det, vad som föreskrives om fastighetsägare i bestämmelserna om avledande av avloppsvatten från fastighet gälla ägaren av byggnaden eller anläggningen. Berättigas denne mot annans bestridande att deltaga i gemensamt företag, kan som villkor härför föreskrivas att han ställer säkerhet för den kostnad som belöper på honom.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 KAP.

1 §.

Där jämlikt denna lag rätt medges någon att tillösa sig samfällt strömfall med eller utan utmål eller att eljest lösa eller taga i anspråk annan tillhörigt område eller att tillgodogöra sig vattenmängd eller vattenkraft, som tillhör annan, eller att vidtaga åtgärd, varigenom eljest annans egendom lider skada eller intrång, varde, såvitt ej i 1, 2, 5, 6 eller 8 kap. annorledes stadgas, honom ålagt att efter ty nedan sägs gälda ersättning för egendom, som avstås, eller för förlust, skada eller intrång, som förorsakas.

Ersättning skall, ————— beslut fastställd.

47 §.

Ersättning i penningar varde bestämd att utgå på en gång; dock må skadeersättning till följd av företag enligt 6 kap. eller till följd av förening genom avloppsvatten, varom förmåles i 8 kap., fastställas att utgå i årlig avgift, när skäligen anledning därtill förekommer.

Kan i ————— böra angivas.

50 §.

I fråga ————— enligt 9 §.

Beträffande ersättning för skada eller intrång av förening genom avloppsvatten, varom i 8 kap. sägs, skall förhöjning icke beräknas.

10 KAP.

32 §.

4 m o m. Till handläggande av syneförrättning rörande avledande av kloakvatten eller industriellt av-

Där jämlikt denna lag rätt medges någon att tillösa sig samfällt strömfall med eller utan utmål eller att eljest lösa eller taga i anspråk annan tillhörigt område eller att tillgodogöra sig vattenmängd eller vattenkraft, som tillhör annan, eller att vidtaga åtgärd, varigenom eljest annans egendom lider skada eller intrång, varde, såvitt ej i 1, 2, 5 eller 6 kap. annorledes stadgas, honom ålagt att efter ty nedan sägs gälda ersättning för egendom, som avstås, eller för förlust, skada eller intrång, som förorsakas.

Ersättning i penningar varde bestämd att utgå på en gång; dock må skadeersättning till följd av företag enligt 6 kap. fastställas att utgå i årlig avgift, när skäligen anledning därtill förekommer.

4 m o m. Till handläggande av syneförrättning rörande avledande av avloppsvatten enligt 8 kap. skall för-

(Nuvarande lydelse)

loppsvatten enligt 8 kap. skall förordnas person, som på grund av avlagda kunskapsprov och praktisk erfarenhet av Konungen förklarats behörig att hålla dylik förrättning. Är fråga om företag av mindre omfattning och enkel beskaffenhet och kan det ej antagas beröra motstående intresse av någon betydelse, må dock förordnande meddelas jämväl annan i dylika frågor förfaren person, vilken finnes lämplig.

Beträffande syneförrättning rörande sådant företag enligt 8 kap., som avser både avledande av *kloakvatten* eller *industriellt* avloppsvatten och torrläggning av mark, skall vid förordnande av förrättningsman företagets huvudsakliga ändamål vara avgörande.

33 §.

Förordnande, som i 32 § sägs, skall efter ansökan meddelas av Konungens befallningshavande. I ansökningen skola så fullständigt som möjligt uppgivas företagets beskaffenhet, omfattning och verkningar med angivande av det vattenområde, som av företaget kan komma att beröras. Ansökningen bör tillika innehålla uppgift å de fastigheter, som företaget efter ty i 14 kap. 4 § sägs förmenas angå, samt ägarnas namn och hemvist ävensom sådana nyttjanderättshavares, vilkas rätt kan vara av företaget beroende. *I fråga om företag enligt 8 kap. vare dock ej erforderligt att angiva fastighet, vilken av företaget beröres allenast genom förening, i annat fall än då fråga är om bestämmande av ersättning därför.*

Vad i ————— denna §.

Beträffande företag, — — — Konungens befallningshavande.

38 §.

Efter samråd ————— ortens tidningar.

Är företaget ————— stadgade ordning.

I kungörelse om företag enligt 8 kap. vare ej erforderligt att angiva fastighet, vilken av företaget beröres

(Föreslagen lydelse)

ordnas person, som på grund av avlagda kunskapsprov och praktisk erfarenhet av Konungen förklarats behörig att hålla dylik förrättning. Är fråga om företag av mindre omfattning och enkel beskaffenhet och kan det ej antagas beröra motstående intresse av någon betydelse, må dock förordnande meddelas jämväl annan i dylika frågor förfaren person, vilken finnes lämplig.

Beträffande syneförrättning rörande sådant företag enligt 8 kap., som avser både avledande av avloppsvatten och torrläggning av mark, skall vid förordnande av förrättningsman företagets huvudsakliga ändamål vara avgörande.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

allenast genom förening, i annat fall än då fråga är om bestämmande av ersättning därför.

44 §.

Beträffande företag, som avses i 32 § 4 mom., skall avskrift av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål avsändas till statens naturvårdsverk och, där fråga är om avledande av radioaktivt avloppsvatten, till strålskyddsmyndigheten.

Avskrift av kungörelsen skall tillika utan dröjsmål översändas till Konungens befallningshavande, ortens hälsovårdsmyndighet, förste provinsialläkaren i länet samt, om företaget är av betydelse för byggnadsverksamheten eller ordnandet av avlopp inom orten, till byggnadsnämnden och länsarkitekten. Förste provinsialläkaren och länsarkitekten ha va att, om anledning därtill förekommer, hos Konungens befallningshavande väcka fråga om åtgärd, som enligt 42 § 1 mom. sista stycket eller eljest må ankomma på Konungens befallningshavande.

Beträffande företag, som avses i 32 § 4 mom., skall avskrift av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål avsändas till statens naturvårdsverk.

Avskrift av kungörelsen skall tillika utan dröjsmål översändas till Konungens befallningshavande och ortens hälsovårdsmyndighet samt, om företaget är av betydelse för byggnadsverksamheten eller ordnandet av avlopp inom orten, till byggnadsnämnden.

48 §.

Vill sökande — — — — — är stadgat.

Äro i fråga om företag enligt 3 eller 7 kap. sökandena flera, må utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, utan så är, att kostnaden av synemännen beräknas uppgå till mer än nio tiondelar av den uppskattade båtnaden av företaget; dock att härvid hänsyn icke skall tagas till båtnad, för vilken enligt 3 kap. 6 § och 7 kap. 29 § bidragsskyldighet till företaget inträder först då båtnaden tages i anspråk. I fråga om företag enligt 8 kap. må, där sökandena äro flera, utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, med mindre kostnaden för företaget finnes uppgå till högre belopp än med hänsyn till nyttan därav kan anses rimligt

Äro i fråga om företag enligt 3 eller 7 kap. sökandena flera, må utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, utan så är, att kostnaden av synemännen beräknas uppgå till mer än nio tiondelar av den uppskattade båtnaden av företaget; dock att härvid hänsyn icke skall tagas till båtnad, för vilken enligt 3 kap. 6 § och 7 kap. 29 § bidragsskyldighet till företaget inträder först då båtnaden tages i anspråk. I fråga om företag enligt 8 kap. må, där sökandena äro flera, utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, med mindre kostnaden för företaget finnes uppgå till högre belopp än med hänsyn till nyttan därav kan anses rimligt eller fö-

(Nuvarande lydelse)

eller företaget på grund av yrkande under förrättningen blivit väsentligt utvidgat; dock att vad ovan stadgats i fråga om 7 kap. skall gälla jämväl företag, som avser både avledande av *kloakvatten eller industriellt* avloppsvatten och torrläggning av mark, såvitt detsamma avser sistnämnda ändamål.

Sker återkallelse — — — — — såsom sökande.

(Föreslagen lydelse)

retaget på grund av yrkande under förrättningen blivit väsentligt utvidgat; dock att vad ovan stadgats i fråga om 7 kap. skall gälla jämväl företag, som avser både avledande av avloppsvatten och torrläggning av mark, såvitt detsamma avser sistnämnda ändamål.

58 §.

Vill någon — — — — — synemännens påskrift.

Yrkande om utvidgning av företaget må av förrättningsmannen upptagas till prövning utan föregående ansökan, ändå att därmed avses att syneförrättning för torrläggning av mark eller för avledande av *kloakvatten eller industriellt* avloppsvatten skall avse båda ändamålen. Yrkandet varde i fall, som sist sagts, kungjort på sätt i 38—44 §§ stadgas.

Yrkande om utvidgning av företaget må av förrättningsmannen upptagas till prövning utan föregående ansökan, ändå att därmed avses att syneförrättning för torrläggning av mark eller för avledande av avloppsvatten skall avse båda ändamålen. Yrkandet varde i fall, som sist sagts, kungjort på sätt i 38—44 §§ stadgas.

67 §.

Sedan erforderliga — — — — — angående företaget.

Utlåtandet skall innehålla synemännens besked, med angivande av skälen, i de i 62—64 §§ eller eljest här ovan omförmälda frågor. Avgift, som omförmäles i 11 kap. 95 §, så ock avgift enligt 2 kap. 10 § eller 8 kap. 34 §, där sådan bör utgå, skola bestämmas i utlåtandet. Lämnas medgivande till vattenreglering, varde angivet, om företaget är av beskaffenhet att stadgandena i 4 kap. om nyprövning och om avgifter därå äga tillämpning; och skall för sådant fall utlåtandet upptaga förslag till dylik avgift.

Skola två eller flera med skilda andelar taga del i företaget, skall utlåtandet innehålla särskild längd, upptagande såväl den å varje delägare belöpande anparten i kostnaden för företaget med noggrant angivande av strömfall eller annan egendom, som med delaktigheten av-

Utlåtandet skall innehålla synemännens besked, med angivande av skälen, i de i 62—64 §§ eller eljest här ovan omförmälda frågor. Avgift, som omförmäles i 11 kap. 95 §, så ock avgift enligt 2 kap. 10 §, där sådan bör utgå, skola bestämmas i utlåtandet. Lämnas medgivande till vattenreglering, varde angivet, om företaget är av beskaffenhet att stadgandena i 4 kap. om nyprövning och om avgifter därå äga tillämpning; och skall för sådant fall utlåtandet upptaga förslag till dylik avgift.

Skola två eller flera med skilda andelar taga del i företaget, skall utlåtandet innehålla särskild längd, upptagande såväl den å varje delägare belöpande anparten i kostnaden för företaget med noggrant angivande av strömfall eller annan egendom, som med delaktigheten av-

(Nuvarande lydelse)

ses, som ock det belopp, vartill kostnaden för företaget beräknats. Skall anläggningskostnaden för viss del av företaget eller kostnaden för skötsel och underhåll fördelas på särskilt sätt, varde det ock tydligt angivet i längden. För varje delägare skall anmärkas, huruvida han är sökande till företaget eller på grund av föreskriften i 82 § att anse såsom likställd med sökande, så ock beskaffenheten av båtnad, som må hava lagts till grund för delaktigheten, samt det uppskattade värdet av sagda båtnad. Har på grund av bestämmelsen i 7 kap. 28 § eller 8 kap. 16 § rätt medgivits delägare att erlægga å honom belöpande bidrag med fördelning å visst antal år, skall ock härom anteckning ske. Beträffande mark, som genom företaget vinner torrläggning, skall längden innehålla uppgift för varje fastighet å markens värde före och efter företaget. Är i avbidan på slutlig uppskattning delaktigheten bestämd på sätt i 61 § sägs, varde anteckning därom gjord.

Innehåller utlåtandet — — — — — sådan väg.

68 §.

Har i — — — — — angående företaget.

Har fiskeritjänsteman — — — — — av företaget.

Har statens naturvårdsverk avgivit yttrande angående företag, som avses i 43 § tredje stycket, eller är fråga om företag enligt 8 kap., skall ock avskrift av förslaget till utlåtande översändas till naturvårdsverket och Konungens befallningshavande. *Avser företaget avledande av radioaktivt avloppsvatten, skall avskrift som nu sagts sändas även till strålskyddsmyndigheten.*

74 §.

Avskrift av — — — — — nämnda ställen.

I andra — — — — — avskrift därav.

Har fiskeritjänsteman — — — — — av företaget.

Har statens naturvårdsverk avgivit yttrande till förrättningsmannen angående företag, som avses i

(Föreslagen lydelse)

ses, som ock det belopp, vartill kostnaden för företaget beräknats. Skall anläggningskostnaden för viss del av företaget eller kostnaden för skötsel och underhåll fördelas på särskilt sätt, varde det ock tydligt angivet i längden. För varje delägare skall anmärkas, huruvida han är sökande till företaget eller på grund av föreskriften i 82 § att anse såsom likställd med sökande, så ock beskaffenheten av båtnad, som må hava lagts till grund för delaktigheten, samt det uppskattade värdet av sagda båtnad. Har på grund av bestämmelsen i 7 kap. 28 § eller 8 kap. 18 § rätt medgivits delägare att erlægga å honom belöpande bidrag med fördelning å visst antal år, skall ock härom anteckning ske. Beträffande mark, som genom företaget vinner torrläggning, skall längden innehålla uppgift för varje fastighet å markens värde före och efter företaget. Är i avbidan på slutlig uppskattning delaktigheten bestämd på sätt i 61 § sägs, varde anteckning därom gjord.

Har statens naturvårdsverk avgivit yttrande angående företag, som avses i 43 § tredje stycket, eller är fråga om företag enligt 8 kap., skall ock avskrift av förslaget till utlåtande översändas till naturvårdsverket och Konungens befallningshavande.

Har statens naturvårdsverk avgivit yttrande till förrättningsmannen angående företag, som avses i

(Nuvarande lydelse)

43 § tredje stycket, eller är fråga om företag enligt 8 kap., skall avskrift av utlåtandet eller meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, översändas till naturvårdsverket och Konungens befallningshavande. *Avser företaget avledande av radioaktivt avloppsvatten, skall avskrift eller meddelande jämte underrättelse som nu sagts sändas även till strålskyddsmyndigheten.*

(Föreslagen lydelse)

43 § tredje stycket, eller är fråga om företag enligt 8 kap., skall avskrift av utlåtandet eller meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, översändas till naturvårdsverket och Konungens befallningshavande.

79 §.

Vad i ————— av sökanden.

Äro flera ————— förskottspliktiga funnes.

Delägare vare icke berättigad till ersättning för sin talans bevakande vid syneförrättningen. Har annan sakägare måst vidkännas särskild kostnad för tillvaratagande av sin rätt till skadeersättning i målet eller eljest för bevakande av sin rätt, skall i utlåtandet tillerkännas honom skälig gottgörelse därför. *I fråga om företag enligt 8 kap. vare sakägare, som fört talan allenast med hänsyn till befarad olägenhet genom förening, berättigad till gottgörelse som nu sagts endast såframt sökanden påfordrat fastställande av ersättning till honom för olägenheten eller det eljest varit av betydelse för sakägaren att i ärendet bevaka sin rätt.*

Delägare vare icke berättigad till ersättning för sin talans bevakande vid syneförrättningen. Har annan sakägare måst vidkännas särskild kostnad för tillvaratagande av sin rätt till skadeersättning i målet eller eljest för bevakande av sin rätt, skall i utlåtandet tillerkännas honom skälig gottgörelse därför.

80 §.

Beträffande den slutliga fördelningen av kostnad, som i 79 § sägs, gälle enahanda grunder som för fördelningen av kostnaden för själva företaget, dock att sådan kostnad skall fördelas utan hänsyn till sådan begränsning i delaktigheten, som omförmäles i 3 kap. 5 §, 7 kap. 27 och 28 §§ samt 8 kap. 16 §. Avgift enligt 11 kap. 95 § skall fördelas enligt samma grunder, som jämlikt sistnämnda lagrum skola tillämpas vid avgiftens bestämmande.

Beträffande den slutliga fördelningen av kostnad, som i 79 § sägs, gälle enahanda grunder som för fördelningen av kostnaden för själva företaget, dock att sådan kostnad skall fördelas utan hänsyn till sådan begränsning i delaktigheten, som omförmäles i 3 kap. 5 §, 7 kap. 27 och 28 §§ samt 8 kap. 18 §. Avgift enligt 11 kap. 95 § skall fördelas enligt samma grunder, som jämlikt sistnämnda lagrum skola tillämpas vid avgiftens bestämmande.

Har sakägare ————— kostnaden därför.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 KAP.

17 §.

Till vattenmål — — — — — bortskaffa flottledsanläggning;

19. ansökan jämlikt 7 kap. 45 § andra stycket om prövning, utan förutgången syneförrättning enligt 10 kap., av fråga rörande vattenavlednings- eller invallningsföretag, så ock ansökan jämlikt 8 kap. 38 § första stycket om prövning, utan sådan förrättning, av fråga rörande företag, som avses i 8 kap.;

20. ansökan om anstånd med fullbordande av företag, vartill medgivande enligt denna lag lämnats, så ock om tillämpning av de i 7 kap. 58 § andra stycket och 59 § samt 8 kap. 43 § andra stycket och 44 § meddelade bestämmelser eller om sådan ny uppskattning, som avses i 69 § här nedan;

21. ansökan jämlikt 9 kap. 17 § — — — av grundvatten.

B. stämningssmål:

23. talan om borttagande eller ändrande av annan tillhörig byggnad i vatten för uttagande av vattenkraft eller vattnets tillgodogörande annorledes i industriellt syfte, för vattenreglering, för fiske eller fiskens framkomst, för bevattning, för allmän farled eller för ändamål, som avses i 2 kap. 40 § andra stycket eller 8 kap. 26 §, eller för järnvägsbro eller allmän vägbro, såframt talan grundas därå, att byggnaden icke tillkommit i laga ordning eller icke är av laga beskaffenhet;

24. talan om ersättning — — — 7 kap. 57 § andra stycket;

47. talan om förbud mot utsläppande av avloppsvatten, varom i 8 kap. förmåles, i vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller angående åtgärd till motverkande av olägenhet genom utsläppande därav;

48. talan utan samband med ansöknings- eller underställningsmål om ersättning för olägenhet av förorening genom avloppsvatten, som nyss sagts, dock ej om ersättningen

19. ansökan jämlikt 7 kap. 45 § andra stycket om prövning, utan förutgången syneförrättning enligt 10 kap., av fråga rörande vattenavlednings- eller invallningsföretag, så ock ansökan jämlikt 8 kap. 33 § första stycket om prövning, utan sådan förrättning, av fråga rörande företag, som avses i 8 kap.;

20. ansökan om anstånd med fullbordande av företag, vartill medgivande enligt denna lag lämnats, så ock om tillämpning av de i 7 kap. 58 § andra stycket och 59 § samt 8 kap. 36 § andra stycket och 37 § meddelade bestämmelser eller om sådan ny uppskattning, som avses i 69 § här nedan;

B. stämningssmål:

23. talan om borttagande eller ändrande av annan tillhörig byggnad i vatten för uttagande av vattenkraft eller vattnets tillgodogörande annorledes i industriellt syfte, för vattenreglering, för fiske eller fiskens framkomst, för bevattning, för allmän farled eller för ändamål, som avses i 2 kap. 40 § andra stycket eller 8 kap. 27 §, eller för järnvägsbro eller allmän vägbro, såframt talan grundas därå, att byggnaden icke tillkommit i laga ordning eller icke är av laga beskaffenhet;

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

avser atomskada enligt atomansvarighetslagen;

49. talan om ansvar för det sådant avloppsvatten avledes i strid mot föreskrift, som meddelats enligt 8 kap.;

50. talan utan samband med ansöknings- eller underställningsmål om bestämmande av fiskeavgift jämlikt 8 kap. 34 §;

51. talan om tillämpning av stadgandena i 8 kap. 42 § andra stycket;

52. talan jämlikt 9 kap. 25, ————— äger rum.

Hurusom, efter ————— i 68 §.

51. talan om tillämpning av stadgandena i 8 kap. 35 § andra stycket;

————— äger rum.

————— i 68 §.

27 §.

2 m o m. Ansökan enligt ————— anläggningen, uppgiven.

I fråga om ansökan enligt 17 § 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11 och 19 skall vad i första stycket stadgas i tillämpliga delar lända till efterrättelse; dock vare ej erforderligt att i ansökan enligt 17 § 19 rörande företag, som avses i 8 kap., uppgiva fastighet, vilken av företaget beröres allenast genom förening, i annat fall än då fråga är om bestämmande av ersättning därför.

I fråga om ansökan enligt 17 § 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11 och 19 skall vad i första stycket stadgas i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

59 §.

De handlingar, ————— angivna ställena.

Är fråga om företag enligt 8 kap., skall avskrift av utslaget utan dröjsmål översändas till statens naturvårdsverk och Konungens befallningshavande samt, där företaget avser avledande av radioaktivt avloppsvatten, till strålskyddsmyndigheten.

Är fråga om företag enligt 8 kap., skall avskrift av utslaget utan dröjsmål översändas till statens naturvårdsverk och Konungens befallningshavande.

83 §.

Där någon, ————— som stämningsmål.

Har i ————— annorlunda förordnar.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, där vattendomstol eller annan myndighet meddelat förbud mot vattenförening eller förordnat om åtgärd till motverkande därav samt ansökan göres om ändring i vad sålunda föreskrivits.

91 §.

I besvärsmål ————— vid sammanträdet.

Underställningsmål skall ————— mottaga förrättningshandlingarna.

Är fråga om företag enligt 8 kap., må, där besvär ej anförts över syne-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

förrättningen, synemännens utlåtande fastställas utan att kungörelse skett.

92 §.

Vad i 29 § andra stycket, 39—41 §§, 56 § första stycket, 60 § första, andra och fjärde styckena, 70—72 §§, 73 § första, tredje och fjärde styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall äga motsvarande tillämpning å underställningsmål ävensom i tillämpliga delar å besvärsmål vid vattendomstolen, 60 § dock med iakttagande av bestämmelserna i 3 kap. 11 §, 6 kap. 3 § 1 mom., 7 kap. 45 och 55 §§ samt 8 kap. 38 §.

Vad i 29 § andra stycket, 39—41 §§, 56 § första stycket, 60 § första, andra och fjärde styckena, 70—72 §§, 73 § första, tredje och fjärde styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall äga motsvarande tillämpning å underställningsmål ävensom i tillämpliga delar å besvärsmål vid vattendomstolen, 60 § dock med iakttagande av bestämmelserna i 3 kap. 11 §, 6 kap. 3 § 1 mom. samt 7 kap. 45 och 55 §§.

Bestämmelserna i — — — — och underställningsmål.

95 §.

Lämnas jämlikt denna lag medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrlägningsföretag, som avses i 7 kap., eller till företag enligt 8 kap., vilket avser förutom avledande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten jämväl torrläggning av mark, eller meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet, åligge sökanden att, så snart beslutet därom vunnit laga kraft, erlægga viss avgift såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

Lämnas jämlikt denna lag medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrlägningsföretag, som avses i 7 kap., eller till företag enligt 8 kap., vilket avser förutom avledande av avloppsvatten jämväl torrläggning av mark, eller meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet, åligge sökanden att, så snart beslutet därom vunnit laga kraft, erlægga viss avgift såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

Avgift, som nu — — — — — eller båtnaden.

Avgift, som efter — — — — — icke erläggas.

13 KAP.

8 §.

Om någon, — — — — — olagligen skett.

Där byggande — — — — — rätt kränkes.

Vad ovan i första och andra styckena är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där någon utan föregången prövning vid grundvattentäkt tillgodogör grundvatten till

Vad ovan i första och andra styckena är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där någon utan föregången prövning vid grundvattentäkt tillgodogör grundvatten till

(Nuvarande lydelse)

myckenhet, som han icke utan medgivande i laga ordning är berättigad att tillgodogöra, eller någon nyttjar grundvattentäkt, vartill medgivande inhämtats, i strid mot därvid givna föreskrifter. *Lag samma vare, där någon utsläpper kloakvatten eller industriellt avloppsvatten i vattendrag, sjö eller annat vattenområde i strid mot föreskrift, som meddelats av Konungen jämlikt 8 kap. 37 § eller 38 § fjärde stycket, eller någon, sedan prövning enligt denna lag ägt rum angående villkoren för utsläppande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten, utsläpper avloppsvatten i strid mot föreskrift, som därvid meddelats.*

I fråga — — — — — avsedda fall.

11 §.

Den, som — — — — — sex månader.

Till samma straff dömes den, som utsläpper kloakvatten eller industriellt avloppsvatten i vattendrag, sjö eller annat vattenområde i strid mot föreskrift, som av Konungen meddelats jämlikt 8 kap. 37 § eller 38 § fjärde stycket.

12 §.

Den, som — — — — — sex månader.

Lag samma vare, där någon i strid mot förbud av vattendomstol utan erforderlig rening utsläpper avloppsvatten, varom i 8 kap. sägs, i vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller efter åläggande enligt denna lag att, om avloppsvatten utsläppes, vidtagna åtgärder till motverkande av vattenförorening underlåter att utföra sådan åtgärd eller eljest från beslutet gör avvikelser av beskaffenhet att kränka allmän eller enskild rätt.

16 §.

Försummar den, som är skyldig att underhålla dike eller kloakledning vad honom därutinnan ålig-

Försummar den, som är skyldig att underhålla dike eller avloppsledning vad honom därutinnan ålig-

(Nuvarande lydelse)

ger, och bättrar han ej skyndsamt bristen, då han därom tillsäges, må den, som lider men av försummelsen, kalla två ojäviga män att hålla besiktning och äge, sedan bristen blivit av dem vitsordad, att på den försumliges bekostnad verkställa arbetet.

Vad nu — — — — — 6 kap. omförmälda.

Om underhåll — — — — — allmän flottled.

(Föreslagen lydelse)

ger, och bättrar han ej skyndsamt bristen, då han därom tillsäges, må den, som lider men av försummelsen, kalla två ojäviga män att hålla besiktning och äge, sedan bristen blivit av dem vitsordad, att på den försumliges bekostnad verkställa arbetet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

1. Har före ikraftträdandet förrättningsman förordnats enligt 10 kap. 32 § 4 mom. för att handlägga syneförrättning rörande fråga som avses i 8 kap. 4, 5 eller 24 § i äldre lydelse eller fråga om delaktighet eller bidragsskyldighet enligt samma kap. skall äldre bestämmelser tillämpas på förrättningen.

2. Avgift som utgår enligt 8 kap. 34 § enligt dess äldre lydelse skall upphöra senast vid utgången av år 1972.

3. Bestämmelsen i 13 kap. 11 § andra stycket skall äga tillämpning även efter den 1 juli 1969 i fråga om brott mot föreskrift som Konungen meddelat enligt 8 kap. 37 § vattenlagen i dess äldre lydelse.

4. Bestämmelsen i 13 kap. 12 § andra stycket skall äga tillämpning även efter den 1 juli 1969 i fråga om sådant förbud eller åläggande som avses med nämnda stycke.

5. Rörande handräckning i fall som avses i punkterna 3 och 4 gäller 13 kap. 8 § tredje stycket andra punkten i dess äldre lydelse.

6. Talan om ansvar i fall som avses i punkterna 3 och 4 väckes vid vatten-domstolen.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822)

Härigenom förordnas, dels att i naturvårdslagen den 11 december 1964 skall införas en ny paragraf, 3 a §, av nedan angiven lydelse, dels att 19 och 20 §§ nämnda lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

3 a §.

Om tillsyn till skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller och andra sådana störningar finnas bestämmelser i lagen den om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §.

Finnes anledning — — — — — länsstyrelsens tillstånd.

I samband — — — — — eller motverkas.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen *eller lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet.*

20 §.

Kan arbetsföretag, — — — — — med länsstyrelsen.

Beträffande arbetsföretag — — — — — på landskapsbilden.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen.

Bestämmelserna i denna paragraf skola ej avse bebyggelse inom område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, och ej heller företag vars tillåtlighet skall prövas enligt vattenlagen *eller lagen om skydd mot miljöfarlig verksamhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

4) Förslag

till

Kungörelse

om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)

Härigenom förordnas, *dels* att 64 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 38, 42, 63 och 83 §§ samt rubriken till 7 kap. stadgan skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

7 kap. Om avledande av flytande orenlighet m. m.

(Föreslagen lydelse)

7 kap. Om särskilda åtgärder mot vatten- och luftförorening m. m.

38 §.

Hälsovårdsnämnd skall tillse, att erforderliga och skäligen åtgärder vidtagas för att motverka vattenförorening inom kommunen.

Hälsovårdsnämnd skall tillse, att erforderliga och skäligen åtgärder vidtagas för att motverka vattenförorening, *luftförorening, buller och*

¹ Senaste lydelse av 42 § se 1967:322 och av 63 § se 1962:705.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

andra sådana störningar inom kommunen.

Tillsyn till skydd mot störningar som avses i första stycket utövas också av statens naturvårdsverk och länsstyrelsen enligt lagen den om skydd mot miljöfarlig verksamhet.

42 §.

Före påbörjandet — — — — — för nämnden.

Angående skyldighet att göra anmälan till länsstyrelsen före påbörjandet av avloppsledning för visst ändamål och före utsläppandet i vattendrag, sjö eller annat vattenområde av avloppsvatten av viss beskaffenhet är särskilt stadgat.

Angående förbud mot att utan tillstånd av statens koncessionsnämnd för miljövärd eller föregångaren anmälan till statens naturvårdsverk eller länsstyrelsen utsläppa avloppsvatten av viss beskaffenhet i vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller utsläppa eller upplägga fast avfall eller annat fast ämne så att vattendrag, sjö eller annat vattenområde kan förorenas är särskilt stadgat.

63 §.

Följande anläggningar och upplag må ej utan tillstånd av hälsovårdsnämnden anordnas eller inrättas och ej heller så förändras med avseende å utförande eller driftsätt, att därav kan följa ökad sanitär olägenhet, nämligen

1. fabrik, där djurämnena bränns eller underkastas torrdestillation, 2. fabrik för bearbetning av tjära eller gasvatten eller för tillverkning av animaliska gödningsämnen, fosfor, saltsyra, salpetersyra, soda, superfosfat, svavelsyra, betsocker eller ättiksyra, 3. benkvarn, 4. färgeri, 5. färgfabrik, 6. garveri, 7. gasverk, 8. kalkugn, 9. koksugn, 10. limkokeri, 11. masugn, 12. pudrettfabrik, 13. anläggning för skinnberedning, 14. slakteri, vilket icke är underkastat bestämmelserna i 9 § 1—4 mom. livsmedelsstadgan, 15. stearinfabrik, 16. stärkelsefabrik, 17. cellulosafabrik, 18. talgsjuderi, 19. trankokeri, 20. ugn eller annan anläggning för rostning av arsenik- eller svavelhal-

Särskilda bestämmelser äro meddelade om förbud mot att anlägga eller ändra vissa slag av fabriker och andra inrättningar utan förprovning av statens koncessionsnämnd för miljövärd, statens naturvårdsverk eller länsstyrelsen, om hälsovårdsnämndens medverkan vid sådan provning samt om verkan av tillstånd, som meddelats efter provning av statens koncessionsnämnd för miljövärd eller länsstyrelsen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tig malm eller för bränning av virke, virkesprodukter eller avfall därav, impregnerade med arsenikhaltigt bekämpningsmedel, 21. anläggning, där cyanider användas, eller 22. upplag av ben, sill, lump, råa hudar eller pudrett.

83 §.

Med dagsböter — — — — — och 52 §;

8) innehavare av stall, ladugård och annat dylikt förvaringsrum för djur, vilken bryter mot någon av bestämmelserna i 59 § samt 60 § andra stycket punkterna b) och c);

9) den som eftersätter honom jämlikt 61 § åliggande anmälnings-skyldighet; *samt*

10) den som anordnar eller inrättar anläggning eller upplag i strid mot bestämmelserna i 63 §.

8) innehavare av stall, ladugård och annat dylikt förvaringsrum för djur, vilken bryter mot någon av bestämmelserna i 59 § samt 60 § andra stycket punkterna b) och c); *samt*

9) den som eftersätter honom jämlikt 61 § åliggande anmälnings-skyldighet.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1969.

*Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 31 januari 1969.***N ä r v a r a n d e:**

f. d. justitierådet LIND,
justitierådet ALEXANDERSON,
regeringsrådet RINGDÉN,
justitierådet CONRADI.

Enligt lagrådet den 26 september 1968 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 juli 1968, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet*, 2) *lag om ändring i vattenlagen* och 3) *lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822)*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Lennart Wasteson.

Lagförslagen föranledde följande yttranden i *lagrådet*.

Förslaget till lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet*Lagrådet:*

Lagförslaget avser ett ämnesområde som enligt vad allmänt erkänns blivit av utomordentlig betydelse. Förslaget ger ramen för den rättsliga behandlingen av en mångfald, delvis disparata företeelser. Redan avgränsningen av lagens tillämpningsområde har inneburit betydande svårigheter. Utmärkande är vidare att olika intressen bryter sig och att avvägningen dem emellan kan vara en ömtålig fråga. Att stifta lag på ett sådant område, hittills i stor utsträckning oreglerat, är givetvis vanskligt. Alternativa lösningar kan erbjuda sig på olika punkter. Förslagets allmänna uppläggning framstår emellertid som lämplig och även den närmare utformningen av lagreglerna bör enligt lagrådets mening i stort sett kunna vinna gillande. Det måste hälsas med tillfredsställelse att de avsevärda svårigheter som nödvändigtvis varit förknippade med lagstiftningsarbetet kunnat bemästras.

Lagrådet har emellertid, såsom närmare skall framgå av det följande, åtskilliga erinringar att göra. Ett par av de mera viktiga må redan här omnämnas i korthet. En av dem rör den föreslagna koncessionsnämnden. Lagrådet, som delar departementschefens uppfattning att nämnden skall ha en fristående ställning, anser det angeläget att dess oberoende ytterligare markeras och förstärkes. Det skulle inte vara lyckligt om koncessionsnämnden, med sina domstolsliknande arbetsuppgifter, framstår för allmänheten och de rättssökande som en icke fullt självständig avläggare till naturvårdsverket.

En annan erinran gäller ersättningsreglerna. Enligt uttalanden i remissprotokollet skall inte alla som åsamkats skada eller olägenhet få rätt till ersättning, utan kretsen av ersättningsberättigade skall vara begränsad. Visserligen torde det förhålla sig så att det verkningfulla i den föreslagna reformen framför allt ligger i de förebyggande anordningarna: förprovning och tillsyn. Emellertid äger här otvivelaktigt även ersättningsreglerna sin stora betydelse i det att en företagare måste ta möjligheten av ersättningsanspråk i beräkning och därför kan föranledas att ändra eller jämka sina planer. Redan detta skäl talar för att kretsen av ersättningsberättigade bör vara vid. Framför allt avgörande är emellertid den mera principiella synpunkten att den som driver miljöfarlig verksamhet också bör ta på sig kostnaderna för den skada och olägenhet som verksamheten orsakar.

Domstolsbehandlingen av ersättningsanspråk m. m. skall ske vid de fastighetsdomstolar som är avsedda att komma till stånd. Förslag till lag om fastighetsdomstol har, sammanknutet med andra lagförslag rörande de allmänna underrätternas organisation m. m., remitterats till lagrådet. Vid behandlingen av nämnda lagförslag avser lagrådet att ta ställning till frågan om inrättandet av denna nya domstolstyp kan förordas. Granskningen av nu förevarande lagförslag har skett med den utgångspunkten att fastighetsdomstolar kommer att finnas.

1 §.

F. d. justitierådet Lind och regeringsrådet Ringdén:

Såsom utmärkande för s. k. immissioner har brukat anges att de är någorlunda varaktiga. Just varaktigheten har ansetts motivera en särskild legislativ behandling. I lagförslaget — som upptar motsvarighet till vattenlagens bestämmelser om vattenförorening och de oskrivna rättsreglerna om immissioner — har detta icke kommit till direkt uttryck i punkterna 1 och 2 av första stycket, avseende vattenförorening. Punkt 3 däremot, som gäller luftförorening, buller och andra störningar, upptar ett modifierat varaktighetsrekvisit, vilket hänför sig till själva störningen, alltså den påverkan som t. ex. en grannfastighet röner.

Emellertid kan det sättas i fråga om inte enligt förslaget gäller ytterligare

en begränsning som står varaktighetsrekvisitet nära. Det är sålunda tydligt att arbetet med en lagstiftning om immissioner varit inriktat på sådan störande inverkan som härrör från en verksamhet. Och vad angår vattenlagens bestämmelser om vattenförorening så lär av förarbetena till 1941 års lagstiftning framgå att man inte haft i tankarna vattenförorening som utgör en helt enstaka händelse, och detta ej ens när det gäller utkastande av fast avfall. Såvitt vi har oss bekant har icke heller en mera vidsträckt tillämpning förekommit. Mot bakgrunden härav kan betydelse inte fränkännas den omständigheten att de företeelser som förslaget reglerar sammanfattas under uttrycket »verksamhet».

Likaså kan själva konstruktionen av det föreliggande lagförslaget sägas ge stöd åt uppfattningen att en begränsning i antydd riktning förutsättes. Det är tänkt att såväl bestämmelserna om tillståndsgivning och tillsyn som reglerna om ersättning skall kunna tillämpas på de företeelser lagen avser. Men för enstaka händelser skulle i huvudsak endast ersättningsreglerna kunna tillämpas; tillstånd kan det tydligen just aldrig bli fråga om och det samma gäller åtskilliga tillsynsåtgärder, t. ex. de som anges i 39—41 §§.

Ställer man därefter frågan om det är lämpligt med en begränsning av angivet slag så måste enligt vår mening konsekvenserna av att en företeelse betraktas som miljöfarlig verksamhet anses tala för att lagen icke skall avse störande inverkan av helt enstaka händelser. Såsom av det föregående framgår är det framförallt 30 § som skulle kunna komma i fråga. Ett strikt ansvar synes här kunna föra för långt. Det ekonomiska utbyte, som i regel i en eller annan form är förbundet med en planlagd verksamhet, saknas ofta, och möjlighet att förutse skadan och eventuellt försäkra sig mot ersättningsskyldighet föreligger sällan.

Såsom framgår av remissprotokollet har man känt ett i och för sig förståeligt behov att inskränka rätten till ersättning enligt den nya lagen som ju innefattar en specialreglering både i materiellrättsligt och processrättsligt hänseende. Den valda utvägen att begränsa sakägarbegreppet, dvs. kretsen av dem som äger yrka ersättning, synes emellertid, såsom lagrådet kommer att närmare utveckla i det följande, icke kunna förordas. Att själva det ersättningsgrundande förhållandet bestäms med den begränsning som förut antytts kan däremot inte gärna bli föremål för principiell anmärkning; utanför lagens tillämpningsområde kommer ju allmänna skadeståndsregler att äga tillämpning.

Godtages uppfattningen att lagen inte bör gälla separata enstaka händelser, blir frågan om detta skall föranleda ändring av lydelsen. Såsom förut framhållits, synes det åtminstone inte vara uteslutet att uppfatta paragrafen såsom ägande denna innebörd. Att låta avfattningen kvarstå oförändrad förefaller dock inte fullt tillfredsställande. Olika meningar synes kunna råda om den föreslagna lagen verkligen har den innebörd vi vill förorda. Lagtexten bör därför förtydligas. Detta kan exempelvis ske genom

att inledningsorden i 1 § får lyda »Denna lag är tillämplig på sådan verksamhet som utgöres av» etc. Sista stycket torde då kunna få en förenklad lydelse, t. ex. »Verksamhet som omfattas av lagen kallas miljöfarlig verksamhet.»

Den invändningen kan tänkas att ett sådant kriterium — att det skall vara fråga om verksamhet — kan medföra svårigheter vid gränsdragningen för vad som skall falla under lagen. Men svårigheterna torde knappast bli större än de som ändå skulle uppkomma. Snarare låter det sig sägas att kombinationen av kriteriet miljöfarlighet, dvs. presumerad (punkt 1) eller hypotetisk (punkterna 2 och 3) störning, och kriteriet verksamhet kan vara ägnad att på sitt sätt underlätta tillämpningen. Man lär nämligen då kunna räkna med att när störningen är mycket ingripande — såsom i de fall som anges i 7 § — kravet på verksamhet i motsvarande grad efterges och tvärtom.

I detta sammanhang kan inskjutas att gränsdragningsproblemen egentligen torde bli aktuella när det gäller ersättningsreglerna. I den praxis som, huvudsakligen vid fastighetsdomstolarna, kommer att utbildas i ersättningsmål, kan närmare klarläggas vad som fordras för ersättningskyldighet i olika typfall. Har vid prövning enligt 9 eller 10 § det här uppställda kravet att det skall vara fråga om verksamhet ansetts uppfyllt, torde det praktiskt sett vara uteslutet att fastighetsdomstolen skulle komma till en annan uppfattning på denna speciella punkt. Den ansvarige har ju då själv intagit den ståndpunkten att lagen är tillämplig. Av intresse blir därför egentligen endast ersättningsanspråk när förprövningskungörelsen inte är tillämplig och tillstånd ej heller begärts.

Till ytterligare belysning av det sagda må tilläggas ett par anmärkningar rörande miljöstörning som uppträder under fortgången av en verksamhet. En teknisk omläggning kan teoretiskt uppfattas antingen så att verksamheten övergått till att bli miljöfarlig eller också så att till befintlig verksamhet knutits en ny, miljöfarlig verksamhet. Och uppträder i den hittills ofarliga verksamheten en enstaka händelse, som innebär störning, kan detta bevisa att verksamheten i själva verket skall anses miljöfarlig från begynnelsen men behöver icke nödvändigtvis utgöra bevis härför.

Justitieråden Alexanderson och Conradi:

Immissionssakkunnigas förslag innebar att reglerna om vattenförorening skulle, i huvudsak oförändrade, stå kvar i vattenlagen, under det att föreskrifter om luftförorening, buller m. m. (immissioner i egentlig mening) skulle upptas i en särskild immissionslag. När departementschefen i stället valt metoden att bryta ut den rättsliga regleringen beträffande vattenföroreningarna ur vattenlagen och skapa en gemensam lagstiftning om vattenförorening, luftförorening och buller m. m., har han ställts inför problemet hur långt förenhetligandet kan drivas; i och för sig har det naturligen tett

sig som ett önskemål att, i den mån det är möjligt, skapa gemensamma, enhetliga regler för de olika områdena.

Bestämmelserna i förevarande paragraf anger ramen för lagen och därmed gränserna för dels förprovning och tillsyn, dels domstols befattning med ersättningsmål och andra mål om enskilda anspråk. De aktiviteter som omfattas av lagen betecknas som miljöfarlig verksamhet. Redan i denna paragraf, vid definierandet av miljöfarlig verksamhet, möter ett problem i fråga om samordningen av förhållandena beträffande vatten och förhållandena avseende luften, buller osv. Frågan gäller det s. k. varaktighetsrekvisitet.

I bestämmelserna om vattenförorening i 8 kap. vattenlagen finns över huvud taget ingenting som anger att för reglernas tillämplighet krävs eller förutsätts att föroreningen (eller den verksamhet som orsakar föroreningen) skall vara av varaktig natur. Eftersom regleringen i stort sett gäller avloppsvatten, är det dock givet att de föroreningar som man i första hand tänkt på vid reglernas utformning har varit fortgående eller varaktiga sådana; avloppsvattnet rinner ju i regel mer eller mindre konstant genom ledningen ut i vattenområdet. Föreskrifterna i 8 kap. avser emellertid också fast avfall; enligt 8 kap. 2 § skall nämligen under angivna förutsättningar vad i lagen sägs om avledande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten i tillämpliga delar gälla utkastande, utsläppande eller uppläggande av fast avfall. Och det är vidare sannolikt att 8 kap. vattenlagen analogivis skall tillämpas också för det fall att utsläppande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten tillgår på det sättet att orenligheten körs ut med tankvagn och töms i vattenområdet (jfr Ljungman, Om skada och olägenhet från grannfastighet s. 64 nederst och s. 65 i not 4). Det bör i avsaknad av bestämmelser i motsatt riktning antas att även enstaka handlingar som innebär sådant utkastande av fast avfall (eller sådan utkörning av flytande orenlighet) som nu nämnts faller under 8 kap. vattenlagen. Detta har betydelse inte minst i vad gäller skadeståndsbestämmelserna i 8 kap. 30 och 35 §§ vattenlagen. Teoretiskt lär detsamma gälla också i fråga om avledande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten. Det är i och för sig tänkbart att en enda tömning under kort tid sker genom en provisoriskt utlagd ledning.

Vad åter angår luftförorening, buller o. dyl. har enligt den oskrivna grannlagsrätt som hittills reglerat dessa förhållanden gällt att störningen skall vara av viss varaktighet för att ingripande skall kunna ske exempelvis genom förbudsdom eller skadeståndssanktion. Det bör understrykas att det är störningen (olägenheten) som skall vara varaktig. Något krav på att den störande verksamheten skall vara av varaktig natur har inte uppställts i svensk rätt, även om det i allmänhet lär vara svårt att på detta område finna en varaktig olägenhet som inte har sin grund i en varaktig störande verksamhet.

Vid sammanställningen av bestämmelserna om vattenförorening och reg-

lerna om luftförorening m. m. i förevarande paragraf har departementschefen i vad gäller varaktighetskriteriet förfarit så, att han bibehållit vattenlagens system oförändrat för vattenföroreningarna (här har alltså något krav på varaktighet inte införts), medan i fråga om immissionerna i egentlig mening uppställts ett uttunnat varaktighetskriterium: störningar som är helt tillfälliga faller utanför lagens tillämpningsområde.

Enligt vår mening är detta en rimlig lösning. Man kan inte gärna för att få större likhet mellan vattenföroreningarna och övriga under lagen fallande störningar införa ett varaktighetsrekvisit i fråga om vattenföroreningarna, bl. a. därför att i så fall, när det gäller skadestånd, de skadelidande skulle få en sämre ställning än enligt vattenlagen. Genom att kravet på varaktighet tunnats ut så mycket som skett beträffande immissionerna i egentlig mening blir skillnaden mellan vattenföroreningar och andra störningar i praktiken ganska liten.

Innebörden av de föreslagna bestämmelserna torde böra belysas med ett antal exempel.

Miljöfarlig verksamhet enligt lagen innefattar enligt vad nu sagts även enstaka händelser, med den begränsningen att i fråga om luftförorening, buller o. dyl. störningen inte får vara helt tillfällig. Det är givet att en sådan enstaka händelse kan vara ett led, ett moment i en fortlöpande verksamhet. Om exempelvis genom olycksfall ett ras inträffar i en reningsanläggning med påföljd att utsläppet från anläggningen, mot vad som är avsikten, kommer att innehålla också vatten som inte undergått rening, omfattar den miljöfarliga verksamheten också detta olycksfall. Och om avloppsvatten från en industrianläggning släpps ut starkt förorenat på grund av en driftsstörning — t. ex. till följd av materialfel i ett reningsfilter — är denna driftsstörning ett led i den miljöfarliga verksamheten. För lagens tillämpning saknar det principiellt betydelse, av vilken anledning avloppsvattnet till äventyrs är mera förorenat än som varit förutsatt. Om under sprängning för t. ex. ett tunnelbygge en alldeles för kraftig sprängsats skulle detonera av våda med påföljd att, genom skakningen, sprickbildningen i omkringliggande hus blir betydligt mera omfattande än vad man tänkt sig för normala fall, är det icke desto mindre också beträffande denna olyckshändelse fråga om miljöfarlig verksamhet. Ytterligare ett exempel, som ansluter till det nyss nämnda angående reningsfiltret, är att ett luftreningsfilter i en fabrik på grund av materialfel går sönder. Även om härav följande luftförorening inte upptäcks och inte kan upptäckas förrän skador uppkommit på växterna i en närbelägen handelsträdgård, är störningen en följd av miljöfarlig verksamhet.

Men också en helt enstaka händelse, som alltså inte utgör led i någon fortlöpande verksamhet, kan vara miljöfarlig verksamhet. Om en tomtägare exempelvis utför en enstaka sprängning på sin tomt med påföljd att jordmassor rasar ned i en angränsande älv, där skada uppkommer på laxfiske

genom grumling av vattnet och förstöring av lekplatserna, bör denna sprängning betraktas som miljöfarlig verksamhet; tomtägaren har genom sin handling »släppt ut» jordmassorna i älven. Detta lär gälla vare sig raset är att anse som en vådahändelse eller är vållat av tomtägarens culpa. Om genom olyckshändelse ett lass sopor faller i vattnet, är också detta miljöfarlig verksamhet (Ljungman a.a. s. 66 not 7). I norsk rättspraxis har förekommit ett fall (NRt 1967 s. 697) där en kommun ansetts skadeståndsskyldig — på grund av bristfälliga instruktioner — när en man, som kommunen lejt för att vid ett enstaka tillfälle tömma latrinerna på en kommunen tillhörig gård, i stället för att verkställa tömningen på härför avsedd plats stjälp ut gödselmassan i en bäck på vägen dit. Otvivelaktigt skulle kommunens agerande i detta fall ha betraktats som miljöfarlig verksamhet enligt det föreliggande förslaget.

Det sistnämnda exemplet ger anledning att beröra hur fall av avsiktlig skadegörelse bör behandlas. Det torde i och för sig saknas anledning att från lagens tillämplighetsområde utesluta sådan skadegörelse, om den i objektivt hänseende faller in under någon av definitionerna i förevarande paragraf. Störningarna (olägenheterna) i dessa fall avviker inte i princip från vad som gäller för andra fall. Är t. ex. fråga om en lantgård med en urinbrunn utan avlopp — sådan anordning torde inte bli underkastad förprövnings-skyldighet — kan i och för sig förorening av vatten inträda, om ägaren en mörk natt går och slår hål på brunnen så att urinen rinner genom jorden ned i en intilliggande å. Ett dylikt förfarande måste anses vara »användning av fast egendom på sätt som kan medföra förorening av vattendrag.» Lantbrukarens handling utgör alltså miljöfarlig verksamhet i lagens mening.

För att man skall kunna tala om miljöfarlig verksamhet torde emellertid krävas att mänsklig aktivitet i någon form förekommit. Om av ren olyckshändelse utan någons påverkan jordmassor rasar ned i en älv och förorenar vattnet, kan man knappast säga att fastighetsägaren »släppt ut» jordmassor i älven.

Bestämningarna i första stycket 2 och 3 kan, om man så vill, sägas vara byggda på ett farerekvisit. Användningen av den fasta egendomen skall ske på ett sätt som kan medföra förorening eller annan störning. Det torde emellertid av praktiska skäl vara uteslutet att tillsyns- och förprövningsmyndigheterna i någon större utsträckning tar hänsyn till icke aktualiserade risker av den extraordinära typ som de nu lämnade exemplen uppvisar. Måhända måste man dock i viss utsträckning räkna med brandrisk, i vart fall om den är mera påtaglig. Är det fråga om mycket eldfarliga material — bensin, film — bör man kanske också ta hänsyn till möjligheten av blixtnedslag o. dyl.

Annorlunda ligger saken till vid domstolens prövning av uppkommen ersättningsfråga. På det stadiet vet man att förorening eller annan störning inträffat och gett upphov till skada eller olägenhet. Den mer eller mindre när-

liggande faran har m. a. o. materialiserats i en skada eller olägenhet. Domstolen är inte bunden av de administrativa organens bedömning av om miljöfarlig verksamhet föreligger. Det är logiskt sett knappast möjligt för domstolen att säga att störningen inte kunnat uppkomma genom verksamheten i fråga, när störningen alltså nu faktiskt — hur osannolikt det än såg ut i förväg — har inträffat. Detta sammanhänger med att definitionen av miljöfarlig verksamhet inte anknyter till förutsebarhet eller typicitet eller annat dylikt rekvisit med avseende å störningen (vilket eventuellt skulle kunna ha uttryckts genom en sådan formulering som »på sätt som rimligen kan antagas komma att medföra» el. dyl.). Ej heller kan ett sådant rekvisit anses vara underförstått vid tolkningen av uttrycket »kan medföra». Däremot kan det i 30 § uppställda kravet på orsakande innebära viss begränsning.

Lagrådet:

I första stycket 2 och 3 talas om användning av fast egendom. Eftersom det kan råda tvekan om huruvida uttrycket fast egendom här inbegriper också byggnad på ofri grund, tomträtt och gruva, föreslås att »fast egendom» utbytes mot »mark eller byggnad». Mark avser här även vattentäckt grund. Ordet byggnad får ges en vidsträckt innebörd så att det omfattar även sådant som reningsverk, gödselstad o. dyl.

Såsom framgår av vad departementschefen anfört skall lagstiftningen också omfatta fasta trafikaneläggningar. För luftförorening genom avgaser från bilar på gatan skall alltså gatuhållaren svara. Om vid infarten till ett parkeringshus — t. ex. till följd av att mottagningen har alltför liten kapacitet — bildas en bilkö, kan fråga uppkomma om parkeringshusets innehavare jämte gatuhållaren skall svara för den luftförorening som kan uppkomma genom gaserna från bilarna i denna bilkö. Lagrådet utgår från att detta kan bli fallet och att verksamheten i parkeringshuset följaktligen i nu angivet hänseende kan vara att anse som miljöfarlig och stå under tillsyn enligt lagen.

Så som första punkten i första stycket nu är utformad har man måhända avlägsnat sig alltför långt från förebilden i 8 kap. 2 § vattenlagen, där det talas om avfall från samhälle eller fastighet. Lagrådet föreslår att första punkten anges gälla »utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark eller byggnad i» etc. Om denna ändring vidtas, kan undantaget för vattenförorening från fartyg i andra stycket utgå såsom överflödigt.

Det till lagrådet remitterade förslaget till ny jordabalk innehåller i 3 kap. vissa bestämmelser om rättsförhållanden mellan grannar. Vissa där intagna regler har den allmänna utformningen att de efter ordalagen omfattar även sådana åtgärder som den föreslagna miljöskyddslagen äger tillämpning på. Utan att någon bestämmelse därom finns i balken torde det dock vara klart att balken över huvud taget inte skall gälla i fråga om sådana förfaranden med mark eller byggnad som avses i miljöskyddslagen. Dessa förfaranden

blir att bedöma enligt sistnämnda lag och annan därutöver tillämplig sär-
lagstiftning (jfr 2 § första stycket i nu förevarande förslag). Frågan om
gränsdragningen torde i praktiken knappast få någon större betydelse i
andra fall än när det gäller sprängning. Sprickor på hus till följd av skak-
ning i samband med sprängningsverksamhet hör behandlas som skada i
följd av miljöfarlig verksamhet. Härvid uppställs inte något krav på att
sprängningsarbetet skall vara av särskilt ingripande art eller stor omfatt-
ning (jfr vad som anförts i remissprotokollet i avsnittet 2.1 »Civilrättsliga
regler»). Det är tillräckligt att de störningar som sprängningen orsakar inte
är helt tillfälliga. Över huvud taget synes med förslagets utformning knap-
past föreligga något behov av en regel om att immissionsorsakande arbeten
som är av ingripande beskaffenhet eller stor omfattning eller som är för-
bundna med särskilda risker skall falla under lagen. Arbeten av detta slag
utsträcks regelmässigt över en avsevärd tidrymd; störningarna blir därför
sällan helt tillfälliga. Jfr beträffande gällande rätt NJA 1927 s. 72, 1936 s.
557 och 1942 s. 473 samt 1936 s. 552, 1940 s. 508 och 1966 s. 248.

När domstolen skall pröva fråga om ersättning enligt 30 § i förslaget, har
domstolen att avgöra om verksamheten som sådan kan medföra störning
som ej är helt tillfällig; finnes så vara fallet kan också sakägare som drab-
bats av helt tillfällig olägenhet eller skada vara berättigad till ersättning, om
skadan eller olägenheten orsakats av verksamheten.

Av det föregående framgår att i samband med vissa av lagrådet föreslagna
ändringar i första stycket orden »vattenförening från fartyg och» kan utgå
ur andra stycket. Även i övrigt bör vissa huvudsakligen redaktionella änd-
ringar vidtas i andra stycket. Lagrådet föreslår följande avfattning av
stycket: »Lagen är icke tillämplig på störning i radiomottagningsapparat. Ej
heller är lagen tillämplig i fråga om joniserande strålning och inverkan av
elektrisk ström från elektrisk anläggning, varom särskilda bestämmelser
gäller».

8 §.

Lagrådet:

Paragrafen är avsedd att motsvara 8 kap. 37 § vattenlagen, dock med en
väsentlig utvidgning. Lagrådet har intet att invända mot att ett stadgande
av sådan innebörd införs i den föreslagna lagen. Emellertid må erinras om
att 8 kap. 37 § vattenlagen på grund av 2 § första stycket i samma kapitel
gäller även utkastande, utsläppande eller uppläggande av fast avfall av visst
slag. Lagrådet förordar att avfattningen av den nu förevarande paragrafen
anknyts till 1 § första stycket 1 i förslaget. Stadgandet i 8 § hör i enlighet
härmed förslagsvis innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att under angivna
förutsättningar med avseende å viss del av landet förbjuda allt utsläppande
av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark eller byggnad i vattendrag,
sjö eller annat vattenområde.

10 §.

Lagrådet:

Enligt första stycket 1 kan Kungl. Maj:t föreskriva att vissa slag av fabriker eller andra inrättningar inte får anläggas utan att tillstånd lämnats av koncessionsnämnden. Av syftet med bestämmelsen följer att ordet »anläggas» bör tolkas bokstavligt; tillståndet avser alltså själva uppförandet av den ifrågavarande fabriken eller anläggningen. En annan sak är att, enligt 18 § första stycket, i tillståndet dessutom skall anges den miljöfarliga verksamhet som får bedrivas vid anläggningen. Riktigheten av denna tolkning vinner stöd av formuleringen av 10 § första stycket 4, där det skils på ändring av inrättning och ändring av dess användning. Lagrådet har velat framhålla detta för att missförstånd skall undvikas, bl. a. med hänsyn till att punkterna 2 och 3 i första stycket endast avser vissa slag av verksamhet. När departementschefen i motiven till 18 § förklarar, att med tillståndsbeslut i första hand avses beslut varigenom koncessionsnämnden lämnar medgivande till viss verksamhet som omfattas av lagen, bör detta alltså fattas mera som en sammanfattande beskrivning, vilken inte hindrar att beslut om tillstånd till nyanläggning eller ändringsarbete i första hand skall avse själva arbetet med uppförande av fabriken eller inrättningen resp. ändringsarbetet. Jfr i övrigt vad som anföres vid 18 §.

11 §.

Lagrådet:

Det erbjuder, såsom departementschefen framhållit, svårigheter att på förhand bedöma omfattningen av koncessionsnämndens verksamhet. En väsentlig del kommer emellertid säkerligen att utgöras av vidlyftiga ärenden, avseende större anläggningar. Den tekniska anordningen av själva verksamheten och av skyddsåtgärder mot störningar är här i regel av den beskaffenhet att en ingående granskning är nödvändig. Härtill kommer att i sådana ärenden bedömningen ofta måste innefatta en avvägning av delvis motstridiga intressen, exempelvis mellan å ena sidan miljövårdsintresset — som närmast företräds av naturvårdsverket — och å andra sidan verksamhetens ekonomiska intresse eller ett ortsintrasse av ökade arbetsmöjligheter. Om det föreslagna systemet skall kunna fungera tillfredsställande är det givetvis angeläget att nämnden genom sina avgöranden förvärvar auktoritet och anseende för opartiskhet. Förutsättningar måste skapas för att nämnden verkligen skall kunna utöva en självständig bedömning.

Enligt uttalande av departementschefen innebär förslaget att koncessionsnämnden erhåller en fristående och i viss mån domstolsliknande ställning; nämnden sägs närmast få karaktär av ett opartiskt skiljeorgan.

Lagrådet ansluter sig till de grundläggande synpunkter som sålunda va-

rit bestämmande för uppläggningsen av förslaget i denna del. Enligt lagrådets uppfattning framstår det emellertid som ett önskemål att koncessionsnämndens sammansättning ytterligare förstärks. Antalet ledamöter kan av naturliga skäl inte göras alltför stort. Åtskilligt synes emellertid vara att vinna om antalet sättes till fem i stället för fyra. Det kan då påräknas att diskussionen tillförs ytterligare synpunkter och den omröstningssituationen att utgången bestäms av två röster mot två kommer i regel inte att kunna inträda. Lagrådet anser således att i nämnden, utöver det i förslaget angivna antalet ledamöter, bör tjänstgöra ytterligare en fast ledamot. Ehuru vissa fördelar skulle vara förenade med en föreskrift att denne skall vara lagfaren, vill lagrådet förorda att ledamoten i stället skall vara tekniker. De tekniska frågorna lär nämligen ofta kunna bli svårbedömda och erfarenheterna från vattendomstolarna av två tekniker har uppgivits vara gynnsamma. Det synes vara naturligt att en av dessa tekniker närmast bör företräda sakkunskap om föreningar i vatten och den andre närmast sakkunskap om luftföreningar. — Lagrådet har vid sin bedömning av dessa frågor förutsatt att till ordförande utses en framstående jurist med långvarig domiarerfarenhet, bl. a. av vattenrätt.

I enlighet med det sagda föreslår lagrådet de ändringarna att i paragrafens första stycke ordet »tre» ersätts med »fyra», att i andra stycket den andra punkten anges avse två ledamöter i stället för en och att i fjärde och femte punkterna ordet »fjärde» utbyts mot »femte».

I tredje stycket av paragrafen stadgas bl. a. om utseende av ersättare för ledamöterna. Lagrådet ifrågasätter om det inte kommer att vara nödvändigt att redan från början utse ersättare för samtliga ledamöter, eftersom ledamot kan vara förhindrad på grund av jäv, semester eller sjukdom.

Enligt lagrådets mening bör den som tar säte i nämnden ha avlagt domared. En bestämmelse härom bör tilläggas i paragrafen.

F. d. justitierådet Lind:

Andra stycket innehåller att förutom ordföranden och en teknisk ledamot — enligt lagrådets förslag två tekniska ledamöter — skall i koncessionsnämnden ingå dels en ledamot med erfarenhet av frågor som faller inom verksamhetsområdet för naturvårdsverket (tredje punkten) dels en ledamot med erfarenhet av antingen industriell eller kommunal verksamhet. Dessa två sistnämnda ledamöter kan med viss rätt sägas representera motstående intressen. Utökas ledamöternas antal på sätt lagrådet föreslagit blir detta motsatsförhållande mindre dominerande och nämndens ställning av *opartiskt* skiljeorgan understryks. Att jävsregler kan åberopas mot dessa »partsrepresentanter» liksom mot andra ledamöter framgår av 12 §. Jag har icke någon erinran mot bestämmelsen i tredje punkten i och för sig. Det måste emellertid påpekas att i vissa lägen naturvårdsverket redan på förhand har intagit en viss ståndpunkt. Jag syftar här främst på fall då

verket förbundet en dispens med vissa villkor och företagaren begär tillstånd hos nämnden just för att slippa dessa villkor samt vidare fall då verket enligt 41 § yrkar förbud mot viss verksamhet. Enligt min mening är det önskvärt att i dylika ärenden naturvårdsverkets chef — oavsett om han deltagit i verkets beslut — icke är ledamot i nämnden och beträffande andra ledande tjänstemän i verket kan återhållsamhet vara påkallad; det må inskjutas att bestämmelsen i andra stycket tredje punkten av förevarande paragraf ingalunda uppställer något krav att ledamoten vid tillfället tillhör eller ens att han någonsin skall ha tjänstgjort i verket. Men i övrigt är det knappast tillrådligt att avstå från den sakkunskap som är representerad i naturvårdsverket. Anses dessa synpunkter böra tillgodoses, kan detta ske antingen genom införande av ett tillägg till 12 § eller också — måhända lämpligare — genom att nämnden från fall till fall under hand avgör om den ordinarie ledamoten bör ersättas med suppleant.

Så gott som undantagslöst torde förvisso råda enighet mellan koncessionsnämnden och naturvårdsverket när det gäller de allmänna grundsatser som bör tillämpas. I anledning av att i remissprotokollet uttalas att ett direkt inflytande från naturvårdsverket — genom ledamotskap i nämnden — kan vara ägnat att främja enhetlighet i miljövardspolitiken, må framhållas att enligt förslagets konstruktion nämndens uppgifter innefattar befogenhet att ersätta naturvårdsverkets beslut med beslut av annat innehåll. I princip är nämnden alltså oförhindrad att frångå riktlinjer som naturvårdsverket dragit upp. I sista hand kan avgörandet komma att vila hos Kungl. Maj:t.

Justitierådet Alexanderson, regeringsrådet Ringdén och justitierådet Conradi:

Förutom ordföranden och en teknisk ledamot — enligt lagrådets förslag två tekniska ledamöter — skall i koncessionsnämnden enligt det remitterade förslaget ingå dels en ledamot med erfarenhet av frågor som faller inom verksamhetsområdet för naturvårdsverket, dels en ledamot med erfarenhet av antingen industriell eller kommunal verksamhet. Departementschefen har i anslutning härtill uttalat att det bör vara möjligt, särskilt vid prövningen av anläggningar som utgör stora miljövardspolproblem eller av principiellt viktiga tillståndsfrågor i övrigt, att naturvårdsverkets chef eller annan ledande tjänsteman i verket deltar som ledamot i nämnden. Ett sådant direkt inflytande för naturvårdsverket kan, säger departementschefen, vara ägnat att främja enhetlighet i miljövardspolitiken.

Till detta vill vi anmärka följande. Naturvårdsverket intar en så markant partsställning inför koncessionsnämnden, att det måste vara olämpligt att verkets chef eller annan tjänsteman i ledande ställning hos verket är ledamot av nämnden. En sådan anordning skulle vara ägnad att från början skapa tvivelsmål om dess opartiskhet. Häremot kan enligt vår mening inte anföras att industrin respektive kommunerna har en representant i nämnden.

den. Det bör nämligen observeras att denne ledamot — »den fjärde ledamoten» enligt det remitterade förslaget — vilken alltså skall ha erfarenhet av industriell respektive kommunal verksamhet, är jävig om det företag eller den kommun, där han är anställd, är part inför nämnden; han måste i sådant fall ersättas av en suppleant. Naturvårdsverket lär praktiskt taget undantagslöst ha tagit sådan befattning med förprovningen eller eljest den förberedande handläggningen av ett ärende inför koncessionsnämnden — i vart fall när det gäller större ärenden — att verkets chef eller dess ledande tjänstemän inte kan ha undgått att ta ställning till frågan. Enligt vanliga principer för jäv är de därmed jäviga.

Att finna en person som, utan att vara anställd hos naturvårdsverket, har erfarenhet av frågor som faller inom verkets ämbetsområde kan givetvis inte vara omöjligt. Från exempelvis forskningsinstitutionerna och de naturvetenskapliga fakulteterna bör kunna erhållas lämpliga personer.

Vi föreslår att i lagen införes en uttrycklig regel om att naturvårdsverkets chef inte får vara ledamot av koncessionsnämnden. Samma förbud bör gälla beträffande andra tjänstemän i ledande ställning inom verket. Eftersom det torde vara svårt att i förväg fastställa vilka tjänstemän som härvidlag bör undantas, föreslås att det generellt föreskrives att tjänsteman hos naturvårdsverket inte får tjänstgöra som ledamot i nämnden.

13 §.

Lagrådet:

De i specialmotiveringen till denna paragraf gjorda uttalandena är inte fullt klara men synes närmast gå ut på att det med avseende å omfattningen av koncessionsnämndens prövning skulle bestå en skillnad mellan fall då ansökan görs av koncessionspliktigt företag och fall när sökanden icke är skyldig att ha koncession. En sådan åtskillnad saknar emellertid stöd i texten till den föreslagna lagen. För alla kategorier av sökande gäller enligt förevarande paragraf enhetliga bestämmelser om ansökans form och innehåll samt enligt 14 § att koncessionsnämnden skall sörja för fullständig utredning av ärende som kommer under nämndens prövning. Också för icke koncessionspliktiga företag gäller alltså enligt den föreslagna lagen — och bör enligt lagrådets mening också gälla — att det företag för vilket koncession söks, oavsett utformningen av ansökningen, skall prövas med beaktande av alla de störningar som lagen avser att ge skydd mot, liksom vidare att en komplettering av ansökningshandlingarna måste komma till stånd om de inte innehåller tillräckliga uppgifter för att företaget skall kunna bedömas som helhet.

Angående den i hithörande specialmotivering tillika antydda frågan om tillståndsbeslutets trygghetsverkan återkommer lagrådet vid 22 §.

14 §.

Lagrådet:

I sista stycket föreskrives att koncessionsnämnden fastställer ersättning åt sakkunnig som nämnden tillkallar. Varken 14 § eller förslaget i övrigt innehåller däremot någon föreskrift om att nämnden kan tillerkänna sakägare rätt att av sökanden få ersättning för sina kostnader på förfarandet inför nämnden. Detta måste anses som en brist.

Koncessionsnämnden skall i viktiga hänseenden överta vattendomstols befattning med avloppsmål. Vattenlagen innehåller regler om förfarandet inför vattendomstol vilka tjänat som förebild när det gällt att utforma bestämmelserna för koncessionsnämndens verksamhet. I 10 kap. 79 § vattenlagen, vartill 11 kap. 65 § hänvisar, finns stadganden om rätt för sakägare till ersättning för rättegångskostnad. Dessa går, såvitt nu är av intresse, i stort sett ut på att sakägare har rätt att av sökanden få gottgörelse för sina kostnader, oavsett utgången, under förutsättning att det varit av betydelse för sakägaren att bevaka sin rätt i ärendet. — När någon motsvarighet härtill inte tagits upp i förslaget, innebär detta alltså, att förläggandet av tillståndsprövningen till koncessionsnämnd i stället för till vattendomstol medför en försämring och försvagning av sakägarens ställning i förhållande till vad som nu gäller.

Detta har betydelse i olika hänseenden. Sakägaren kan ha stort intresse av att bevaka sin rätt redan i samband med tillståndsprövningen för att eventuellt kunna förhindra företaget eller, vilket i praktiken nog är viktigare, få till stånd ändamålsenliga skyddsåtgärder. Sedan tillstånd meddelats, kan det ofta vara för sent för sakägaren att göra något effektivt; skadeståndsrätten är för honom mera ett surrogat. Man måste räkna med att sakägaren många gånger, kanske i regel, inte förmår att själv tillvarata sina intressen på ett tillfredsställande sätt. Han måste ofta anlita advokat som kan överblicka vad som behövs i fråga om ytterligare teknisk utredning o. dyl. Det bör observeras att sakägarens ombud ej sällan klarare än andra inser vilken betydelse som utredning på en viss, måhända dittills förbisedd punkt, kan ha för sakägaren. Det skulle mot vad nu har sagts måhända kunna invändas att naturvårdsverket kan hjälpa sakägaren inför koncessionsnämnden och att såtillvida alltså föreligger en skillnad i förhållande till vattenmål. Detta är bara delvis sant. Naturvårdsverket företräder i huvudsak allmänna intressen. Det kan hända att de allmänna intressena kolliderar med en sakägares intressen; naturvårdsverket kan då realiter bli sakägarens motpart. Koncessionsnämnden skall givetvis tillse att enskilt intresse blir vederbörligen beaktat. Men det är tydligt att detta i många fall inte räcker. Inte så sällan torde den situationen kunna inträffa att frågan i ärendet gäller, om en mindre sakägargrups intressen skall träda tillbaka för att en

större grupp skall få sina intressen bättre tillgodosedda. Den lilla gruppen kan då vara i behov av biträde.

Förslaget kan här medföra att en sakägare, som vet att han inte får ersättning för sina kostnader, finner det klokast att ge upp utan att ha fått sina synpunkter och krav effektivt framförda. Att utredningen sålunda blir mindre fullständig beträffande ett enskilt anspråk kan visa sig vara en brist i ärendets behandling över huvud taget. Att få en god och allsidig utredning i dessa ärenden utgör också ett betydelsefullt allmänt intresse.

Från mera allmän synpunkt bör också följande framhållas. I nutidens genomorganiserade, tekniskt komplicerade samhälle där den enskilde har så svårt att göra sin stämman hörd kan det inte vara välbetänkt att på sätt som sker genom förslaget försvåra för en part att komma till tals. Det är då bättre att bibehålla den ordning som hittills gällt i vattenmålen.

Det lär vara avsikten att framdeles för alla förvaltningsmål införa regler om rättshjälp och kanske också om skyldighet för part att betala ersättning till motpart för rättegångskostnad. Frågan är dock ännu långt från sin lösning. Man kan inte i förevarande sammanhang vänta på en sådan reform.

Naturligtvis kan en rätt att processa på motpartens bekostnad missbrukas. Det kan inträffa att stor möda och inte obetydliga utgifter läggs ned på en talan som är ganska obefogad. Detta kan dock motverkas genom en lämplig utformning av reglerna om ersättning för rättegångskostnad.

Med åberopande av vad sålunda anförts föreslår lagrådet att i lagen införs en bestämmelse av innehåll att koncessionsnämnden äger förplikta den som utövar eller ämnar utöva den miljöfarliga verksamheten att till enskild motpart utge skälig ersättning för kostnader på förfarandet inför nämnden, om det varit av betydelse för denne att bevaka sin rätt i ärendet. För att undvika rubbning av paragrafföljden i förslaget kan bestämmelsen upptas som sista stycke i 14 §. — Lagrådets förslag medför ändringar i 48 och 49 §§.

Slutligen vill lagrådet i detta sammanhang beröra ett spörsmål om kostnader i dispensärende. Därom finns över huvud taget inga bestämmelser i förslaget. Departementschefen anför i remissprotokollet, att det kan förutsättas att frågor om särskild utredning i dispensärenden och kostnaderna för sådan utredning skall kunna lösas förhandlingsvägen. Antagandet torde bygga på att, om sökanden vägrar att bekosta utredning som verket begär, följderna blir att verket finner sig inte kunna meddela dispens. Ärendet lär då gå till koncessionsnämnden, som enligt 14 § har möjlighet att ålägga sökanden att betala.

Angående sakägarbegreppet hänvisar lagrådet till vad som kommer att anföras under 30 §.

15 §.

Lagrådet:

Omröstningsregeln i förevarande paragraf synes vara alltför förenklad. För att nå ett rättvisande resultat kan det vara behövt med flera omröstningar. Sålunda kan vid överläggningen till slutligt beslut någon ledamot påkalla att en förberedande åtgärd vidtages; bestämmelsen i 11 § första stycket andra punkten hindrar honom icke att göra gällande en sådan ståndpunkt. Ett annat fall då särskild omröstning synes böra äga rum är när vid den slutliga överläggningen en ledamot vill jämlikt 16 § hänskjuta ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Såsom ett ytterligare fall kan nämnas att någon ledamot — i motsats till ordföranden vid hans förberedande prövning — anser att den ifrågasatta verksamheten icke faller under lagen. Om en ledamot som gör gällande någon av dessa meningar blir överröstad, får han enligt förevarande paragraf, som bara medger en enda omröstning, inte rösta i själva den sakliga frågan huruvida tillstånd skall ges.

Det synes önskvärt att omröstningsreglerna erhåller en utförligare reglering i lagtexten. Godtages lagrådets under 11 § framställda förslag om ökning av antalet ledamöter i koncessionsnämnden, torde i enlighet med det här sagda förevarande paragraf kunna erhålla förslagsvis följande avfattning:

»Yppas vid koncessionsnämndens överläggning till beslut skiljaktiga meningar, skall omröstning ske. Uppkommer därvid fråga om tillämpligheten av denna lag eller fråga om vidtagande av förberedande åtgärd eller fråga om underställning jämlikt 16 §, skall särskild omröstning ske beträffande sådan fråga.

Vid omröstning gäller den mening som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Föreligger flera än två meningar utan att någon blir gällande enligt föregående punkt, gäller den mening för vilken rösterna är flera än för annan eller, om för flera meningar rösterna är lika många, den mening som biträdades av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.»

16 §.

Lagrådet:

Stadgandet i förevarande paragraf kan — i motsats till 17 § — på grund av sin ordalydelse icke anses inbegripa omprövning av tillståndsbeslut enligt 23—25 eller 27 §. Såvitt lagrådet kan finna föreligger heller knappast något behov att utvidga stadgandet till att omfatta även sådana fall. Dessa skall alltså prövas av koncessionsnämnden eller, efter delegation enligt 17 §, av länsstyrelsen; genom överklagande kan ärendet föras upp till Kungl. Maj:t i statsrådet.

17 §.

Lagrådet:

Av olika skäl synes det vara mindre lämpligt att koncessionsnämnden och naturvårdsverket får befogenhet att överlämna ärenden till länsstyrelsernas prövning. En sådan ordning stämmer inte väl med uppbyggnaden av förvaltningsorganisationen i Sverige, som kännetecknas av att de centrala ämbetsverken och länsstyrelserna är sidoordnade myndigheter direkt underställda Kungl. Maj:t. Vad särskilt angår enskilda ärenden förutsätter förslaget, att koncessionsnämnden eller naturvårdsverket innan delegation sker konstaterar att ärendet är av mindre vikt eller enklare beskaffenhet. Resultatet kan bli en dubbelprövning, vilket inte är rationellt.

Däremot kan det vara lämpligt att Kungl. Maj:t skall äga förordna, att tillstånds- eller dispensprövning beträffande visst slag av ärenden skall handhas av länsstyrelsen, som med sin lokalkännedom och närmare kontakt med befolkningen i länet kan vara mera skickad att utföra prövningen än den centrala myndigheten.

Lagrådet föreslår därför, att i paragrafen föreskrives, i första stycket första punkten att Kungl. Maj:t kan uppdra åt länsstyrelsen att pröva fråga om tillstånd beträffande visst slag av ärenden, och i andra stycket att Kungl. Maj:t kan uppdra åt länsstyrelsen att beträffande visst slag av ärenden medge undantag som avses i 10 § andra stycket.

18 §.

Lagrådet:

Enligt andra stycket skall, om det är nödvändigt, i tillståndsbeslut fastställas viss tid, i regel ej över tio år, inom vilken tillståndet skall ha tagits i anspråk. Föreskrifter av liknande innehåll återfinns i 11 kap. 63 § första stycket vattenlagen, där det dock talas om viss tid inom vilken »arbetet skall vara fullbordat», samt i 2 kap. 6 § andra stycket i de sakkunnigas förslag till immissionslag, där föreskriften gäller viss tid inom vilken »medgiven anläggning skall vara fullbordad.» Med hänsyn härtill kan tvekan råda om vad som i förevarande paragraf åsyftas med att »tillståndet skall ha tagits i anspråk.» — Av vad departementschefen anfört framgår att den föreslagna bestämmelsen skall ha sin tillämpning på nyetablerings- och ändringsfall, däremot inte i fråga om skyddsåtgärder för befintliga företag.

Vid 10 § har lagrådet framhållit att själva anläggandet av en fabrik resp. utförande av ett ändringsarbete, där fråga är om sådant, ej får påbörjas utan vederbörligt tillstånd. Vid tillämpningen av 18 § andra stycket förefaller det mindre ändamålsenligt att låta redan påbörjandet av arbetet, t. ex. schaktning för grunden, verka avbrytande på fristen. Denna bör i stället anknyta till påbörjandet av den miljöfarliga verksamhet som skall bedrivas vid

den nya fabriken resp. efter ändringsarbetet. För att detta skall komma till klart uttryck bör stadgandet förslagsvis innehålla, att i beslutet kan fastställas viss tid, i regel ej över tio år, inom vilken den med tillståndet avsedda verksamheten skall ha satts igång. Därmed vinnes också bättre överensstämmelse med 11 kap. 63 § vattenlagen och de sakkunnigas förslag.

Godkännes den av lagrådet sålunda förordade lydelsen, bör härav föranledd jämkning göras i 29 § första stycket.

22 §.

Lagrådet:

I remissprotokollet har under 6.7 »Samordningsfrågor» framhållits, att koncessionsnämndens avgörande inte kan vara bindande i andra frågor än dem som beslutet omfattar. En jämförelse med de i specialmotiveringen till 13 § gjorda uttalanden, som lagrådet berört i sitt yttrande vid nämnda paragraf, kunde möjligen ge anledning till antagande, att tillståndets trygghetsverkan ansetts komma att bli något mindre omfattande för icke koncessionspliktiga företag än för de koncessionspliktiga, nämligen mera beroende av sökandens medverkan till utredningens allsidighet och fullständighet. Såsom framgår av vad lagrådet yttrat vid 13 § torde lagtexten inte ge stöd för ett sådant antagande. Det må dock erinras om följande. Ett koncessionspliktigt företag måste skaffa sig tillstånd till all inom koncessionsplikten fallande verksamhet. Ett icke koncessionspliktigt företag står det fritt att begränsa sin ansökan om tillstånd till viss närmare bestämd faktiskt bedriven verksamhet; däremot får ansökningen inte begränsas till viss störning från verksamheten. Inskränktes ansökningen blir även officialutredningen och tillståndets trygghetsverkan i motsvarande mån begränsad.

29 §.

Lagrådet:

I anslutning till vad lagrådet anfört under 18 § bör lagtexten i förevarande paragraf jämkas på så sätt att tillstånd förfaller om den med tillståndet avsedda verksamheten ej satts i gång inom tid som föreskrivits med stöd av 18 § andra stycket.

30 §.

Lagrådet:

De i denna paragraf använda bestämmingarna — »olägenhet av någon betydelse», »skäligen bör tålas», »förhållandena i orten» och »allmänna förekomst under jämförliga förhållanden» — är vaga, men en närmare precisering torde knappast kunna åstadkommas, om man vill behålla möjligheterna till elastisk tillämpning efter växlande förhållanden.

Lagrådet godtar i princip regelsystemets uppbyggnad men har i några icke oviktiga hänseenden erinringar att göra.

Till en början skall här det s. k. sakägarbegreppet upptas till behandling. Paragrafen innehåller inte någon närmare bestämning av vem som är att anse som ersättningsberättigad. Härutinnan överensstämmer paragrafen med skadeståndsrättsliga föreskrifter i allmänhet. Det brukar helt allmänt förutsättas att ersättning tillkommer den som tillfogats skada.

I vattendomstolarnas praxis har utbildats vissa regler om vem som skall anses som sakägare i vattenmål. Dessa regler synes närmast hänföra sig till vattenbyggnadsföretag och kan enligt ett uttalande i bil. 8 till de sakkunnigas betänkande sammanfattas så, att sakägare är ägare och innehavare av skriftligen eller muntligen upplåten särskild rätt till fast egendom, som direkt skadas av företaget eller eljest lider intrång i något för fastighetens ekonomiska utnyttjande väsentligt intresse med anknytning till det vattendrag som utbyggs. Vattendomstolarnas praxis i förevarande hänseende sammanhänger med innehållet i en rad lagrum i vattenlagen, av vilka här endast skall nämnas 11 kap. 27 § 2 mom. och 14 kap. 4 §. I huvudsak torde detta sakägarbegrepp kunna nyttjas även vid tillämpningen av skadeståndsreglerna i 8 kap. 30 och 35 §§ vattenlagen (jfr 11 kap. 27 § 2 mom. andra stycket). Sakägare vid vattenförorening och därmed eventuellt ersättningsberättigad är alltså enligt vattenlagen bara den som har en låt vara svagt utbildad rätt till fast egendom.

Enligt förslaget överges detta sakägarbegrepp utan att någon annan begränsning sättes i stället. Ordet »omgivningen» i 1 § första stycket 3 i förslaget är inte avsett att ange någon yttre gräns för sakägarkretsen. Departementschefen uttalar i den allmänna motiveringen en förhoppning att de principer som i denna del tillämpas inom vattenrättsskipningen bör kunna ge viss ledning också vid tillämpningen av den nya lagen. Lagrådet kan inte dela denna mening. Det teoretiskt grundade motivet för att bestämma sakägarbegreppet på sätt som skett i vattendomstolarnas praxis bortfaller när man — såsom på goda grunder sker enligt förslaget — släpper vattenlagens anknytning till fast egendom på sakägarsidan. Och enligt lagrådets mening finns ej heller sakliga skäl att sakägarbegreppet vid tillämpningen av den nya lagen bör begränsas så snävt som enligt vattendomstolarnas praxis. Detta synes enklast kunna belysas med några exempel, där enligt nämnda praxis något skadestånd ej skulle utgå. Så är fallet om fisken i en sjö till följd av förorening erhåller för hög halt av kvicksilver och en person, som brukar köpa fisk av fiskerättsinnehavaren, förgiftas och blir sjuk. Ett ersättningskrav enligt miljöskyddslagen från denna persons sida mot den industriänläggning som orsakat föroreningen synes i och för sig fullt motiverat. Detsamma gäller människor som har sin arbetsplats i närheten av en anläggning och utsätts för olägenhet genom luftförorening eller buller däri-

från. Inte heller torde det finnas skäl att vägra ersättning enligt lagen åt en person som skadas av sprängsten när han passerar en fastighet där sprängningsarbeten utförs. Rätt till ersättning bör också tillkomma ägaren av en båt som tillfälligt passerar en plats där avloppsledningen från en industri mynnar ut, om genom olyckshändelse i driften t. ex. tjockolja kommer ut och fläckar ned båten (jfr NJA 1958 s. 215, som belyser vattenlagens sak-ägarbegrepp).

Det sakägarbegrepp som antyds i motiveringen är alltså enligt lagrådets mening för snävt begränsat. Lagrådet anser fastmera att — i överensstämmelse med vad lagtexten ger vid handen — envar som tillfogas skada eller utsätts för olägenhet genom miljöfarlig verksamhet bör betraktas som sakägare. Härvid skall dock observeras att kravet på orsakssamband mellan den miljöfarliga verksamheten och skadan (olägenheten) kan innebära viss begränsning enligt den s. k. adekvansläran och därmed besläktade synpunkter.

Domstolen är vid sin bedömning av skadestandsfrågan helt obunden av den ståndpunkt koncessionsnämnd och tillsynsmyndigheter kan ha intagit i olika hänseenden. Domstolen står sålunda fri i fråga om culpabedömning i den mån sådan blir aktuell. Ersättningsregeln är uppenbarligen avsedd att omfatta både strikt ansvar under särskilt angivna betingelser och culpaansvar enligt allmänna skadestandsrättsliga grundsatser. Den omständigheten att i tillståndsbeslut må ha föreskrivits skyddsåtgärder eller försiktighetsmått av olika slag är alltså — ehuru tillståndsbeslutet medför sådan trygghetsverkan mot förbud och ändrade villkor som framgår av 22 § och följande paragrafer i lagen — inte avgörande för domstolens bedömning i skadestandsmålet av frågan huruvida vid verksamhetens bedrivande iakttagits skälig aktsamhet. Domstolen är oförhindrad att vid skadestandsbedömningen uppställa strängare krav på skyddsåtgärder eller försiktighetsmått än koncessionsnämnden och att i följd härav betrakta avvikelser från den av domstolen sålunda antagna aktsamhetsnormen såsom skadestandsgrundande enligt 30 §. En annan sak är att i regel i praktiken domstolen vid sin bedömning torde komma att söka ledning i det administrativa avgörandet Lagrådet återkommer till culpabedömningen i det följande.

Med »den som orsakar» olägenhet »genom miljöfarlig verksamhet» torde, ehuru det inte framgår av ordalagen, avses den i vars regi verksamheten utövas eller bedrivs. Motsatsen — som skulle innebära att också någon som är anställd hos den som bedriver verksamheten skulle kunna åläggas strikt ansvar — kan svårligen godtas. Det är m. a. o. fråga om ett företagaransvar. Detta kan, som nyss sagts, vara strikt eller grundat på culpa. Sådan culpa kan finnas hos företagaren själv eller den högsta företagsledningen (»egen culpa»), men culpan kan också föras tillbaka till någon anställd, för vilken företagaren svarar enligt svensk rätts allmänna regler om principalansvar. — Den ståndpunkt som här intagits beträffande ansvarssubjektet innebär att skadeståndstalan riktad mot den anställde personligen inte faller under

30 § och inte heller skall handläggas av fastighetsdomstol utan av allmän underrätt i vanlig sammansättning. Detta kan möjligen någon gång ge upphov till svårigheter i praktiken genom parallella domstolsförfaranden men lär inte kunna undvikas.

En särskild fråga i detta sammanhang gäller förhållandet till annan lagstiftning. Departementschefen har berört spörsmålet med hänsyn till bl. a. 1902 års lag om elektriska anläggningar och atomansvarighetslagen. Det finns emellertid också ansvarighetslagar med föreskrifter som närmast kan betraktas som specialregleringar av det allmänna principalansvaret. En sådan lag är 1886 års järnvägsansvarighetslag. I fråga om förhållandet till denna lag möter en särskild komplikation, i det att talan enligt järnvägsansvarighetslagen är underkastad tvåårspreskription (10 §). Fråga är nu, om en mot statens järnvägar förd skadeståndstalan som avser immission och grundas på 1886 års lag (det påstås t. ex. att immissionen vållats genom oaktsamhet av en järnvägsarbetare) skall anses falla under 30 § i det remitterade förslaget och tillhöra fastighetsdomstols upptagande. Frågan torde böra besvaras jakande. Fastighetsdomstolen skulle alltså ha att beakta tvåårspreskriptionen. Däremot gäller givetvis inte den korta preskriptionstiden, om talan avser strikt ansvar (jfr NJA 1909 s. 248).

I fråga om culpa-ansvaret har förut påpekats att domstolen vid sin bedömning är obunden av vad som förekommit under förprövningen. En remissinstans — Svenska försäkringsbolags riksförbund — har framhållit att genom kravet på skyddsåtgärder och försiktighetsmått en sträng aktsamhetsstandard införts, vilket kan medföra att det strikta ansvaret, med dess begränsande betingelser, i praktiken inte får så stor betydelse. Detta är uppenbarligen riktigt. Departementschefen har erinrat om ett av de sakkunniga gjort uttalande som innebär att man i förevarande hänseende måste göra skillnad mellan anläggningar tillkomna före den nya lagen och sådana som inrättats därefter. Härtill är att anmärka att det finns en tendens i senare tids skadeståndsrättsliga praxis att skärpa kraven på aktsamhet och att domstolarna inte drar sig för att kräva mycket i fråga om standard också när det gäller gamla anläggningar som kan vara svåra att modernisera (jfr Försäkringsjuridiska föreningens rättsfallssamling 1961 s. 239).

I fråga om det i paragrafen uppställda s. k. allmänvanlighetsrekvisitet må framhållas att det är tveksamt om Högsta domstolens praxis lämnar stöd för att detta rekvisit godtagits. Utgången i de av departementschefen åberopade rättsfallen NJA 1960 s. 726 och 1965 s. 359 angående förstörd utsikt torde inte bero på något hänsynstagande till »allmänvanligheten». Icke desto mindre synes det i och för sig föreligga behov av att någon gång med åberopande av denna grund kunna underkänna ett ersättningsanspråk. Allmänvanlighetsrekvisitet synes emellertid böra tillämpas med stor försiktighet.

Skada eller men för människors hälsa och hälsorisker torde alltid vara att betrakta som väsentliga olägenheter. Varken Orts- eller allmänvanlig-

hetsrekvisitet synes någonsin kunna åberopas till stöd för att sådana olägenheter bör tålas utan ersättning.

Det må lämnas därhän, om avgörandet i rättsfallen NJA 1936 s. 552 och 1940 s. 508 (ersättning för allmän förmögenhetsskada bestående i minskning av vinsten på restaurangrörelse genom damm och buller m. m. från störande gatuarbeten) vilar på immissionsrättslig grund. Meningen lär inte vara att skador av detta slag i fortsättningen skall lämnas utan ersättning. Även om grunden skulle vara expropriationsrättslig, synes målen böra handläggas av fastighetsdomstol, eftersom denna domstol är avsedd att fungera som expropriationsdomstol. Det torde emellertid knappast kunna anföras något skäl varför inte skador av denna typ i fortsättningen bör bedömas som immissionsskador och prövas enligt 30 § i lagen, vars ordalag snarast talar för en sådan lösning.

Vid tillämpning av ersättningsreglerna enligt den föreslagna lagstiftningen kan det finnas att mer än en miljöfarlig verksamhet orsakat skada eller olägenhet. Frågan under vilka förutsättningar ansvaret i sådant fall skall vara solidariskt torde få överlämnas till rättstillämpningen, jfr NJA 1961 s. 425. Rättsfallet har kommenterats av Lejman i SvJT 1965 s. 637. Se vidare bl. a. Karlgren, Skadeståndsrätt, 4:e uppl., 1968, s. 229 f, Jørgensen, Erstatningsret, 1966, s. 253 f och Anders Vinding Kruse, Erstatningsretten I, 1964, s. 217 ff.

Som förut flera gånger nämnts skall 30 § omfatta både fall av strikt ansvar och culpafall. Det framgår klart av departementschefens uttalanden att varken väsentlighetskriteriet eller Orts- och allmänvanlighetsrekvisiten skall gälla i culpafallen. Detta synes knappast ha kommit till tillräckligt klart uttryck i lagtexten. Första stycket bör omformuleras och förslagsvis erhålla följande lydelse: »Den som orsakar olägenhet genom miljöfarlig verksamhet skall utge ersättning härför. Har olägenheten ej orsakats genom försumlighet, skall dock ersättning utgå endast om olägenheten är av någon betydelse och blott i den mån den ej skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena i orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.»

31 §.

Lagrådet:

När det gäller skada på person bör allmänna skadeståndsregler tillämpas i fråga om framtida skada. Förevarande paragraf bör alltså avse endast egendomsskada. Lagrådet förordar att denna begränsning får komma till uttryck i lagtexten, förslagsvis så att paragrafen inleds på följande sätt: »Kan i fråga om skada eller olägenhet som drabbar egendom ersättnings belopp» etc. Därjämte bör i andra stycket efter ordet »skada» inskjutas »på egendom».

I de immissionssakkunnigas betänkande har de sakkunniga erinrat om

att i några remissyttranden över lagberedningens jordabalksförslag gjorts gällande att immissionsreglerna borde utformas så att det fanns möjlighet att jämka de periodiskt utgående ersättningsbeloppen enbart med anledning av penningvärdeförsämring. De sakkunniga har i denna del uttalat såsom sin mening att det inte kunde vara lämpligt att ta upp problemet om värdebeständighet för periodiska ersättningar i detta begränsade sammanhang. Problemet är enligt de sakkunniga av sådan principiell betydelse att det om möjligt bör få en allmängiltig lösning som omfattar hela skadeståndsrätten. — I remissprotokollet har detta spørsmål inte berörts.

Lagrådet avser inte att ingå på denna fråga i hela dess vidd. Lagrådet vill emellertid fästa uppmärksamheten på den betydelse, som den särskilda jämningsregeln i hithörande situationer kan komma att få. Ursprungligen stadgades i 9 kap. 47 § vattenlagen av år 1918 att ersättning i penningar skulle bestämmas att utgå på en gång (NJA II 1919 s. 324). Redan påföljande år ändrades (NJA II 1920 s. 141) detta lagrum så att skadeersättning till följd av företag enligt 6 kap., dvs. allmän flottled, skulle kunna fastställas att utgå i årlig avgift, när skälig anledning därtill förekom. Samtidigt meddelades, för fall då ersättningen bestämts till årlig avgift med visst belopp, i 6 kap. 23 § en jämningsregel enligt vilken, i sammanhang med beslut om nya eller ändrade anordningar eller föreskrifter för flottleden, kunde meddelas sådana ändrade bestämmelser rörande ersättningen och sättet för dess utgående som föranleddes av de ändrade förhållandena (NJA II 1920 s. 133 f.). När de nya bestämmelserna om avloppsvatten i 8 kap. tillkom genom lagstiftning år 1941, infördes i 9 kap. 47 § möjlighet att bestämma också skadeersättning till följd av förorening genom avloppsvatten att utgå i årlig avgift och gavs i 8 kap. 41 § en mot stadgandet i 6 kap. 23 § svarande jämningsregel, som emellertid avsåg ej endast situationer då nya eller ändrade föreskrifter till motverkande av förorening beslöts utan därjämte fall då eljest ändrade förhållanden inträtt (NJA II 1942 s. 118). Rörande dessa fall utsades i motiven endast, att även eljest ändrade förhållanden kunde motivera en ändring av tidigare meddelat beslut angående avgiftens utgående. Det är i överensstämmelse med 8 kap. 41 § som förevarande paragraf i det remitterade förslaget i sin jämningsregel generellt beaktar ändrade förhållanden.

När jämkning föranleds av att den skadegörande verksamheten undergått förändring synes man svårligen kunna undgå att skänka beaktande åt ändringar i penningvärdet, vilka inträtt sedan den årliga avgiften en gång fastställdes. De förändrade löner och priser vari penningvärdeförändringen framträder är en del av den nya totalsituation i vilken den nya avgiften skall fastställas. Det låter sig knappast göra att endast partiellt rätta sig efter det nya läget. Skäl kan alltså anföras för den meningen att — oavsett vad lagstiftaren hade i åtanke — uttrycket »ändrade förhållanden» när det i 8 kap. 41 § vattenlagen förekommer utan närmare bestämmingar innefattar också

förändring av penningvärdet utan samband med annan förändring. Ett uttryck för en sådan tankegång har givits under förarbetena till 1952 års lagstiftning om höjning av familjerättsliga underhållsbidrag. Med hänsyftning på skilda stadganden i giftermålsbalken och föräldrabalken enligt vilka bidrag kan jämkas när väsentligen ändrade förhållanden påkallar det förklarade nämligen föredragande departementschefen (NJA II 1953 s. 114) att ett sänkt penningvärde torde inrymmas bland sådana förhållanden som kan föranleda en höjning av olika utgående bidrag.

I övrigt bör framhållas att jämningsregeln i andra stycket andra punkten torde äga tillämpning även när den årliga ersättningen bestämts genom avtal.

33 §.

Lagrådet:

Enligt i svensk rätt vedertagen grundsats skall tvist om äganderätten till fast egendom upptas av rätten i den ort där fastigheten är; se 10 kap. 10 § och 17 § första stycket 4 rättegångsbalken samt 20 § expropriationslagen. Bestämmelsen i första stycket av förevarande paragraf innehåller däremot att där avsedd talan skall instämmas till den fastighetsdomstol inom vars område den miljöfarliga verksamheten utövas. Angående skälen till denna avvikelse lämnar remissprotokollet inte någon upplysning. Enligt lagrådets mening är ett viktigt skäl att inlösningsplikten regelmässigt har nära samband med en på 30 § grundad ersättningstalan. Med hänsyn härtill anser lagrådet — oavsett bl. a. att det åligger domstolen att ex officio pröva förutläggningarna för inlösen (jfr NJA 1967 s. 623) och att en sådan prövning naturligen lättast och bäst fullgörs av den domstol inom vars domkrets fastigheten är belägen — att den föreslagna forumbestämmelsen bör godtas.

34 §.

Lagrådet:

Såsom framgår av specialmotiveringen avser förevarande paragraf talan om ersättning, talan om meddelande av förbud och talan om åläggande att vidta skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått. Enligt andra punkten kan även den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet påkalla domstolsprövning av ersättningsfråga. Beträffande övriga slag av talan kan han icke åstadkomma sådan prövning.

Uttrycket ersättningsfråga i andra punkten avser inte ersättningsanspråk i anledning av inlösen. Att så är fallet framgår av sammanhanget och därav att sådant anspråk inte grundas direkt på den miljöfarliga verksamheten utan närmast på det förhållandet att fastigheten frångår ägaren genom inlösen.

Stadgandet i första stycket synes då kunna vinna i enkelhet och tydlighet om inledningsorden ersätts med uttryckssättet »Den som vill framställa er-

sättningsanspråk eller annat enskilt anspråk på grund av miljöfarlig verksamhet skall väcka talan vid» etc.

Mål enligt denna paragraf är dispositivt tvistemål. Det åligger inte domstolen att bevaka inteckningshavares intresse i vidare mån än som framgår av 35 § andra stycket.

35 §.

Lagrådet:

Såsom framgått av det vid 31 § anförda kan engångsersättning för framtida skada tänkas avse både person- och egendomsskada. I första stycket första punkten av förevarande paragraf åsyftas emellertid med »skada» — vilket fortsättningen utvisar — endast skada på fastighet. Denna begränsning synes redan i nu ifrågavarande sammanhang böra komma till uttryck.

Det må erinras om att, när ränta bestämts att utgå på fastställd ersättning, räntan får anses ingå i ersättningen och alltså omfattas av nedsättningsskyldigheten.

Så som nedsättningsbestämmelsen är avfattad inbegriper den, förutom ersättning till fastighetsägaren, också ersättning som kan ha bestämts till innehavare av särskild rätt till fastigheten och ansluter sig därutinnan till vattenlagen, som i 9 kap. 54 § andra stycket första punkten har en uttrycklig föreskrift i ämnet. Denna föreskrift sammanhänger med den särskilda fördelningsregeln i 9 kap. 69 § andra stycket andra punkten (jfr tredje stycket), vilken i sin tur för sin tillämpning kräver sådan särskild värdering av den fasta egendomen, med resp. utan viss rättighet besvärande densamma, som närmare regleras i 9 kap. 52 § vattenlagen. Dessa nu nämnda bestämmelser i vattenlagen, till vilka 48 §, 57 § andra stycket andra punkten och 30 § expropriationslagen ger en motsvarighet, bildar tillsammans ett system, avsett att förhindra att ersättning går inteckningshavare förbi och i stället tillfaller innehavare av särskild rätt med sämre prioritet än inteckningen. I så måtto är vattenlagens regler naturligtvis ägnade att bereda inteckningshavarna ett fullgott skydd. Systemet vilar emellertid, såsom framgått av det sagda, på att i samband med ersättningens fastställande kan ske en uppskattning av hur mycket fastighetens värde förminskats genom tillkomsten av den sämre prioriterade särskilda rättigheten. En sådan uppskattning kan svårligen åstadkommas i en rättegång som gäller ersättning enligt 30 §. Man torde därför i förevarande sammanhang vara nödsakad att tillämpa en något enklare ordning för inteckningshavarnas skydd, innebärande att endast fastighetsägaren tillkommande ersättning nedsättes och fördelas. En dylik ordning återfinnes i bl. a. 34 § naturvårdslagen och 103 § lagen om enskilda vägar. Emellertid synes med ersättning som tillkommer fastighetsägare böra likställas ersättning som tillerkänts innehavare av tomt-rätt, bl. a. eftersom det är tomträtten och inte fastigheten som är föremål för inteckning, jfr 16 § andra stycket inteckningsförordningen.

Enligt förebilden i 9 kap. 54 § vattenlagen föreligger nedsättningsskyldighet när fastigheten »är besvärad av inteckning för fordran eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling». Med inteckning förstås otvivelaktigt ej blott beviljad inteckning utan också sökt (jfr 57 § andra stycket första punkten expropriationslagen). Den i det remitterade förslaget upptagna bestämmelsen om nedsättningsskyldighet så snart fastigheten »häftar för fordran» synes sakligt sett föra längre än som i förevarande sammanhang erfordras samt i tillämpningen leda till vissa svårigheter. Domstolen skulle sålunda behöva efterforska, huruvida fastigheten häftar för fordran som, enligt 17 kap. handelsbalken (se 6 §, 9 § 3 mom.) eller därtill anslutande författning, utan inteckning är förenad med förmånsrätt i fastigheten. Det bör också erinras om att den föreslagna lydelsen icke medför befrielse från skyldigheten att beakta möjligheten av att fastigheten jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken häftar för ogulden köpeskilling. Lagrådet finner mest ändamålsenligt att nedsättningsskyldigheten konstrueras i överensstämmelse med vad som nu gäller enligt vattenlagen med det förtydligande som expropriationslagen innefattar. I fråga om tomträtts-havare tillkommande ersättning bör iakttas att stadgandet i 11 kap. 2 § jordabalken inte gäller beträffande tomträtt.

Vad angår tredje stycket så torde stadgandet kunna vinna i klarhet och fullständighet med en något förändrad formulering. Sålunda torde länsstyrelsens skyldighet att sätta in nedsatta medel på räntebärande räkning i bankinrättning böra direkt omnämnas. Vidare saknas en hänvisning till de bestämmelser som gäller om verkan av nedsatta medels fördelning. Hithörande stadganden kan lämpligen avfattas efter mönster av 20 § lagen om allmänna vägar (se NJA II 1944 s. 362 ff) och 34 § första stycket naturvårdslagen.

Slutligen erfordras i detta sammanhang särskilda regler till skydd för innehavare av sådan fordran som skall föranleda nedsättning, motsvarande vad i 9 kap. 73 § vattenlagen stadgas. Nu åsyftade regler kan upptas i ett nytt fjärde stycke och avfattas efter mönster av 21 § andra stycket lagen om allmänna vägar samt 34 § andra stycket andra punkten naturvårdslagen.

Godtas vad lagrådet sålunda anfört kan förevarande paragraf förslagsvis erhålla följande lydelse:

»Ersättning som fastställts att utgå på en gång för framtida skada på fastighet och som tillkommer ägaren av fastigheten eller innehavare av tomträtt i denna skall nedsättas hos länsstyrelsen, om fastigheten eller tomträtten besväras av sökt eller beviljad inteckning för fordran eller fastigheten kan på grund av 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling. Nedsättning behöver — — — fordringshavarens säkerhet.

I samband — — — skall ske.

Nedsatt belopp skall av länsstyrelsen genast insättas i bankinrättning för att där innestå mot ränta. Om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp

jämte ränta samt verkan därav gäller i tillämpliga delar vad som är föreskrivet för det fall att nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes genom expropriation.

Om innehavare av fordran som avses i första stycket lider förlust därigenom att ersättning blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan den ersättningskyldige och den ersättningsberättigade eller av annan anledning ej blivit prövad av domstol, äger fordringshavaren rätt att av den ersättningskyldige få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Talan om sådan gottgörelse skall väckas vid fastighetsdomstol som anges i 33 §.»

36 §.

Lagrådet:

Enligt förslaget skall koncessionsnämnden pröva frågor om tillstånd till utövande av miljöfarlig verksamhet. Den som utövar eller ämnar utöva dylik verksamhet kan hos koncessionsnämnden ansöka om tillstånd för att få sin ställning tryggad för framtiden. I vissa fall är han skyldig att göra sådan ansökan och drabbas av straff om han inte fullgör skyldigheten, varjämte handräckning kan meddelas. Om skyldighet att begära tillstånd inte föreligger, kan naturvårdsverket anlita utvägen att enligt 41 § hos koncessionsnämnden påyrka att verksamheten förbjuds eller att den som utövar verksamheten skall åläggas att vidta skyddsåtgärd eller annat försiktighetsmått.

Däremot har enligt förslaget enskild sakägare, som vill utverka förbud mot verksamheten eller föreskrift om försiktighetsmått, inte rätt att vända sig till koncessionsnämnden. Han är för dylik talan, liksom när det gäller ersättningsanspråk, hänvisad till att framställa sitt anspråk vid domstol.

Man kan fråga sig om en sådan ordning är rationell. I tillståndsärende inför koncessionsnämnden skall enskild sakägare höras; han har därvid möjlighet att påkalla förbud eller vidtagande av försiktighetsmått. Det kunde då ligga nära till hands att yrkande av honom om förbud eller försiktighetsmått även utanför ett tillståndsärende borde upptas av koncessionsnämnden. Man skulle därigenom slippa de säregna och stundom svårtillämpade bestämmelserna i 36 § och 37 § andra stycket. Sakägaren skulle troligen också på det hela taget få en bättre ställning. Rättegången vid domstol kan bli både besvärlig och kostsam. Utredningen inför koncessionsnämnden däremot förebringas i stor utsträckning genom anläggningsinnehavarens försorg, och nämnden har att ex officio föranstalta om utredning (14 §). Koncessionsnämnden kommer att ha stor erfarenhet av förbud och försiktighetsmått, under det att prövningen av sådana åtgärder inte på samma sätt blir en central uppgift för de domstolar som här är i fråga, nämligen fastighetsdomstolarna. — Det är visserligen sant att frågor om förbud och försiktighetsmått å ena sidan samt ersättningsfrågor å den andra har nära samband. Detta samband föreligger emellertid också i tillståndsärendena utan

att förhållandet ansetts utgöra hinder mot att tillståndsprövningen förläggs till koncessionsnämnden och prövningen av ersättningsfrågorna till domstol.

Det enda skäl av principiell betydelse som kan anföras till stöd för att enskild sakägares yrkande om förbud eller vidtagande av försiktighetsmått skall upptas av domstol och inte av koncessionsnämnden är att, när allmänt intresse inte är hotat, störningen oftast är så lokalt begränsad att det kan te sig naturligare att — i överensstämmelse med rättstraditionen — förlägga prövningen till domstol.

Ehuru lagrådet hyser tvekan om lämpligheten av den i denna del föreslagna ordningen, vill lagrådet inte motsätta sig densamma. I synnerhet om 41 § ändras på sätt lagrådet föreslår, så att för naturvårdsverkets ingripande enligt nämnda paragraf inte skall fordras att allmänt intresse kräver det, torde enskild sakägare i regel, om han så vill, kunna genom anmälan till naturvårdsverket få sina synpunkter och krav prövade av koncessionsnämnden. Därmed försvinner i hög grad de nackdelar som är förbundna med den av departementschefen föreslagna uppdelningen av dessa frågor på koncessionsnämnden och domstolarna.

I förevarande paragraf lämnas regler för det fall att talan vid domstol väckts om förbud eller vidtagande av försiktighetsmått beträffande en verksamhet som inte fått tillstånd men frågan härom är under prövning hos vederbörande myndighet när talan väckts eller kommer under prövning innan domstolen avgjort målet. I dessa fall skall domstolen förklara målet vilande i avbidan på beslut i tillståndsfrågan. Lämnas tillstånd skall domstolen ogilla talan och företagaren blir bunden av den administrativa myndighetens beslut.

I remissprotokollet behandlas däremot inte det fallet att, sedan talan väckts vid domstol om förbud eller försiktighetsmått, företagaren underlåter att begära tillstånd till verksamheten hos koncessionsnämnden (eller länsstyrelsen). Målet förklaras då inte vilande utan handläggningen fortskrider till dom. Om denna dom innebär förbud eller åläggande att vidta försiktighetsmått och domen vinner laga kraft, kan man fråga vilken verkan domen har, om sedermera tillståndsprövning i administrativ ordning kommer till stånd. Svaret måste bli att domen binder mellan parterna i målet men att i övrigt tillståndsmyndighetens beslut blir gällande. Innebär det administrativa beslutet tillstånd, trots att domstolen utfärdat förbud, eller tillstånd med för verksamheten mindre långtgående försiktighetsmått än domstolen föreskrivit, lär domens innehåll i praktiken bli avgörande för huruvida eller på vilka villkor verksamheten får bedrivas, förutsatt att sakägaren med åberopande av domen — om så behövs i exekutiv väg — kräver uppfyllande av domen efter dess innehåll.

37 §.

Lagrådet:

Paragrafen ger bestämmelser om rättegångskostnadsersättning. Andra stycket avser den situationen att en talan vid domstol icke leder fram till ett domstolsavgörande som innebär prövning i sak, utan tvisten mellan parterna slits genom beslut av annan myndighet. Att det vid domstolen framställda käromålet då ogillas är tydligen inte i och för sig tillräckligt skäl för att käranden skall åläggas ersätta motpartens kostnader eller ens för att han skall bära sina egna kostnader. Det kan ju förhålla sig så att vad käranden velat uppnå med sin talan vid domstolen, t. ex. en viss skyddsåtgärd, tillgodoses genom myndighetens beslut med föreskrift om nämnda eller liknande skyddsåtgärd. Han framstår då i verkligheten som vinnande part och bör ha kostnadsersättning. Men det kan också, ehuru möjligen mindre vanligt, förhålla sig på motsatt sätt. Käranden kan ha yrkat förbud men myndigheten ger tillstånd, eller käranden yrkar en viss skyddsåtgärd men myndigheten ger tillstånd utan föreskrift om skyddsåtgärd eller med föreskrift om skyddsåtgärd som har helt annat syfte. Käranden bör då uppfattas som tappande part och på vanligt sätt vara skyldig att ersätta svarandens kostnader. För intet av dessa fall passar alltså den i första hand uppställda regeln att rättegångskostnaderna skall kvittas. Man måste här ta sin tillflykt till undantagsregeln att särskilda omständigheter kan föranleda annan fördelning av kostnaderna. Emellertid torde inte sällan vara oklart i vad mån käranden vunnit eller förlorat; myndighetens beslut står ju inte i samma relation till kärandens yrkande som ett domstolsavgörande. Här kan huvudregeln — om kvittning — ha sitt berättigande. Men finns stöd för uppfattningen att käranden genom myndighetens beslut uppnått något, icke helt oväsentligt, av vad han avsett med sitt käromål, torde i allmänhet undantagsregeln i stället böra tillämpas. — Skulle svaranden komma med sin tillståndsansökan först på ett sent stadium av rättegången och kostnaderna därigenom onödigt ökas, torde också här undantagsregeln vara att tillämpa, jfr rättegångsbalken 18 kap. 6 §. — Jämkning av rättegångskostnadsersättning bör icke vara utesluten; även detta förutsätter att undantagsregeln anlitas.

Av det sagda lär framgå att tillämpning av undantagsregeln måste bli vanlig. Över huvud taget synes domstolen böra ha tämligen fria händer för en skälighetsbedömning. Den uppfattning som här framförts synes leda till att lagtextens angivande av en huvudregel och en undantagsregel måste anses något missvisande. Enligt lagrådets mening är en jämkad lydelse av andra stycket att föredra, exempelvis följande: »Ogillas talan — — — denna lag, skall domstolen efter omständigheterna förordna att vardera parten skall själv bära sin rättegångskostnad eller att full eller jämkad ersättning skall tilläggas endera».

38 §.

Lagrådet:

I andra stycket begagnas uttrycket att naturvårdsverket leder länsstyrelsernas tillsynsverksamhet. Detta får givetvis inte förstås så, att vid beslut som ankommer på länsstyrelsen — t. ex. enligt 40, 42 eller 43 § — denna skulle ha skyldighet att efterkomma anvisningar av naturvårdsverket hur ärendet bör avgöras. Lagrådet hemställer att orden »leder och» såsom missvisande får utgå.

40 §.

Lagrådet:

Av motiven framgår att första stycket skall tillämpas bara i fall då tillståndsbeslut inte föreligger. Detta synes böra komma till uttryck i lagtexten, förslagsvis genom att paragrafen inledes med orden »Om tillstånd icke givits enligt denna lag, kan länsstyrelsen meddela» etc.

Hänvisningen i första stycket första punkten till »lagens bestämmelser» visar, att ingripandet skall ske inom ramen för tillåtlighetsreglerna i 4—7 §§. Av 6 § tredje stycket följer då, att länsstyrelsen inte äger att jämlikt 40 § första stycket första punkten meddela förbud mot användning av sådan flygplats, väg eller järnväg, som tillkommit efter prövning i särskild ordning. Däremot får länsstyrelsen också beträffande sådan anläggning meddela föreläggande om försiktighetsmått.

Ordet »föreskrift» i andra stycket måste avse både förbud och försiktighetsmått. Enligt lagrådets mening bör länsstyrelsen icke ens beträffande fasta trafikaneläggningar vara fräntagen befogenhet att i nödsituationer ingripa med ett — momentant — förbud. Avfattningen av andra stycket inrymmer denna befogenhet.

Länsstyrelsens i sista stycket avhandlade rätt att utsätta vite avser beslut om föreläggande enligt förevarande paragraf. Ordvalet är ägnat att inge den föreställningen att denna rätt gäller i förhållande till sådana i första och tredje styckena nämnda beslut, som uttryckligen betecknats som förelägganden, men däremot icke med avseende å föreskrift enligt andra stycket. I den mån dylik föreskrift innefattar ett föreläggande bör dock länsstyrelsen äga utsätta vite. Detta lär vara avsett, och lagrådet har för sin del intet att erinra mot att bestämmelsen i sista stycket tillämpas så. Lämpligaste åtgärden torde dock ofta, särskilt i brådskande fall, befinnas vara att anlita polisen.

41 §.

Lagrådet:

Här, liksom beträffande 40 § första stycket, bör uttryckligen anges att bestämmelsen är tillämplig endast i fall då tillståndsbeslut ej föreligger.

Det kan knappast råda någon tvekan om att förbud eller åläggande om försiktighetsmått inte skall kunna meddelas enligt denna paragraf, om ej

stöd för åtgärden finns i lagens tillåtlighetsregler (4—7 §§). För att inte missförstånd skall uppkomma bör emellertid detta komma till uttryck i lagtexten.

Avsikten är att koncessionsnämnden — i fall då tillstånd ej föreligger — skall kunna meddela beslut om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller åläggande att vidtaga försiktighetsmått. Detta framgår dock endast indirekt av den föreslagna lagtexten; där stadgas att statens naturvårdsverk kan hos koncessionsnämnden påkalla prövning av sådan fråga. Den befogenhet som avses skola tillkomma koncessionsnämnden är emellertid principiellt och praktiskt av stor vikt. Enligt lagrådets mening bör det komma till direkt uttryck att denna befogenhet är för handen.

Naturvårdsverkets rätt att påkalla prövning av fråga om förbud eller försiktighetsmått har gjorts beroende av att ingripandet krävs av hänsyn till allmänna intressen. Emellertid är gränsen mellan allmänna och enskilda intressen på detta område flytande. Om i paragrafen inte uppställdes ett uttryckligt krav på att allmänna intressen skall påkalla ärendets upptagande, kunde naturvårdsverket också en eller annan gång ingripa för att hjälpa en sakägare att få fråga om förbud eller försiktighetsmått prövad av koncessionsnämnden, i stället för att saken drages inför domstol, jfr vad lagrådet anfört under 36 §. Det är att märka att den motsvarande bestämmelsen i 4 § första stycket i 1956 års tillsynslag inte innehåller något krav på att talan påkallas av hänsyn till allmänna intressen.

Med hänsyn till vad nu sagts kan paragrafen förslagsvis erhålla följande lydelse: »Har tillstånd enligt denna lag icke meddelats, äger koncessionsnämnden på hemställan av statens naturvårdsverk besluta om förbud mot miljöfarlig verksamhet, som ej är tillätlig enligt denna lag, eller meddela föreskrift om försiktighetsmått. Vid prövningen äger 12—16 §§ motsvarande tillämpning.»

I specialmotiveringen till 38 § har departementschefen uttalat att såsom grundsats för alla paragrafer i tillsynsavsnittet gäller att tillsynen avser att skydda allmänna intressen. Lagrådets förslag innebär ett avsteg från denna princip i vad avser nu förevarande paragraf.

42 §.

Lagrådet:

Enligt 7 § i 1956 års tillsynslag äger tillsynsmyndighet under angiven förutsättning rätt att vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning, vare sig den är i bruk eller inte, ävensom att företa undersökningar inom område som hör till anläggningen eller på annan plats där undersökning kan vara erforderlig. Eftersom här är fråga om undersökning med anledning av vattenförorening begränsar sig, praktiskt sett, myndighetens befogenhet att få tillträde till annans område i regel till vattenområde och möjligen strand eller brygga.

När nu denna bestämmelse i stort sett oförändrad upptages i nya lagen, blir räckvidden i praktiken betydligt större. Tillsynsmyndigheten får tillträde till exempelvis hus, tomt eller trädgård för att göra de undersökningar som myndigheten anser erforderliga. Även utan vederbörandes samtycke kan tillsynsmyndigheten i en bostadslägenhet låta uppsätta sådant som apparatur för mätning av flyg- eller gatubuller eller av luftförorening. Detta måste anses vara betänkligt, helst som inte, såsom är fallet enligt 51 §, någon rätt till ersättning stadgats. Skulle det visa sig erforderligt att tillsynsmyndigheten företar undersökning i hus, tomt eller trädgård torde i regel överenskommelse härom kunna träffas med vederbörande. Andra punkten bör utgå. Endast den som äger företräda myndigheten skall ha rätt att mot anläggningsinnehavarens vilja bereda sig tillträde till anläggningsområdet. Att därvid biträde får medtagas torde följa av sig självt och behöver inte uttryckligen sägas. — Krav på formligt beslut om att tillträde skall ges torde inte böra uppställas. Det är emellertid klart, att om anläggningsinnehavaren begär ett formligt beslut, t. ex. för att kunna överklaga detta, så skall han erhålla sådant med fullföljdshänvisning. Och förklarar han att han ämnar överklaga, bör beslutet i regel inte verkställas förrän det vunnit laga kraft, om det ej brådskar med åtgärden.

Lagrådet föreslår att paragrafen erhåller följande lydelse:

»För att — — — till denna.

Behövs undersökning på annan plats, äger myndigheten vinna tillträde dit för att utföra undersökningen. Detta gäller dock ej hus, tomt eller trädgård.»

43 §.

Lagrådet:

Enligt paragrafen är innehavare av anläggning som kan »befaras orsaka störning som avses i denna lag» skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndighet eller den som biträder denna behövliga upplysningar om anläggningen.

I anslutning till lydelsen av 1 § torde förevarande paragraf lämpligen kunna inledas sålunda: »Kan verksamheten vid en anläggning befaras vara miljöfarlig, är» etc.

I paragrafen stadgas skyldighet för innehavaren att på begäran lämna behövliga upplysningar om anläggningen ej endast till tillsynsmyndighet utan även till den som biträder denna. Motsvarande bestämmelse finns i 8 § i 1956 års tillsynslag. Under beteckningen »den som biträder» tillsynsmyndighet rymmes olika slags personer. Bestämmelsen torde närmast syfta på sakkunniga som tillsynsmyndigheten önskar anlita, men bestämmelsen får även anses gälla hantlangare och andra personer som biträder tillsynsmyndigheten med uppsättande av mätningsinstrument o. dyl. Med hänsyn till att det kan vara fråga om uppgifter beträffande tillverkningsmetoder m. m. anser lagrådet det mindre lämpligt att innehavaren av en anläggning skall

vara skyldig att lämna upplysningar om anläggningen till annan än tillsynsorganet. Önskar detta konsultera särskild sakkunnig kan denne av tillsynsmyndigheten få behövliga upplysningar för uppdragets fullgörande. Lagrådet föreslår att orden »eller den som biträder denna» utgår.

44 §.

Lagrådet:

Förevarande paragraf stadgar, vid straffansvar enligt 45 §, tystnadsplikt med avseende å vissa förhållanden som blivit kända vid utövande av tillsyn. För koncessionsnämnden och naturvårdsverket lär tystnadsplikt komma att föreskrivas i instruktioner, vilket ger ett i stort sett likvärdigt sekretesskydd (jfr dock 1 kap. 1 § andra stycket och 7 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen). Bestämmelser om tystnadsplikt medför icke att myndighet kan vägra utlämna allmän handling som innehåller uppgifter om t. ex. yrkeshemlighet. Härför fordras lagstöd i den s. k. sekretesslagen. Huruvida en ändring av denna lag i sådan riktning är motiverad anser sig lagrådet inte kunna bedöma på det föreliggande materialet. — Vad beträffar parts rätt till insyn i utredningsmaterial så torde därmed sammanhängande frågor komma att bli föremål för uttrycklig enhetlig reglering i en ny förvaltningslag.

Enligt paragrafen stadgas förbud att röja yrkeshemlighet medan i fråga om bl. a. förhållande av betydelse för landets försvar gäller förbud att obehörigen yppa förhållandet. Även det förstnämnda förbudet torde lämpligen böra avse ett obehörigt röjande för att upplysningar t. ex. till koncessionsnämnden skall vara tillåtna. Påpekas må att en sådan avfattning av ett förbud anses ha den verkan att det viker för vittnesplikten (jfr SOU 1966: 60 s. 226).

45 §.

Lagrådet:

I första stycket punkt 2 stadgas straff för den som underlåter att iakttaga föreskrift som Kungl. Maj:t meddelat med stöd av 10 § första stycket utan att undantag har medgivits enligt 10 § andra stycket eller 17 § andra stycket. Hänvisningen till sistnämnda lagrum synes överflödigt, eftersom lagrummet endast innehåller bestämmelse om delegation av befogenhet, grundad på 10 § andra stycket. Lagrådet förordar att hänvisningen utgår och att — med viss jämkning av lagtexten i övrigt — uttrycket »enligt 10 § andra stycket» ersättes av »med stöd av 10 § andra stycket».

Av motsvarande skäl torde i punkt 3 hänvisningarna till 17 § och till 20 § kunna undvaras.

47 §.

Lagrådet:

Bestämmelsen i tredje stycket torde böra avse även föreläggande enligt 40 § andra stycket.

48 §.

Lagrådet:

Departementschefen har anfört att beslut om underställning och beslut som rör förfarandet faller utanför paragrafen. Möjligen kan dock i vissa hithörande fall besvärsmått vara för handen på grund av allmänna regler om fullföljd i administrativa mål och ärenden.

Godtages lagrådets förslag om tillägg av ytterligare ett stycke i 14 §, bör hänvisningen i andra stycket första punkten av förevarande paragraf avse 14 § femte stycket andra punkten. Huruvida man med denna utgångspunkt skall vidhålla att besvär över beslut enligt sistnämnda lagrum bör gå till regeringsrätten synes tveksamt.

49 §.

Lagrådet:

Godtages lagrådets förslag om tillägg av ytterligare ett stycke i 14 §, bör hänvisningen till sistnämnda paragraf avse dess femte stycke andra punkten.

För att inhibition skall kunna ske i fall som avses i andra stycket torde erfordras uttrycklig bestämmelse härom. Denna kan lämpligen göras så att efter ordet »omedelbart» i andra stycket tilläggs »om ej annorlunda förordnas». Med sådan lydelse kommer ej blott Kungl. Maj:t utan även den beslutande länsstyrelsen att kunna meddela förordnande att omedelbar verkställighet ej skall äga rum. Jfr också 50 §.

50 §.

Lagrådet:

Vad som här sägs om koncessionsnämnden äger givetvis motsvarande tillämpning beträffande Kungl. Maj:t.

Förslaget till lag om ändring i vattenlagen

8 kap.

Lagrådet:

Med skada eller intrång som omnämns i detta kap. åsyftas givetvis icke olägenhet av beskaffenhet som avses i miljöskyddslagen.

Kapitlets båda första paragrafer synes böra anknytas till den lydelse lagrådet föreslagit för 1 § miljöskyddslagen.

Bestämmelsen i 1 § i 8 kap. kan lämpligen inledas med ett första stycke som utsäger att för avledande av avloppsvatten från mark eller byggnad skall gälla vad i detta kap. sägs.

Stadgandet i 2 § bör erhålla följande lydelse: »Bestämmelserna i detta

kap. om avledande av avloppsvatten gälla i tillämpliga delar också i fråga om utkastande, utsläppande eller uppläggande av fast ämne från mark eller byggnad så, att vattendrag, sjö eller annat vattenområde kan förorenas av ämnet.»

Beträffande 26 § ifrågasätter lagrådet om icke, i överensstämmelse med hittills gällande lydelse, här bör hänvisas också till 5 §, vars regler har betydelse ej endast från miljöskyddssynpunkt utan även för sådana frågor som exempelvis var anläggningen bör placeras för att onödigt markintrång skall undvikas.

Förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen

Lagrådet:

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag ur protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 februari 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet,
- 2) lag om ändring i vattenlagen,
- 3) lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Beträffande *förslaget till lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet* uttalar lagrådet, att lagrådet först vid behandlingen av andra till lagrådet remitterade förslag rörande de allmänna underrätternas organisation m. m. avser att ta ställning till frågan om inrättande av fastighetsdomstolar och att granskningen av förevarande lagförslag har skett med den utgångspunkten att fastighetsdomstolar kommer att finnas. Det har av tidsskäl inte varit möjligt att avvakta lagrådets slutliga utlåtande över förslaget om inrättande av fastighetsdomstolar. Under hand har emellertid inhämtats att lagrådet tillstyrker att sådana domstolar inrättas.

Under 1 § behandlar lagrådet bl. a. frågan om lagen skall anses tillämplig inte bara på företeelser som utmärks av en viss varaktighet utan även på enstaka händelser som föranleder störningar av det slag som anges i paragrafen. Två av lagrådets ledamöter anser att lagförslagets innebörd är att lagen inte skall tillämpas på enstaka separata händelser och att en sådan begränsning av lagens tillämpningsområde är lämplig. Eftersom olika meningar kan råda om den föreslagna lagen verkligen har den antydda innebörden, föreslår de ett förtydligande av lagtexten.

Övriga två ledamöter av lagrådet ger uttryck för en motsatt uppfattning i denna fråga. De framhåller bl. a. att införande av ett krav på varaktighet när det gäller vattenföreningar medför att de skadelidande får en sämre ställning än enligt vattenlagen.

I det remitterade förslaget tas upp motsvarigheter till de regler om skyldighet att motverka vattenförening som nu finns i 8 kap. vattenlagen. Därvid uppställs inte något krav på varaktighet. I fråga om verksamhet som avses i punkt 3 i paragrafen uppställs däremot ett varaktighetsrekvisit i den formen att störning som är helt tillfällig faller utanför lagens tillämp-

ningsområde. Denna skiljaktighet har sin grund i företeelsernas olikartade verkningar. Luftförorening, buller e. d. från verksamhet som ej är varaktig torde nämligen som regel vara av sådan tillfällig natur att anledning saknas att ingripa mot verksamheten. Annorlunda är förhållandet i fråga om åtgärd som kan medföra vattenföroreningar. På det området kan en enstaka tillfällig händelse orsaka en under lång tid kvardröjande skada i recipienten.

Även om man vid utformningen av de nuvarande reglerna om vattenförorening i 8 kap. vattenlagen i första hand har tänkt på mer eller mindre varaktig förorening, utesluts inte enstaka händelser från lagens tillämpningsområde. Enligt min mening bör på skäl som nyss antytts någon ändring i detta förhållande inte göras. För denna ståndpunkt talar också att det bör finnas möjlighet att föreskriva förprovningsskyldighet även för enstaka åtgärder som kan verka vattenföroreande. I enlighet med vad som sagts nu anser jag mig böra vidhålla uppfattningen att det inte bör uppställas något annat krav på varaktighet än det som anges i punkt 3 och som innebär att — när det gäller störningar av det slag som där avses — själva störningen ej får vara helt tillfällig.

Lagrådet anmärker i fråga om uttrycket »användning av fast egendom» att tvekan kan råda om huruvida uttrycket fast egendom här inbegriper också byggnad på ofri grund, tomträtt och gruva. Lagrådet föreslår att »fast egendom» byts ut mot »mark eller byggnad». Jag delar lagrådets uppfattning att uttrycket användning av fast egendom kan ge upphov till tvekan. För att vinna överensstämmelse med uttryckssättet i 2 § lagen 29 juli 1966 om vad som är fast egendom föreslår jag i stället uttrycket »mark, byggnad eller anläggning». Samma uttryck bör användas i förslaget till ändring i vattenlagen 8 kap. 1 och 2 §§.

Beträffande paragrafens andra stycke bör tilläggas att radiostörningar kommer att bli föremål för särskild reglering. Jag godtar den avfattning av stycket som lagrådet föreslår.

Beträffande 11 § har i remissprotokollet framhållits att koncessionsnämnden bör ha en fristående ställning i förhållande till naturvårdsverket. Lagrådet stryker under betydelsen av detta och framhåller såsom angeläget att nämndens oberoende ytterligare markeras och förstärks. Enligt lagrådets mening bör såsom fast ledamot i koncessionsnämnden ingå ytterligare en tekniker. Lagrådet föreslår vidare att ledamöterna i nämnden skall ha avlagt domared. Enligt tre av lagrådets ledamöter intar naturvårdsverket en så markant partsställning inför koncessionsnämnden att verkets chef eller annan tjänsteman i ledande ställning hos verket inte bör vara ledamot av nämnden. En ledamot av lagrådet har annan uppfattning och anser inte tillräddligt att avstå från den sakkunskap som är representerad i naturvårdsverket. Han anser dock önskvärt att naturvårdsverkets chef inte är ledamot i nämnden i sådana fall då verket redan på förhand har intagit viss ståndpunkt, t. ex. väckt fråga om tillämpning av 41 §, och förordar en viss återhållsamhet när det gäller andra ledande tjänstemän i verket.

För min del vill jag framhålla att nämnden skall fungera som en administrativ prövningsmyndighet. Med hänsyn till arten och betydelsen av de frågor som nämnden har att handlägga har jag ansett att nämnden bör ges en domstolsliknande ställning. Det är också angeläget att nämndens verksamhet blir ett led i en effektiv och samhällsgagnande miljövardspolitik. Mot denna bakgrund får man bedöma frågan om hur nämnden skall vara sammansatt.

För en utökning av antalet ledamöter i koncessionsnämnden till fem talar enligt lagrådet bl. a. att diskussionen i nämnden därigenom tillförs ytterligare synpunkter och att den omröstningssituationen att utgången bestäms av två röster mot två i regel inte uppkommer. Jag medger att de anförda skälen talar för en utökning av antalet ledamöter. Mot en utökning talar emellertid att viss risk uppkommer för att de fasta ledamöternas inflytande kommer att stärkas i alltför hög grad och att de andra ledamöterna, vilka skall ha särskild erfarenhet från de verksamhetsfält som nämndens arbete rör, inte får den ställning som bör tillkomma dem. Jag finner inte tillräcklig anledning att gå från den bedömning jag tidigare gjort i fråga om antalet ledamöter i nämnden.

Naturvårdsverket kommer att ha tillgång till samlad expertis på hela det område som lagen rör. Verkets experter kommer att ha praktisk erfarenhet från detta område. Även om det utom verket går att finna personer som har erfarenhet av frågor som faller inom verkets ämbetsområde, kan det inte anses lämpligt att avstå från den speciella sakkunskap på området som finns inom verket. Härtill kommer att naturvårdsverket i särskilt hög grad kommer att få ansvaret för den yttre miljövard. Det kan förväntas att verket upprättar översiktliga, långsiktiga planer för miljövard. Inte minst för förverkligandet av denna planering synes det vara av värde att den tredje ledamoten i nämnden kan hämtas från naturvårdsverket. Det medför möjlighet inte bara för naturvårdsverket att få den långsiktiga planeringen beaktad i tillståndsärenden utan också för koncessionsnämnden att genom sina beslut inverka på den långsiktiga planeringen. Allt detta torde kunna främja en enhetlig miljövardspolitik.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör något hinder för naturvårdsverkets chef eller annan tjänsteman hos verket att vara ledamot av koncessionsnämnden inte föreligga. En annan sak är att den som i naturvårdsverket beslutat i dispensärende eller beslutat om åtgärd enligt 26 eller 41 § är förhindrad att delta i avgörandet av samma ärende i koncessionsnämnden. Detta följer av jävsbestämmelserna i 12 §.

Något krav på att nämndens ledamöter skall avläggas domared bör inte uppställas.

Såsom lagrådet påpekar bör redan från början utses ersättare för samtliga ledamöter i nämnden.

I fråga om sakägares rätt till ersättning för kostnader vid prövning av frågor inför tillståndsgivande myndighet föreslår lagrådet att det i 14 § tas in en bestämmelse som ger sakägare rätt till kostnadsersättning, motsva-

rande vad som f. n. gäller i ansökningsmål enligt 8 kap. vattenlagen. Lagrådet framhåller att förslaget, när det gäller vattenföroreningar, innebär en försämring och försvagning av sakägares ställning i förhållande till vad som nu gäller. Sakägaren kan enligt lagrådets mening ha stort intresse av att bevaka sin rätt redan i samband med tillståndsprovningen för att eventuellt kunna förhindra företaget eller få till stånd ändamålsenliga skyddsåtgärder. Förslaget kan enligt lagrådet medföra att möjligheterna att få ärendena allsidigt belysta minskar.

En av grundtankarna bakom lagförslaget är att det behövs aktiva insatser från det allmännas sida för att främja en god miljövård. Särskilt när det gäller »storimmissioner» med vidsträckta verkningsområden och när det gäller att komma till rätta med den sammantagna effekten av många små störningskällor har den enskilde små möjligheter att hävda sig och göra en insats. Det är därför nödvändigt att det allmänna har särskilda organ med tillgång till olika experter för att fortlöpande kunna kartlägga och följa förhållandena på olika orter och vid behov kunna ingripa. Mycket av det som tidigare låg på den enskilde kan nu överlätas på tillsynsmyndigheterna. Dessa byggs ut kraftigt för att kunna fullgöra sina uppgifter. Också det nya förprovningssystem som lagförslaget innefattar utgör en garanti för att störningarna hålls på en låg nivå. På den stördes sida sammanfaller de allmänna intressena i stor utsträckning med de enskilda. Ju mer det allmännas insatser på miljövårdens område intensifieras desto mer kommer också enskildas intresse av att få till stånd störningsfria förhållanden att bli tillgodosett.

I överensstämmelse med denna grundtanke ger förslaget inte en enskild sakägare rätt att hos koncessionsnämnden väcka fråga om förbud eller försiktighetsmått beträffande viss verksamhet. Däremot är det inget som hindrar att sakägare lägger fram sina synpunkter muntligen eller skriftligen i ärende inför nämnden. Denna skall fatta sitt avgörande med beaktande av både allmänna och enskilda intressen. Det ankommer i sista hand på nämnden att föranstalta om den utredning som anses behövlig. Den bör därvid vara lyhörd för enskild sakägares krav på ytterligare utredning. I kostnadshänseende gäller enligt förslaget samma regler som inom förvaltningsrätten i övrigt. Den enskilde sakägaren får alltså svara för sina egna kostnader. Att införa en rätt för sakägare att företa egna sakkunnigutredningar på anläggningshavarens bekostnad är enligt min mening inte lämpligt. De kostnader i övrigt som kan uppkomma för en sakägare som vill bevaka sin rätt i ett ärende inför nämnden torde i regel inte vara av den omfattning att de avhåller sakägaren från att framföra sina krav och synpunkter.

Den av mig föreslagna lösningen av rättegångskostnadsfrågan innebär att sakägarnas ställning i kostnadshänseende blir densamma oavsett om den som vill utöva den miljöfarliga verksamheten begagnar sig av dispensvägen eller vänder sig till den tillståndsgivande myndigheten.

I förhållande till vad som f. n. gäller om sakägares rätt till kostnader-

sättning enligt 10 kap. 79 § vattenlagen — och särskilt till den för sakägarna generösa tolkning som lagrummet fått i rättstillämpningen — kan förslaget onekligen synas medföra en försämrad ställning för sakägarna på vattenföroreningsområdet. Emellertid är att märka att den nya miljövårdsorganisationen innebär en väsentlig förstärkning även på vattenvårdens område, vilket kommer sakägarna till godo. Koncessionsnämnden skall vidare på ett helt annat sätt än som är möjligt för en domstol vara aktivt verksam för att uttömmande och allsidigt utreda ärenden som kommer under dess prövning. Dessutom bör erinras om att redan när den aktuella kostnadsregeln tillkom år 1941 i samband med att bestämmelserna om vattenförorening infördes i 8 kap. vattenlagen tvekan rådde om vilken ställning sakägarna skulle få i kostnadshänseende. Under förarbetena framhölls bl. a. att sakägare i allmänhet inte skulle behöva kallas till förrättning, eftersom ersättning för olägenhet genom förorening i allmänhet inte skulle bestämmas på förhand och andra bestämmelser i förslaget innebar erforderliga garantier att vederbörliga åtgärder mot förorening ändå blev iakttagna.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört är jag inte beredd att komplettera förslaget med en kostnadsregel av det slag lagrådet förordar.

Beträffande omröstningsregeln i 15 § framhåller lagrådet att det ibland kan vara behövligt med flera omröstningar för att nå ett rättvisande resultat. Sålunda kan särskild omröstning behöva ske beträffande fråga om tillämpligheten av lagen eller om förberedande åtgärd eller om underställning enligt 16 §.

Jag biträder lagrådets uppfattning och förordar att paragrafens första stycke får den lydelse som lagrådet föreslår. I fråga om avfattningen av andra stycket kan lagrådets förslag däremot inte följas, eftersom det förutsätter att antalet ledamöter i koncessionsnämnden bestäms till fem.

Beträffande 17 § anmärker lagrådet att det synes mindre lämpligt att koncessionsnämnden och naturvårdsverket får befogenhet att överlämna ärenden till länsstyrelsernas prövning. Däremot kan det enligt lagrådets mening vara lämpligt att Kungl. Maj:t skall kunna förordna att tillstånds- eller dispensprövning beträffande visst slag av ärenden skall handhas av länsstyrelsen. Jag godtar lagrådets förslag.

I anslutning till 30 § berör lagrådet det s. k. sakägarbegreppet. Den till lagrådet remitterade lagtexten innehåller inte — i motsats till immissions-sakkunnigas förslag — någon bestämmelse om vem som är att anse som sakägare. Det remitterade förslaget tar alltså inte upp den av de sakkunniga förordade begränsningen av sakägarbegreppet. Som lagrådet påpekar förekommer emellertid i remissprotokollet ett uttalande, som kan ge vid handen, att den nya lagen generellt knyter an till vattenlagens sakägarbegrepp. Detta är inte avsett. Det inom vattenrättsskipningen uppställda kravet på anknytning till fast egendom på sakägarsidan skall inte gälla på den nya lagens område. Jag kan således ansluta mig till vad lagrådet anför under 30 § om sakägarbegreppet.

Den av lagrådet föreslagna omformuleringen av 30 § uttrycker på ett

uttömmande sätt de förutsättningar som i olika fall skall föreligga för att ersättning skall utgå. Jag godtar därför förslaget.

Under 31 § berör lagrådet frågan om uttrycket »ändrade förhållanden» också innefattar förändring av penningvärdet utan samband med annan förändring. Frågan synes i detta sammanhang inte ha nämnvärd praktisk betydelse. Som jag tidigare framhållit kan man räkna med att ersättning för framtida skada kommer i fråga endast i begränsad omfattning på grund av svårigheten att på förhand bedöma en skada. Vidare bör engångsbelopp vara den normala formen för ersättning för framtida skada. I den mån årliga ersättningsbelopp över huvud taget förekommer torde utvecklingen — t. ex. i fråga om metoder att förebygga eller minska störningar — gå så snabbt och föränderligheten i övrigt på området vara så stor att något behov av jämkning enbart på grund av penningvärdeförändring knappast uppkommer.

Beträffande 35 § första stycket föreslår lagrådet att skyldigheten att nedsätta ersättning för framtida skada på fastighet med hänsyn till ersättningsreglernas utformning i övrigt begränsas till att avse den ersättning som tillkommer fastighetsägaren, varmed likställs ersättning till innehavare av tomträtt. Jag delar lagrådets mening och förordar den utformning av stycket som lagrådet föreslår. Vidare ansluter jag mig till lagrådets förslag beträffande tredje stycket, som med den föreslagna formuleringen vinner i fullständighet och klarhet. Även den av lagrådet förordade bestämmelsen till skydd för innehavare av sådan fordran som skall föranleda nedsättning — motsvarande regeln i 9 kap. 73 § vattenlagen — anser jag böra godtas. Någon större praktisk betydelse torde bestämmelsen inte komma att få.

Vid 41 § erinrar lagrådet om att naturvårdsverkets rätt att påkalla prövning av fråga om förbud eller försiktighetsmått gjorts beroende av att ingripandet krävs av hänsyn till allmänna intressen. Enligt lagrådets mening bör detta krav slopas och naturvårdsverket få möjlighet att en eller annan gång ingripa också för att hjälpa enskild sakägare att få fråga om förbud eller försiktighetsmått prövad av koncessionsnämnden.

Såsom framgår av 38 § gäller som grundsats för alla paragrafer i tillsynsavsnittet att tillsynen avser att skydda allmänna intressen. Samma princip gäller i fråga om nuvarande tillsynsförfarande. Att göra ett avsteg från denna grundsats när det gäller 41 § kan enligt min mening få konsekvenser som är mindre önskvärda. Det skulle ställa naturvårdsverket inför den grannliga uppgiften att avgöra om verket skall ta sig an en enskilds sak eller lämna åt den enskilde att agera på egen hand. Det kan dessutom ifrågasättas om den av lagrådet föreslagna anordningen verkligen behövs. Såsom lagrådet påpekar är gränsen mellan allmänna och enskilda intressen på detta område flytande. Under 14 § har framhållits att de allmänna intressena i stor utsträckning sammanfaller med de enskilda. För att få en klar avgränsning av tillsynsmyndigheternas uppgifter bör man enligt min

mening begränsa tillsynsverksamheten på det sätt som jag föreslagit. Man bör vidare eftersträva att ge tillsynsmyndigheterna sådana resurser att de kan ingripa så snart allmänna intressen kommer i farozonen. På det sättet kan man enligt min uppfattning också bäst tillgodose de enskildas intresse av störningsfria förhållanden. På grund av det anförda är jag inte beredd att godta lagrådets förslag.

Eftersom det för samtliga paragrafer i tillsynsavsnittet gäller att tillsynen avser att skydda allmänna intressen, behöver detta inte särskilt utsättas i denna paragraf. Jag biträder lagrådets förslag till formulering av paragrafens första punkt.

Beträffande 45 § föreslår lagrådet att hänvisningen i punkt 2 till 17 § andra stycket utgår såsom överflödig, eftersom lagrummet endast innehåller en bestämmelse om delegation av befogenhet, grundad på 10 § andra stycket. Av motsvarande skäl anser lagrådet att hänvisningarna i punkt 3 till 17 § och till 20 § kan undvaras. Jag kan inte biträda denna uppfattning. Hänvisningarna bör därför kvarstå.

Lagrådet använder i sitt utlåtande flera gånger beteckningen miljöskyddslagen i stället för det längre namn som angivits i det remitterade förslaget. Det kortare namnet synes vara att föredra, och jag föreslår därför att lagen kallas miljöskyddslagen. I överensstämmelse härmed förordar jag att den nyinrättade myndigheten för tillståndsprövning får namnet koncessionsnämnden för miljöskydd, vilket föranleder ändring i 9 §.

I övrigt anser jag mig, fränsett smärre avvikelser i lagtekniskt hänseende, kunna godta de ändringar som lagrådet föreslår. Vissa ytterligare redaktionella ändringar bör dessutom vidtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition
dels föreslår riksdagen att antaga förslagen till

- 1) *miljöskyddslag,*
- 2) *lag om ändring i vattenlagen,*
- 3) *lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822),*
dels inhämtar riksdagens yttrande över förslag till
- 4) *kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958*
(nr 663).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Innehållsförteckning

	Sid
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Författningsförslag	3
Förslag till miljöskyddslag	3
Förslag till lag om ändring i vattenlagen	13
Förslag till lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822)	34
Förslag till kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)	35
Utdrag av statsrådsprotokollet den 25 juli 1958 <i>1962</i>	37
Inledning	37
Gällande rätt	41
Civilrättsliga regler	41
Offentlighetsrättsliga regler	43
Regler om skydd mot vattenförorening	49
Tidigare reformförslag m. m.	53
Förslagets huvudinnehåll	56
Immissionssakkunnigas förslag	56
Naturvårdsverkets organisationsförslag	58
Naturvårdsverkets förslag till ändring av vattenvårdslagstiftningen ..	58
Förslagets närmare innehåll samt remissyttranden	60
Allmän bakgrund till förslagen	60
Immissionssakkunniga	60
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	62
Naturvårdsverkets förslag till ändring av vattenvårdslagstiftningen	64
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	65
Grundläggande synpunkter på lagstiftningens utformning	66
Immissionssakkunniga	66
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	69
Naturvårdsverkets förslag till ändring i vattenvårdslagstiftningen ..	76
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	77
Tillståndsmyndighet	78
Immissionssakkunniga	78
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	79
Naturvårdsverkets organisationsförslag	82
Remissyttrandena över naturvårdsverkets organisationsförslag ..	93
Tillåtlighetsregler	114
Immissionssakkunniga	114
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	122
Naturvårdsverkets förslag till ändring i vattenvårdslagstiftningen ..	130
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	133
Förprövning	144
Immissionssakkunniga	144
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	147
Naturvårdsverkets förslag till ändring i vattenvårdslagstiftningen ..	150
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	151
Tillsyn	154
Immissionssakkunniga	154
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	156

	Sid.
Naturvårdsverkets förslag till ändring i vattenvårdslagstiftningen	157
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	158
Samordning	158
Immissionssakkunniga	158
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	161
Domstolsprövning och ersättningsregler	164
Immissionssakkunniga	164
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	167
Naturvårdsverkets organisationsförslag	172
Remissyttrandena över naturvårdsverkets organisationsförslag ..	173
Avgifter, finansieringshjälp m. m.	173
Immissionssakkunniga	173
Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag	174
Naturvårdsverkets förslag	177
Remissyttrandena över naturvårdsverkets förslag	177
<i>Departementschefen</i>	178
Allmän bakgrund	178
Grundläggande synpunkter på lagstiftningens utformning	181
Tillståndsmyndighet	191
Tillåtlighetsregler	206
Förprövning	220
Tillsyn	222
Samordningsfrågor	227
Domstolsprövning	232
Ersättningsregler	237
Avgifter m. m.	249
Författningsförslag	252
<i>Specialmotivering</i>	253
Förslaget till lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet	253
Inledande bestämmelser (1—3 §§)	253
Tillåtlighetsregler (4—8 §§)	262
Tillståndsprövning (9—17 §§)	268
Tillståndsbeslut (18—29 §§)	274
Ersättning och andra enskilda anspråk (30—37 §§)	281
Tillsyn (38—44 §§)	287
Ansvar, handräckning och besvär m. m. (45—52 §§)	291
Övergångsbestämmelser	299
Förslaget till lag om ändring i vattenlagen	302
2 kap., 3 kap. och 8 kap.	302
9 kap. och 10 kap.	306
11 kap. och 13 kap.	307
Övergångsbestämmelser	308
Förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen	309
Förslaget till kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan	310
 <i>Hemställan</i>	
Bilaga 1. Immissionssakkunnigas förslag till lag om luftförorening, buller och andra immissioner (immissionslag) och till lag om tillsyn till skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller m. m. (miljö-tillsynslag)	313
Bilaga 2. De till lagrådet remitterade förslagen samt förslaget till ändrad lydelse av hälsovårdsstadgan	323
Utdrag av lagrådets protokoll den 31 januari 1969	357
Utdrag av statsrådsprotokollet den 21 februari 1969	392